

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Sociální geografie a regionální rozvoj

Tereza Šenkýřová

**REGIONÁLNÍ DIFERENCIACE PROJEKTŮ CESTOVNÍHO
RUCHU V ČESKU REALIZOVANÝCH V RÁMCI SROP V LETECH
2004-2006**

REGIONAL DIFFERENTIATION OF THE TOURISM PROJECTS
IN CZECHIA IMPLEMENTED WITHIN THE FRAME OF THE SROP
IN YEARS 2004-2006

Diplomová práce

Praha 2011

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 29. 4. 2011

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé práce RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za její cenné rady, věnovaný čas a vstřícný a přátelský přístup. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří poskytli svůj čas ve prospěch vzniku této práce. V neposlední řadě chci na tomto místě poděkovat rodině a mým nejbližším za jejich podporu v průběhu celého studia.

Regionální diferenciacce projektů cestovního ruchu v Česku realizovaných v rámci SROP v letech 2004-2006

Abstrakt

Předkládaná práce se své teoretické části zabývá postavením a významem cestovního ruchu v regionálním rozvoji. Praktická část se posléze věnuje analýze projektů, které byly zaměřeny na rozvoj cestovního ruchu v Česku a byly finančně podpořeny ze zdrojů Evropské unie, konkrétně v rámci SROP v letech 2004-2006. Kromě základní analýzy je sledována územní diferenciacce těchto projektů na úrovni okresů a turistických oblastí, a dále jejich rozložení v návaznosti na vymezení metropolitních areálů (sledována aktivita aktérů regionálního rozvoje) a předpokladech regionů pro rozvoj cestovního ruchu (na základě Defertovy funkce). Případová studie je zaměřena na reflexi projektů, které byly zrealizovány na území okresu Jeseník a především v obci Ostružná.

Klíčová slova: cestovní ruch, regionální rozvoj, SROP, okres Jeseník, Ostružná

Regional differentiation of the tourism projects in Czechia implemented within the frame of the SROP in years 2004-2006

Summary

The theoretical part of this diploma thesis deals with the role and importance of the tourism in the regional development. The practical part is dedicated to the analysis of the projects which were focused on the development of the tourism in Czechia and had received the financial support from the European Union, specifically in the SROP (Common regional operational programme) between years 2004 and 2006. In addition to the fundamental analysis the spatial differentiation of these projects is observed at the district level and tourist areas, assuming their distribution in relation to the definition of metropolitan areas (for activity of regional development actors) and the assumptions for regional tourism development (based on Defert tourist function). The case study is focused on the reflection of the projects that were implemented in the district Jeseník and especially in the community Ostružná.

Key words: tourism, regional development, SROP, district Jeseník, Ostružná

OBSAH	
Seznam zkratk	6
Seznam tabulek a grafů	7
Seznam obrázků	8
Seznam příloh	8
1 Úvod	9
2 Diskuze literatury	
2.1 Rešerže literatury	12
2.2 Teoretické zarámování	
2.2.1 Cestovní ruch a regionální rozvoj	18
2.2.2 Institucionální rámec podpory cestovního ruchu	27
3 Metodika	
3.1 Datová základna	32
3.2 Metodický postup	33
4 Analýza zrealizovaných projektů na podporu cestovního ruchu v rámci SROP v letech 2004-2006 v Česku	38
4.1 Souhrnné charakteristiky projektů na podporu rozvoje cestovního ruchu	39
4.2 Projekty na podporu cestovního ruchu dle žadatele	42
4.3 Regionální vzorec alokovaných finančních prostředků na podporu rozvoje cestovního ruchu	45
4.4 Alokace finančních prostředků určených rozvoji cestovního ruchu v závislosti na rozmístění metropolitních areálů	50
4.5 Alokace finančních prostředků dle předpokladů rozvoje cestovního ruchu	53
4.6 Alokace finančních prostředků v závislosti na vymezení turistických oblastí	55
5 Případová studie – okres Jeseník	
5.1 Okres Jeseník a jeho zařazení v rámci cestovního ruchu	59
5.2 Realizované projekty – základní shrnutí	62
5.3 Charakteristika jednotlivých projektů dle obcí jejich realizace	64
5.4 Obec Ostružná a projekty realizované na jejím území	70
5.5 Shrnutí	77
6 Závěr	78
 Seznam použité literatury a zdrojů	 81

Seznam zkratek

CBA	Cost benefit analysis
CIA	Cestovní incomingová agentura
CR	Cestovní ruch
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
EU	Evropská unie
CHKO	Chráněná krajinná oblast
JEMAS	Jesenická místní akční skupina
MAS	Místní akční skupina
MHD	Městská hromadná doprava
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
NRP	Národní rozvojový plán
OC	Obchodní centrum
PCR	Politika cestovního ruchu
RIS	Regionální informační servis
RPS	Rámec podpory společenství
SAM	Social accounting matrix
SF EU	Strukturální fondy Evropské unie
SROP	Společný regionální operační program

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Význam CR pro ekonomiku jednotlivých regionů	22
Tab. č. 2: Vlivy cestovního ruchu na jednotlivé dimenze geografického prostředí	26
Tab. č. 3: Charakteristika podopatření 4. priority SROP	31
Tab. č. 4: Projekty na podporu rozvoje CR realizované v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006 seskupené dle priorit a podopatření	39
Tab. č. 5: Prvních 10 finančně nejnákladnějších projektů realizovaných v rámci 4. priority SROP v Česku (2004-2006)	41
Tab. č. 6: Projekty na podporu rozvoje CR dle právních forem žadatele v Česku (2004-2006)	42
Tab. č. 7: Charakteristika finančních prostředků agregovaných v okresech Česka (bez Hl. města Prahy) v letech 2004-2006	45
Tab. č. 8: Projekty zrealizované v okrese Jeseník z finančních prostředků 4. priority SROP v letech 2004-2006 dle podopatření	62

Seznam grafů

Graf č. 1: Zdroje finančních prostředků proinvestovaných v rámci 4. priority SROP v Česku (2004-2006)	38
Graf č. 2a: Skladba počtu projektů realizovaných v Česku v rámci 4. priority SROP dle podopatření	40
Graf č. 2b: Skladba rozpočtových nákladů projektů realizovaných v Česku v rámci 4. priority SROP dle podopatření	40
Graf č. 3: Právní forma žadatele a jejich podíl na celkovém počtu projektů financovaných v rámci 4. priority SROP v Česku (2004-2006)	43
Graf č. 4: Právní forma žadatele a jejich podíl na celkovém rozpočtu projektů financovaných ze 4. priority SROP v Česku (2004-2006)	44

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Znázornění procesů probíhajících v rámci politiky CR	27
Obr. č. 2: Podíl okresů Česka (bez Prahy) na celkových investicích alokovaných v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006	46
Obr. č. 3: Výše investic alokovaných v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006 v okresech Česka (bez Prahy) v závislosti na typu opatření	47
Obr. č. 4: Výše investic alokovaných do okresů Česka (bez Prahy) v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006 vztažená k počtu obyvatel	48
Obr. č. 5: Zdroje finančních prostředků podporujících rozvoj CR v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006 v okresech Česka (bez Prahy)	49
Obr. č. 6: Vymezení metropolitních areálů dle okresů Česka k roku 2009	50
Obr. č. 7: Výše investic ze soukromých zdrojů alokovaných do okresů Česka (bez Prahy) v rámci 4. priority SROP vztažená k počtu obyvatel	51
Obr. č. 8: Turisticko-rekreační (Defertova) funkce v okresech Česka (bez Prahy) v roce 2004	54
Obr. č. 9: Výše investic do CR ze SROP alokovaných v letech 2004-2006 do turistických oblastí Česka (bez Prahy) vztažené k počtu obyvatel	55
Obr. č. 10: Výše investic do CR ze SROP alokovaných v letech 2004-2006 do turistických oblastí Česka (bez Prahy) vztažené k rozloze	57
Obr. č. 11: Celky pro územní spolupráci v okrese Jeseník (v roce 2010)	61

Seznam příloh

Příloha 1:	Schéma rozložení turistických oblastí Česka
Příloha 2:	Návrh systému řízení cestovního ruchu v Olomouckém kraji
Příloha 3:	Objekt Multifunkčního centra pro cestovní ruch a lázeňství v Jeseníku vystavěný a zrekonstruovaný za přispění zdrojů EU
Příloha 4:	Ukázka webových stránek Mikroregionu Žulovsko vzniklých za využití finančních prostředků EU
Příloha 5:	Stránky areálu KASTE Ostružná v polské verzi
Příloha 6:	Webová aplikace projektu Skiland Ostružná - kam vyrazit
Příloha 7:	Objekt Skipenzionu Petříkov dostavěný v roce 2007 za přispění EU
Příloha 8:	Objekt hotelu Park v obci Ostružná dostavěného v roce 2008 za přispění EU
Příloha 9:	Penzion Haltmar v Ramzové vystavěný v roce 2007 za přispění EU

1 Úvod

Cestovní ruch je odvětvím, které je charakteristické svou vysokou měrou komplexity. Jeho rozvoj je podmíněn mnoha faktory ať povahy fyzickogeografické či socioekonomické. Stejně tak, jak je problematické samotné odvětví cestovního ruchu (CR), je i problematické popsat vztah a význam tohoto odvětví pro rozvoj regionů. V současnosti je CR celospolečenským fenoménem (Galvasová a kol. 2008), který v posledních letech nabývá na dynamičnosti, a zároveň je již tradičně považován za významný nástroj regionálního rozvoje (Šauer 2009). Nalézáme jej (oprávněně či neoprávněně) mezi prioritními oblastmi veřejné podpory ve strategických dokumentech na všech řádovostních úrovních. Ačkoliv je CR rychle se rozvíjejícím ekonomickým odvětvím, studium jeho skutečných vazeb s regionálním rozvojem zůstává v pozadí zájmu odborné veřejnosti. Rozvoj CR je úzce spjat se snahami o zachování regionálního kulturního dědictví s podporou ochrany přírodního bohatství a uchování místních tradic (Valášková 2010), ale zároveň zastává pozici významného nástroje vhodného k oživení místních ekonomik. Rozvoj CR však přináší i mnoho rizik, které se dostávají do popředí především v situacích, kdy dochází k nekoordinovanému rozvoji tohoto odvětví. K víceméně takovému rozvoji docházelo na území Česka po celá 90. léta. Můžeme polemizovat o tom, jakou měrou by do rozvoje CR měl zasahovat veřejný sektor. Setkáváme se s názory, že CR nemůže bez zásahů veřejného sektoru existovat. Na druhé straně se mluví o redukci intervencí veřejného sektoru na minimum (Repík 2010). I zde tedy sledujeme věčný spor mezi zastánci solidarity a zásluhovosti v koncepcích regionálního rozvoje. Jisté je, že po vstupu do Evropské unie se naší zemi naskytla příležitost k čerpání nemalých finančních prostředků a zároveň se objevila nutnost o větší koordinaci mezi aktéry rozvoje (veřejná sféra, soukromý sektor, ale také široká veřejnost). Nejvýznamnějším nástrojem podpory rozvoje CR v tomto období (2004-2006) se stal Společný regionální operační program (SROP), jehož pomocí se do CR na území Česka podařilo alokovat do té doby historicky největší objem veřejných finančních prostředků (bezmála 7 mld. Kč) (Šauer 2009). S odstupem času (poslední finanční prostředky na realizaci těchto projektů byly dočerpány ke konci roku 2008) můžeme sledovat skutečný dopad a význam jednotlivých projektů v dotčeném území. Stěžejním cílem této diplomové práce se proto stalo hodnocení přerozdělení finančních prostředků do regionů Česka a následný monitoring konkrétních projektů na místě nejvyšší koncentrace veřejné podpory. Na závěr bych ráda zmínila, že díky obdobnému výzkumu, který provedl Šauer (2009) byla možná diskuze některých dílčích výsledků práce.

Diplomová práce sestává ve své podstatě ze dvou základních částí (z teoretické a z vlastního výzkumu). Teoretická část si klade za cíl zjistit jaký význam má CR pro rozvoj regionů. Na základě této skutečnosti se stala teoretická část syntézou publikací a materiálů zabývajících se nejenom problematikou cestovního ruchu a regionálního rozvoje, ale též vztahem CR a institucí, udržitelností rozvoje CR a významem regionální identity. Nedílnou součástí práce se stalo studium způsobu podpory CR z finančních zdrojů EU. Vlastní výzkum poté sestával ze dvou částí. V první jsem se zajímala o přerozdělení finančních prostředků na podporu CR z již zmíněného SROP v letech 2004-2006. Druhá část výzkumu byla zaměřena na studium konkrétních projektů v území vybraném na základě předchozí analýzy (jednalo se o okres Jeseník a především obec Ostružnou).

Práce je složena z několika kapitol, jejichž struktura je následující. Po úvodu přichází na řadu diskuze literatury společně s teoretickým zarámováním, které je rozděleno na několik podčástí, jež sledovaly hlavní činitele a vlivy CR v regionu. V prvních z nich diskutuji přínosy a hrozby CR, zajímám se o principy udržitelnosti CR a také o roli destinačního managementu. Druhá část polemizuje o významu CR pro ekonomiku regionů. Věnuje se způsobům měření a především problematice měřitelnosti dopadů CR, které jsou spojeny s výrazným multiplikačním efektem tohoto odvětví. Třetí oddíl sleduje význam CR pro sociokulturní prostředí v regionu. CR je zde vnímán jako prostředek vhodný k aktivizaci vnitřního potenciálu regionu. S tím je spjata i téma regionální identity a způsoby jejího formování a sledování současných trendů v CR mezi něž neodmyslitelně patří tvorba regionálních symbolů a značek. Poslední část věnuje pozornost institucionálnímu rámci podpory CR, tedy roli veřejné správy v rozvoji CR a jejím nástrojům podpory rozvoje. V neposlední řadě je pozornost věnována podpoře CR ze strany EU a to především v programovacím období 2004-2006.

Třetí část práce se zaměřuje na objasnění metodiky spjaté s vlastním výzkumem. Čtvrtá kapitola je věnována komplexní analýze zrealizovaných projektů věnovaným podpoře CR v rámci 4. priority SROP (Rozvoj cestovního ruchu) v letech 2004-2006 (respektive až do roku 2008). Kromě základní analýzy projektů je významnou částí práce hledání prostorového vzorce alokace finančních prostředků, který byl proveden na řádovostní úrovni okresů. Část kapitoly se snaží zhodnotit realizované projekty v závislosti na typu žadatele. Dále je snaha vystihnout závislost mezi turistickou funkcí území a výší finančních prostředků, které zde byly alokovány. Dále je sledována i závislost přerozdělení investic na vymezení metropolitních areálů, u nichž je předpokládána vyšší aktivita aktérů regionálního rozvoje (Hampel 2005, Zavřel 2010).

Poslední částí této kapitoly je porovnání výše alokovaných prostředků mezi jednotlivými oblastmi CR, které mají sloužit k marketingovým aktivitám v rámci podpory domácího CR.

Druhou částí vlastního výzkumu je již zmíněná reflexe projektů realizovaných na území okresu Jeseník a hlouběji analyzovaných v obci Ostružná. Výsledky tohoto výzkumu jsou popsány v páté kapitole. Byla zde sledována základní charakteristika a potenciál okresu Jeseník pro rozvoj CR a též současné využití tohoto potenciálu. Dále je provedeno základní shrnutí projektů realizovaných na území okresu Jeseník a charakteristika každého z nich. Projekty realizované v obci Ostružná jsou charakterizovány v poslední části kapitoly. Jsou zde předkládány informace o vývoji CR na území obce, vyjádření představitelů obce k tomuto dění a v neposlední řadě jsou informace o projektech doplněny o postřehy iniciátorů, vlastníků či provozovatelů.

2 Diskuze literatury

2.1 Rešerže literatury

Nastudování potřebných materiálů k vytvoření diplomové práce lze shrnout do několika základních kroků. Prvním z nich bylo zasvěcení do problematiky CR, regionálního rozvoje a veřejné správy načtením následujících publikací. Základní literaturou přinášející kompletní náhled na problematiku cestovního ruchu může být publikace ***Průmysl cestovního ruchu*** (Galvasová a kol. 2008), která se kromě základních témat týkajících se cestovního ruchu věnuje také vztahu CR a veřejné správy. Velmi zajímavým a praktickým bonusem tohoto textu jsou doporučení určená činnosti veřejné správy v rozvoji a propagaci nejen CR, ale regionu vůbec. Instituce a procesy, které se podílí na vytváření prostředí v jednotlivých regionech velice přehledně přibližuje kniha ***Úvod do regionálních věd a veřejné správy*** (Kol. autorů 2008). Teoretický rámec a shrnutí všech přístupů, které v současnosti i v minulosti ovlivnily náhled na regionální rozvoj systematicky představují autoři J. Blažek a D. Uhlíř (2002) v publikaci ***Teorie regionálního rozvoje***.

Vztahu CR a regionálního rozvoje se věnuje kniha ***Tourism and Regional Development: New Pathways*** (Giaotzi, Nijkamp 2007). Autoři se zabývají významem komunikačních technologií v rozvoji CR i způsoby a metodami výzkumu v CR. Přínosné k mému studiu byly kapitoly věnující se strategiím rozvoje CR a zainteresování vlády v těchto programech. Další publikací zabývající se rolí CR v regionálním rozvoji je ***Cestovní ruch a regionální rozvoj*** autora M. Vaška (2002). Vaško se ve své knize mimo jiné zabývá organizací cestovního ruchu v Česku, poukazuje na jednotlivé dokumenty týkající se CR, ale věnuje se i principům trvale udržitelného rozvoje. Význam CR pro ekonomiku regionu je rozebírán a hodnocen v článku ***Regional Economic Impacts of Tourism: The Case of Denmark*** (Zhang a kol. 2007). Autoři se zde snaží nastínit složitost hodnocení cestovního ruchu, které je zapříčiněno komplexností tohoto odvětví a právě díky tomuto jevu poukazují na nevyhovující hodnocení dopadů CR pomocí klasických ekonomických modelů (blíže viz. kapitola 2.2.1). Zajímavou především z pohledu ekonomických stránek CR je kniha ***The Economics of Tourism destinations*** (Vanhoe 2005). Dále bych ráda zmínila zajímavé materiály pocházející ze dvou setkání odborníků konaných na našem území. Prvním z nich je sborník z ***1. Mezinárodního kolokvia o cestovním ruchu*** (Holešinská 2010b), které se konalo v září 2010 v Pavlově. Druhým materiálem je pak

sborník pocházející ze semináře realizovaného v rámci projektu „Výzkum domácího a příjezdového zahraničního cestovního ruchu ve vztahu k zmírnění společensko-ekonomických disparit“ a nesoucí název **Zmírňování regionálních disparit rozvojem cestovního ruchu a vlivy současné ekonomické krize** (VŠH 2010). Toto setkání se konalo v lednu 2010.

Uceleně se rolí veřejné správy a jejímu vztahu s CR se věnuje C. M. Hall (1994) v knize nesoucí název **Tourism and Politics**. Hall zde popisuje a rozebírá nejen roli institucí (koordinace, plánování, legislativa atp.) v rozvoji CR na všech řádovostních úrovních (tedy na nadnárodní, národní, ale i lokální), ale věnuje se i odrazu sociální reality v trendech turismu a dalším tématům, jako je např. vliv politické stability na CR. Zajímavý přehled týkající se CR a jeho významu pro regiony přináší například publikace MMR z roku 2007 nesoucí název **Region a cestovní ruch** (Eurovision 2007a). Další texty vydané MMR představují návody pro rozvoj CR v regionech. Jedná se o **Strategický rozvoj destinace cestovního ruchu** (Eurovision 2007b) a **Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu** (Institut obchodu... 2006). Všechny zmíněné texty mi napomohly zorientovat se v možnostech rozvoje cestovního ruchu. Byly vydány v rámci projektu „Vzdělávání v cestovním ruchu“ připravovaném MMR a spolufinancovaném EU. Destinačnímu managementu se ve své disertační práci věnuje A. Holešinská (2010a). Tato práce nese název **Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu** a poskytuje přehledné zpracování CR v kontextu veřejné ekonomiky a politiky, a zároveň podrobně popisuje fungování destinačního managementu v praxi. Inspirující pro mne byla též diplomová práce T. Dvořáčkové z roku 2010, která byla rovněž věnována výzkumu významu destinačního managementu. Část mého studia literatury se též zaměřovala na nové trendy v CR. Základním vodítkem se mi stala diplomová práce T. Gelné (2009), která se zde mimo jiné věnuje přechodu vnímání společnosti, kdy společnost se odvrací od cestování za zážitkem, a naopak hledá vyšší smysly a cíle svých cest. Nedílnou součástí studia bylo i nahlédnutí do základní literatury týkající se marketingu a tou byla Kotlerova (2007) kniha **Moderní marketing** a především její kapitoly týkající se image značky ve službách. Implementaci značek a symbolů na potřeby CR pak ve své práci provedla již výše zmíněná Holešinská (2010a).

V rámci mé práce jsem se zajímala i o problematiku trvale udržitelného rozvoje CR a především dopadů CR na sociokulturní, ekonomické i fyzickogeografické prostředí. Stěžejní prací v tomto směru se pro mě stala disertační práce M. Páskové (2003) ***Změny geografického prostředí vyvolané rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie***. Pásková především v kapitolách 4 a 5 popisuje veškeré možné dopady cestovního ruchu na geografické prostředí. Zahraniční literaturou přinášející souhrn všech aspektů rozvoje CR a jeho následků je ***Recreational Tourism: Demand and Impacts*** (Ryan 2003). Tato kniha popisuje v jednotlivých kapitolách jak předpoklady (ekonomické, sociokulturní, fyzickogeografické) pro rozvoj CR tak i následky a hrozby, které s sebou rozvoj může přinést. Autor též hodnotí roli a chování návštěvníků v návaznosti na vývojový cyklus destinace. Zároveň každá kapitola obsahuje hodnocení způsobu měření a monitoringu aktivit spjatých s rozvojem CR a jeho následků. Během studia udržitelného rozvoje CR bylo nemožné nenahlédnout do ***Agendy 21 pro průmysl cestovního ruchu*** (2002), která přináší přehled o základních prvcích a krocích ekologicky udržitelného vývoje CR. K tématu udržitelného rozvoje a CR přispívá i MMR svou publikací nesoucí název ***Cestovní ruch a udržitelný rozvoj*** (Konsorcium... 2007). Tento text mě seznámil s vývojem principu udržitelného rozvoje v Česku, obeznámil mě s úlohou veřejné správy a ostatních subjektů při prosazování těchto principů a v neposlední řadě nastínil roli a náhled EU na tuto problematiku. Věcným článkem zabývajícím se touto tematikou je dále „***Udržitelný rozvoj cestovního ruchu***“ již jednou zmiňované autorky M. Páskové (2001). Autorka se v tomto článku věnuje především vymezení pojmu „udržitelný rozvoj“ cestovního ruchu a popisuje jeho principy. Velmi přínosným a přehledným pro mé další studium se stal přehled indikátorů udržitelného turismu podle UNWTO (United Nations World Trade Organization), který Pásková v tomto článku předkládá.

Dalším směrem mého studia bylo poznání a pochopení pojmu regionální identity a jejího vztahu k rozvoji cestovního ruchu. Stěžejními se pro mě staly články ***Tourism and the Aesthetization of Backwardness – New Symbolic Orders of Regional Identity in Alpine Austria*** od J. Plonera (2005) a ***Regional Identity And Social Capital In Regional Economic Development And Planning*** od G. Raagmy z roku 2001. Oba autoři ve svých článcích zdůrazňují významnost podpory a udržování regionální identity, jako jednoho z nejlepších pomocníků při jakémkoliv dalším ekonomickém rozvoji regionů. Ploner (2005) vidí v regionální identitě významný prvek území, který je možné ekonomicky zhodnotit, a o který je v současné době velký zájem. Raagma (2001) představuje regionální identitu jako nástroj, který významně napomáhá při organizaci společnosti v území a je důležitým prvkem a pomocníkem při

tvorbě strategických plánů a dokumentů. Regionální identitou a způsobem, jakým může být využívána organizacemi rozvíjejícími CR v regionu, se věnuje článek autorů D. Dredge a J. Jenkins (2003) nesoucí název ***Destination place identity and regional tourism policy***.

Čtivou polemiku na téma regionální identity mně přinesla kniha J. Vencálka (1998) ***Protisměry územní identity***. Tato publikace se věnuje hledání a porovnávání racionálních a iracionálních složek regionální identity a jejímu významu pro rozvoj regionů. Pro pochopení a ucelení problematiky regionální identity byla pro mě přínosná i diplomová práce J. Skály (2007) ***Regionální identita periferních území na příkladu obvodu obce s rozšířenou působností Sušice***. Především teoretické zarámování této práce mi bylo vodítkem k přehledu další literatury k danému tématu. Dále bych ráda zmínila i článek P. Chromého a J. Skály (2010), který rozvíjí téma územní identity v oblasti Sušicka. Chromý (2003) se též věnoval výzkumu významu regionální identity v geografickém výzkumu. S regionální identitou úzce souvisí výzkum měkkých faktorů (např. Blažek, Netrdová 2009) a sociálního kapitálu (např. Pileček 2010; Jančák, Chromý, Marada, Havlíček, Vondráčková 2010).

Zpracovávání této práce si vynutilo nahlédnutí do dokumentů týkajících se CR a čerpání finančních prostředků ze zdrojů EU. Vodítkem kromě zmíněných publikací věnujících se organizaci CR v Česku byla i kniha Š. Vilamové (2004) ***Jak získat finanční zdroje z Evropské unie*** a z části také publikace MMR ***Veřejná podpora pro cestovní ruch v podmínkách EU*** (Eurovision 2007c). Mezi základní dokumenty týkající se rozvoje CR na našem území patří ***Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2002-2007*** z března roku 2002. Součástí tohoto dokumentu je analýza stávajícího stavu a formulování cílů politiky včetně ekologických aspektů, principů udržitelného rozvoje a implementace stanovených cílů. Pro ucelený obraz o situaci politiky CR bylo nutné nastudovat i aktuální materiály a to především ***Koncepci státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013***. Během práce bylo nutné prostudovat národní rozvojové dokumenty vztahující se především k letům 2004–2006, tedy k prvnímu programovacímu období po vstupu Česka do EU. Mezi takové dokumenty patří ***Národní rozvojový plán 2004–2006***, ***Rámec podpory společenství pro Českou republiku 2004–2006*** a ***Společný regionální operační program České republiky na léta 2004–2006***.

Mezi dokumenty týkající se rozvoje cestovního ruchu je nutné zmínit **Hodnocení potenciálu cestovního v obcích České republiky** J. Bíny (2001). Tento dokument popisuje faktory CR a jejich hodnocení, které je doplněno kartogramy zachycujícími typ a velikost potenciálu CR v jednotlivých obcích Česka. Aktuálnějším dokumentem je **Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR** (Vystoupil a kol. 2007), který přináší přehled o všech obcích Česka a jejich potenciálu pro rozvoj CR. Publikace též popisuje postavení jednotlivých obcí v rámci regionu včetně celkového zhodnocení krajů. V roce 2010 zpracoval Bína pro Ústav územního rozvoje **Aktualizaci potenciálu cestovního ruchu České republiky** (Bína 2010a), která potenciál CR hodnotí na úrovni ORP a dále **Využití potenciálu cestovního ruchu v České republice** (Bína 2010b), které jak sám název napovídá, hodnotí potenciál CR v ORP s jeho současným využitím (blíže popsáno v kapitole 3). Obě práce se na rozdíl od původního hodnocení potenciálu CR (Bína 2001) zaměřují na rozhodující aspekty ovlivňující rozvoj CR v území. Během práce byly často používány i slovníky jako **Výkladový slovník cestovního ruchu** (Pásková, Zelenka 2002) či **Dictionary of Human Geography** R. J. Johnsa z roku 2000.

Vodítkem při zpracovávání především analytických částí této práce byla diplomová práce L. Zavřela (2010) **Analýza regionální dimenze dotačních titulů do environmentální sféry v programovém období 2004-2006**. Diskuze výsledků vlastních analýz projektů zrealizovaných v rámci 4. priority SROP byla možná díky článku M. Šauera (2009), který se zabýval veřejnou podporou cestovního ruchu a za názorný příklad si vzal právě projekty realizované SROP v letech 2004-2006. Autor se kromě základní analýzy projektů zabývá předpokladem, že finanční prostředky by měly být alokovány do oblastí, které skrývají významný potenciál pro rozvoj CR. Další částí Šauerova (2009) článku je snaha o vystižení nejzávažnějších problémů s podporou CR.

Ke zpracování kapitoly zabývající se hodnocením okresu Jeseník bylo nutné seznámení se s materiály souvisejícími s rozvojem CR na území Olomouckého kraje. Jednalo se **Program rozvoje cestovního ruchu Olomouckého kraje** zpracovaného v roce 2003. Dále pak z aktuálnějších dokumentů mohou jmenovat **Marketingovou studii cestovního ruchu Olomouckého kraje na období 2007/8-2013 (výhled 2010-2013)** zpracovanou v roce 2007. Pro pochopení problematiky regionálního značení služeb bylo nutné nastudování dokumentů vydaných MAS Horní Pomoraví v roce 2010 typu: **Zásady pro udělování a užívání značky „JESENÍKY originální produkt®“** a **Marketingová studie regionální značky „JESENÍKY originální produkt®“**. Rozvoj

CR na Jesenicku je řešen v rámci dokumentu ***Integrovaný plán rozvoje území – Jesenicko*** zpracovaný Regionální agenturou pro rozvoj Střední Moravy v roce 2006. Organizací CR v Olomouckém kraji se ve své diplomové práci zabývala Tietzová (2008). Informace o vývoji a současných rozvojových problémech Jesenicka poskytla výzkumná zpráva ***Analýza příčin regionálních disparit v modelovém regionu Jesenicko v kontextu teorie regionálního marketingu*** (Rumpl, Boruta, Novák 2008). Jedná se o výsledky výzkumného projektu iniciovaného MMR. Výsledkem je zpráva poskytující články, které shrnují jednak historické události ovlivňující zmiňované území, ale také současnou dopravní situaci, zmiňuje problematiku obnovitelných zdrojů energie v oblasti, obsahuje rozbor financování místních samospráv, ale především se zabývá regionálními disparitami v souvislosti s rozvojem CR.

2.2 Teoretické zarámování

2.2.1 Cestovní ruch a regionální rozvoj

Cestovní ruch bývá často označován jako jedno z nejvýznamnějších odvětví, ve kterém vzniká nejvíce pracovních příležitostí (Eurovision 2007a). Ryan (2003) vidí označení CR jako nejvýznamnějšího a největšího odvětví (citované často na základě zpráv o podílu CR na tvorbě HDP, či množství přepravených pasažérů atd.) poněkud nadneseně a upozorňuje, že je velmi nutné brát v potaz metody s jakými bylo těchto tvrzení dosaženo. Souhrnně však můžeme říci že CR hraje určitou roli ve vytváření pracovních příležitostí, má jistý podíl na tvorbě HDP, pozitivně ovlivňuje platební bilanci státu, tvoří příjmy státního rozpočtu, má nemalý vliv na příjmy místních rozpočtů a zároveň jeho rozvoj podporuje investiční aktivity (Eurovision 2007a).

Současný evropský neoregionalismus hlásá, že rozvoj jednotlivých regionů je závislý především na jejich vlastní činnosti a na aktivizaci jejich vnitřního potenciálu (Chromý, Skála 2010). Na významnost lidského potenciálu v regionálním rozvoji a celkovou podporu lokálních aktérů upozorňují i přístupy regionálního rozvoje založené na institucionálních teoriích (Blažek, Uhlíř 2002). Tyto přístupy též zdůrazňují podporu trvale udržitelného rozvoje v regionech. Udržitelný rozvoj vymezuje Macháček (Kol. autorů 2008, s. 219) jako „cílený proces změn v chování lidské společnosti k sobě samé i ke svému okolí, směřující ke zvyšování současného i budoucího potenciálu uspokojování aspirací a potřeb lidí s ohledem na možnosti krajiny a jejích zdrojů“.

Jak již bylo naznačeno cestovní ruch může představovat přínos regionu v oblasti ekonomické, socio-kulturní a také v oblasti ochrany životního prostředí. Je však nutné zdůraznit hrozbu v podobě vzniku neřízeného masového turismu, který tvoří negativní stránku rozvíjející a podporující funkce cestovního ruchu. Významnou roli v konečných výsledcích hraje kvalitní destinační management v daném území (Institut obchodu... 2006). Destinační management můžeme charakterizovat (Pásková, Zelenka 2002) jako soubor technik, nástrojů a opatření jejichž výsledkem je koordinovaný, konkurenceschopný a především udržitelný rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti (destinaci). CR by měl být rozvíjen a provozován (Pásková 2001) v souladu s regeneračními schopnostmi životního prostředí, omezenou obnovitelností přírodních zdrojů a zároveň by měl respektovat zvyky a životní styl místních obyvatel, ve kterých se ukrývá významný prvek přitažlivosti dané turistické destinace. Pásková (2001)

zdůrazňuje, že je nutné zohledňovat potřeby místních obyvatel a zajistit, aby právě místní měli patřičný prospěch z „rozvoje“ cestovního ruchu v místě jejich bydliště. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu je také chápán jako rozvoj CR založených na třech principech a to – principu ekonomické prosperity, principu kulturně-sociální identity a principu ekologicky šetrného rozvoje (Galvasová a kol. 2008). V Agendě 21 pro CR je uvedeno, že rozvoj CR by měl být řízen ve spolupráci s obyvateli dotčených míst, měl by vycházet z poznání identity a zájmů místního obyvatelstva a rozhodování a plánování by mělo být realizováno na místní úrovni (Pásková, Zelenka 2002).

K rozvoji cestovního ruchu nedochází jen v jádrových regionech, ale velmi často naopak v periferiích. Toto specifikum tedy podporuje cestování lidí z jádrových oblastí do periferií. Cestovní ruch tedy může být vhodným nástrojem pro snižování meziregionálních rozdílů redistribucí bohatství z ekonomicky vyspělých jader do periferií (Tefler 2006 cit. v Gelná 2009). Zaostalost některých regionů tedy může představovat ideální prostor pro rozvoj cestovního ruchu a to především těch regionů, které skrývají potenciál pro rozvoj tohoto odvětví. Cestovní ruch pak v takových oblastech může pomoci rozšířit ekonomickou základnu daného regionu, může posílit identitu místních obyvatel a zároveň přispět k zlepšení celkové image regionu (Skála 2007).

Význam cestovního ruchu pro ekonomiku regionu

Pozitivní vliv CR na ekonomiku daného regionu je podle MMR (Eurovision 2007a) patrný především ve zlepšení platební bilance státu, díky příjezdovému CR (tzv. neviditelný export¹). Dále pak vlivem daní a poplatků dochází ke zvyšování příjmů do státního i místních rozpočtů. CR může podněcovat též rozvoj malého a středního podnikání a napomáhat zvyšování zaměstnanosti v daném regionu (pomáhá vytvářet nová pracovní místa). Představuje tedy příležitost pro přerozdělení příjmů a zaměstnanosti (Ryan 2003). Vlivem CR dochází ke stimulování investic do místní infrastruktury – silniční, železniční síť, letiště, ale i elektrifikace, vodovody atp. (Eurovision 2007a). Ryan (2003) mluví o vytváření tzv. externalit – skutečnostech, které by byly nenastaly (nebo alespoň ne v takové míře), kdyby nebylo v dané oblasti cestovního ruchu – např. rozvoj letišť a veřejné dopravy.

¹ Neviditelný export je definován jako vývoz nemateriálních statků (tedy služeb) a specifikuje skutečnost, že si zákazník za spotřebou služeb musí dojet sám (Pásková, Zelenka 2002).

Na druhé straně je nutno podotknout, že dopad cestovního ruchu je ovlivněn mnoha faktory. Na lokální úrovni je to především turistická vybavenost a její atraktivita, intenzita návštěvnosti (denní x sezónní) a připravenost na ni, schopnosti a dovednosti místních a míra zaměstnanosti, která těchto dovedností využívá, a zda je turistická vybavenost lokality využívána i místními obyvateli (Ryan 2003). Jednou z nejvýznamnějších charakteristik CR je jeho sezónnost, jejímž důsledkem je nevyrovnanost příjmů z tohoto odvětví v průběhu celého roku. Kromě nerovnoměrnosti příjmů jsou se sezónním charakterem CR spjaty i další procesy v regionu jako například upřednostňování potřeb návštěvníků nad potřebami místních během hlavní turistické sezóny, či naopak nucené odjezdy rezidentů v klidovém období v důsledku nedostatku práce v regionu (Fialová 2009). Destinační management je nástrojem, který může napomoci koordinaci a vzájemnému propojení všech těchto faktorů a zároveň by měl mít vliv na eliminaci vlivu sezónnosti v území (Holešinská 2010a).

Na makroregionální úrovni je ekonomický význam cestovního ruchu vystihován především satelitním účtem CR, který představuje postavení CR v národním hospodářství jednotlivých států. Účelem satelitního účtu CR je definovat a klasifikovat CR, tak aby byl porovnatelný s ostatními ekonomickými odvětvími a začlenit ho do rámce výsledků národního hospodářství (Ryan 2003; Pásková, Zelenka 2002). Charakteristiky získávané na národní úrovni je však obtížné podchytit na nižších řádovostních úrovních. K hodnocení dopadu turistických aktivit na ekonomiky regionů je možné použít několika analýz. Nejjednodušší model představuje keynesiánská input-output analýza (analýza vstup-výstup)², která se snaží identifikovat a analyzovat vnitřní vztahy mezi jednotlivými sektory daného celku (Blažek, Uhlíř 2002; Ryan 2003). Její problematika spočívá v definování průmyslu cestovního ruchu a jeho odlišnosti od ostatních průmyslových odvětví. Mezi další možné analýzy patří Wagnerova SAM (social accounting matrix)³, která již představuje pokročilejší přístup k hodnocení významnosti CR pro ekonomiku regionu (Zhang a kol. 2007; Ryan 2003). Nutno

² Analýzy vstup-výstup jsou vyjádřeny pomocí tabulek (matice vztahů), které zachycují ekonomickou strukturu regionů (vnitřní vztahy, oblast výroby a oblast spotřeby) a využívají se zejména pro simulování možných změn v regionu v důsledku zvýšení poptávky po zboží produkovaném v regionu. Cílem může být např. identifikace úzkých míst v ekonomice zkoumaného regionu či kvantifikace dopadů na zaměstnanost a její strukturu (Blažek, Uhlíř 2002).

³ Social accounting matrix (SAM) je možné jednoduše definovat jako jednotný účetní systém, ve kterém je každý makroekonomický účet vyjádřený tabulkou, jejíž sloupce představují výdaje a řádky příjmy. Na rozdíl od ostatních metod obsahuje SAM údaje ekonomické i sociální povahy. Datovými zdroji SAM jsou tabulky vstup-výstup, statistiky národních příjmů a statistiky příjmů a výdajů domácností. Hlavními cíli SAM je získání utříděných informací o hospodářské a sociální struktuře země v průběhu času a vytvoření statistického základu pro vytvoření přijatelných modelů, jejichž pomocí může být simulace účinků politických zásahů do ekonomiky (Sen 1996).

podotknout, že stejně jako u jiných směrů je nutné brát zřetel na cíle výzkumu a relevantnost použitých metod (Zhang a kol. 2007).

Podle Zhang a kol. (2007) je nutné při hodnocení celkového dopadu CR na regiony využívat faktory, které představují absolutní i relativní důležitost CR pro regionální ekonomiku. Dále je důležité respektovat multiplikační efekt CR, který kromě hlavních ukazatelů (počet návštěvníků destinací/regionů, počet přenocování, ...), musí zohlednit i další přidružená odvětví (doprava, obchod, ...), která jsou cestovním ruchem byt' i nepřímo ovlivňována. Zhang a kol. (2007) též poukazují na fakt, že jiný význam mají jednotlivé indikátory v prostorech urbánních, rurálních či periferních (viz tabulka č. 1).

Způsoby měření efektů CR na ekonomiku regionů se zabývá i Palatková (2010). Jako nejčastěji volené metody měření uvádí analýzu ekonomického vlivu turismu, analýzu fiskálního vlivu turismu, finanční analýzu, analýzu poptávky, studie proveditelnosti, analýzu vlivu turismu na životní/socio-kulturní prostředí a nakonec analýzu nákladů a přínosů (cost benefit analysis, CBA). Poslední zmíněnou metodu, tedy CBA, považuje Palatková (2010) za skutečně komplexní nástroj, který se snaží zkombinovat všechny předchozí nástroje a zároveň se snaží postihnout pozitivní i negativní vliv turismu z pohledu všech zúčastněných skupin. Součástí této analýzy je i již jednou zmíněná input - output analýza. Dalšími výhodami CBA je zahrnutí ekonomicky měřitelných i neměřitelných nákladů, snaha o poměření efektivnosti a účinnosti⁴, zabývá se ekonomickými přínosy turismu, spotřebitelským přebytkem⁵, externalitami a v neposlední řadě vlivem CR na životní prostředí.

⁴ Efektivnost porovnává objem zdrojů určených pro zajištění daného objemu veřejných služeb a statků (poměr vstup – výstup); Účinnost vyjadřuje čeho bylo poskytováním služeb/statku dosaženo (Palatková 2010).

⁵ Spotřebitelský přebytek je definován jako rozdíl mezi částkou, kterou je spotřebitel ochoten zaplatit za daný statek a částkou, kterou na trhu skutečně zaplatí (Holman 2002).

Tab. č. 1: Význam CR pro ekonomiku jednotlivých regionů

	Celkové efekty		Přímé efekty				Podíl na zaměst. ⁴	Nepřímé efekty		
	Absolutní dopad	Relativní dopad	Absolutní dopad	Relativní dopad	Denní spotřeba					
	objem (počet návštěvníků)	intezita návštěvnosti ¹	objem (počet návštěvníků)	intezita návštěvnosti ¹	stupeň zátěže ²	struktura ³		Doprava	Dojezdnost	Obchod
Městské oblasti	2	1	2	1	2	2	2	1	2	
Venkovské oblasti	1	0	1	0	1	1	1	1	1	
Periferní oblasti	1	2	1	2	1	1	1	proměnlivé	2	

Zdroj: Zhang a kol. (2007)

Pozn.: ¹ počet návštěvníků/počet obyvatel

² relativní denní spotřeba dle typu přenocování a regionu

³ složení návštěvníků

⁴ zaměstnaní v CR/celkový počet zaměstnaných

„2“ – velký význam

„1“ – malý význam

„0“ – neutrální

Podpora CR je příležitostí, jak pomoci zpropagovat a zatraktivnit periferních oblastí a zlepšit tak jejich ekonomické postavení (Zhang a kol. 2007). Rozvoj CR v daném území by měl probíhat v souladu s principy udržitelného rozvoje, které mohou zabránit hrozbám spjatým s CR jako je závislost místní ekonomiky na CR, sezónní charakter práce a také hrozbě vzniku enklávového CR (Eurovision 2007a). Dalšími negativními dopady působení CR na ekonomiku jsou sezónní a jádrová inflace (tzv. turistická), turistifikace a efekt turistické pastí (Pásková 2003; přehled dopadů uveden v tab. č. 2). Udržitelný CR by měl být podle Agendy 21 pro CR založen na udržitelných vzorcích spotřeby, produkce a ochrany životního prostředí a měl by využívat svého potenciálu pro vytváření zaměstnanosti žen a místního obyvatelstva (Pásková, Zelenka 2002).

Význam cestovního ruchu pro sociokulturní prostředí regionu

Vědecké výzkumy v současné době potvrzují významnost sledování a hodnocení „měkkých faktorů“ při vytváření strategií určených k rozvoji zaostalých území. (Blažek, Netrdová 2009; Pileček 2010). Právě aspekty sociokulturní povahy mají zásadní význam pro úspěšnost či neúspěšnost jednotlivých regionů a hrají významnou roli při stabilizaci a aktivizaci endogenních zdrojů v jejich dalším rozvoji (Hampl, Dostál, Drbohlav 2007 cit. v Jančák, Chromý, Marada, Havlíček, Vondráčková 2010).

Pozitivní působení CR na sociokulturní prostředí regionu vidí MMR (Eurovision 2007a) ve zvyšování standardu místních obyvatel, kteří mohou využívat zařízení vybudovaná pro návštěvníky regionu, v setkávání různorodých lidí a v jejich vzájemném poznávání a obohacování se. Dále je poukazováno (Eurovision 2007a) na fakt, že CR má určitý

vliv na posilování komunity regionu a zainteresování místních obyvatel na ochraně přírodních a kulturních hodnot a jejich pocitu hrdosti v oblasti tradic a historie. Je ale nutné zmínit, že rozvoj CR může přinášet i výskyt některých negativních sociálních efektů jako je např. akulturace, dualizace, marginalizace (souvisí se zvýšeným výskytem sociálně patologických jevů), turistická iritace atd. (Pásková 2003). Shrnutí vlivů CR na jednotlivé složky geografického prostředí jsou uvedeny v tab. č. 2.

Regionální identita, tedy spjatost obyvatelstva s územím, je zásadní prvek v porozumění vzniku, vývoje a povahy moderního cestovního ruchu a zároveň cestovní ruch je důležitým aktérem v jejím utváření a reprezentaci (Ploner 2005). Vencálek (1998) považuje územní/regionální identitu jako nezaměnitelnost, jednotu, shodnost a harmonii v chování obyvatel daného území v konkrétním čase. Podstatu regionální identity pak chápe jako osobní iniciativu, sounáležitost a spoluúčast, tedy aktivní, uvědomělý a odpovědný vztah člověka k prostoru, k lidem, kteří v něm žijí, ale i k sobě samému. Zaostalost některých periferních regionů skýtá obrovskou příležitost pro udržení a další posilování regionální identity. Sama spokojenost rezidentů se svým vlastním prostředím představuje určité zatraktivnění oblasti i pro návštěvníky zvenčí. Sounáležitost s místním prostředím vede k větší zodpovědnosti na dění v daném regionu a zároveň ke zvýšení aktivit místních komunit (Vencálek 1998, Raagmaa 2001). Podle Vencálka (1998) dochází díky posilování regionální identity obyvatel k prohlubování možností širší účasti lidí na veřejném životě a tím k reálnému naplňování vize občanské společnosti.

Formování regionální identity je hluboce sociální, prostorový a historický fenomén, který se vyznačuje silnou různorodostí v prostoru (Raagmaa 2001). Paasi (1986 cit. v Raagmaa 2001) identifikuje čtyři rámce formování regionální identity. Prvním z nich je chápání regionální identity jako sounáležitosti s územím, které je vymezeno hranicemi tvořícími základ pro sociální zařazení a je základní podmínkou pro vznik regionálního vědomí mezi obyvateli. Druhý rámec představuje společné symboly náležící určitému regionu jako např. vlajky, dialekt, lidová architektura atp. Třetí prvek formující regionální identitu je institucionální rámec (firmy, školy, nevládní organizace). Podstata tohoto rámce je, že instituce mají socializující vliv na jednotlivce a naopak jednotlivci svojí aktivitou tyto instituce mohou ovlivňovat a měnit. Vlivem těchto procesů dochází k ustálení určitých forem chování, které mohou i nemusí mít své racionální opodstatnění (Blažek, Uhlíř 2002). Tyto jevy jsou základem pro institucionální teorie regionálního rozvoje. Posledním prvkem formování regionální identity je vznik sociálně-prostorového vědomí obyvatel a postavení regionu v regionálním systému.

„Identitu nechápeme ve smyslu „osudové danosti“, nechápeme ji ani ve smyslu „geneticky zakódované stability“, ale rozumíme jí stále se vyvíjející fenomén kulturní krajiny, jehož základní vývojový trend je určován charakterem v území se uplatňujících protisměrných sil racionální a iracionální povahy“ (Vencálek 1998, s. 92). Racionálními složkami území Vencálek (1998) chápe všechny nějakým způsobem měřitelné prvky prostředí, ať se již jedná o strukturu obyvatelstva a jiné demografické údaje, o typ či kvalitu infrastruktury, o vybavenost území službami, ale i o prvky zemědělské aktivity obyvatelstva atp. Můžeme tedy říci, že racionálními složkami prostředí jsou „tvrdé“ = měřitelné prvky prostředí. Naopak složky území iracionální povahy vidí Vencálek (1998) v těžko měřitelných prvcích území (např. projevy emotivního charakteru, tradice, kultura) tedy v tzv. „měkkých“ faktorech vystihujících danou lokalitu. Jedním z měkkých faktorů, které je možné sledovat v území je hodnota sociálního kapitálu. Jeho definice jsou různorodé, ale obecně ho můžeme chápat jako sociální a kulturní soudržnost společnosti, která je vyjádřena sítěmi kontaktů a vazeb (Pileček 2010). Fukuyama (1995 cit. v Pileček 2010) tento jev charakterizuje jako „schopnost lidí spolupracovat pro společný účel ve skupinách a organizacích“. Sociální kapitál je vystihován mírou důvěry, která je nepostradatelnou součástí organizace ekonomiky (Pileček 2010; Blažek, Uhlíř 2002). Na základě tohoto faktu je patrný význam sociálního kapitálu pro rozvoj regionů. Další možností náhledu na regionální identitu, je způsob jejího chápání. Na jedné straně stojí pohled místních aktérů, tedy dochází zde k hodnocení „z vnitřku“, a na druhé pak náhled na dění v určitém regionu „z vnějšku“, tedy jak je region vnímán za svými hranicemi (Passi 1986 cit. v Fialová 2009).

V rámci rozvoje cestovního ruchu a formování turistického regionu musíme brát zřetel na mnohdy rozdílný pohled rezidentů, místních aktérů a návštěvníků na dění v regionu (Fialová 2009). V této souvislosti můžeme mluvit o tzv. „destinační identitě“, která představuje druh kolektivní identity, kdy se skupina rezidentů žijících v určité destinaci identifikuje s tradicemi a kulturně-historickými specifiky dané oblasti, ale i se základními cíli, prostředky a filozofií místního destinačního managementu (Pásková, Zelenka 2002). Jedná se tedy o vzájemnou spolupráci a porozumění rezidentů a aktérů rozvoje CR v dané oblasti. Ploner (2005) přisuzuje cestovnímu ruchu roli pomocníka při tvorbě regionálních symbolů a image regionů. Jak již bylo zmíněno výše společné symboly jsou jedním ze čtyř rámců formování regionální identity. Image produktů (nejenom těch v CR) založená na symbolech a značkách je významným prvkem kvalitního marketingu. Inovace ve službách totiž nelze patentovat a jejich zkopírování je tak velmi snadné. Image vybudovaná pomocí značek a symbolů tedy získává oproti konkurentům s nevýraznou image velkou výhodu na trhu (Kotler 2007). Tvorba

regionální symbolů a značek destinace tedy představuje možnost propagace regionu/destinace (Kovařík 2009). Značka destinace je přidanou hodnotou, která odlišuje danou destinaci od ostatních a zároveň spojuje hmatatelné a nehmatatelné hodnoty destinace, zážitky a přísliby destinace pro klienta (Palatková 2006). Přináší tedy záruku určité originality a nezaměnitelnosti.

Ploner (2005) zmiňuje ve své práci posun v trendech v CR od představ „uniknout pryč z každodenního stereotypu“ (nejlépe co nejdál a do hotelu s all inclusive – pozn. autora) k hledání zážitků a činností, které by člověka přivedly do přírodě blízkého a domov připomínajícího prostředí. Tento posun od tzv. „zážitkové společnosti“ (Schulze 1992 cit. v Gelná 2009) ke „společnosti smyslů“ vede k růstu významu místní kultury a zájmu o své blízké okolí a k větší zodpovědnosti jednotlivce oproti společnosti 20. století (Romeiř-Stracke 2003, Gelná 2009). Lidé tedy začínají trávit svůj volný čas v prostředích, která je překvapí něčím novým a jedinečným, ale zároveň i přirozeným a srdci blízkým. Tyto nové trendy CR jsou tak ideální příležitostí pro některé nepříliš ekonomicky vyspělé oblasti, které mohou využít svůj potenciál (zvyky, tradice, kvalitní životní prostředí) pro přilákání návštěvníků (příklad v kapitole 5.4).

Udržování a další prohlubování zakořenění společnosti v určitém území zdůrazňuje i významný obchodník Peter Drucker (cit. v Raagmaa 2001), který tyto procesy nazývá „kmenovitostí“ („tribalism“) v současném globalizovaném světě. I přes globalizaci zůstává spjatost s územím (regiony) významnou složkou v organizaci ekonomických, sociálních a kulturních aktivit. Akteři formující rozvojové strategie regionů by měli mít na mysli fakt, že lidé potřebují poznat sami sebe v podmínkách, ve kterých žijí, aby se mohli stát členy těchto komunit a aktivně se zapojovat do dění v regionu (Raagmaa 2001). Cestovní ruch pak může být vhodným nástrojem, který napomůže formování a prohlubování vztahu mezi lidmi a územím jež obývají.

Tab. č. 2 : Vlivy cestovního ruchu na jednotlivé dimenze geografického prostředí

Dopad cestovního ruchu na geografické prostředí		
Dimenze	Žádoucí	Nežádoucí
Socio-kulturní	světová proslulost lokality iniciativa místních s dopadem na vzhled lokality oživení společenského života lokality oživení kulturního života v lokalitě zvýšení životní úrovně obyvatel vliv na děti a mládež, kontakty se zahraničními návštěvníky	oslabování obytné funkce historického jádra upřednostňování potřeb cestovního ruchu, návštěvníků narušení životního stylu a omezování výkonu potřeb obyvatel
Ekonomická	ekonomický rozvoj lokality zvýšené příjmy lokality ekonomický přínos pro podnikatele příliv financí	potenciální pokles ekonomické diversity zvýšení cenové hladiny
Ekologická	restaurace a údržba budov pořádek ve městě	neúměrný tlak na místo překročená únosná míra návštěvnosti vzhledem k rozměru lokality
Fyzická	obnova fyzické stránky lokality vzhled a úprava lokality	kongesce veřejných prostranství
Psychologická	živoucí atmosféra lokality světová proslulost lokality	neúměrný tlak na místo komercializace památek
Institucionální	kontakty se zahraničními návštěvníky	nedostatečná regulace rozvoje cestovního ruchu obecně nedostatečná regulace návštěvnosti a výkonu památkové péče

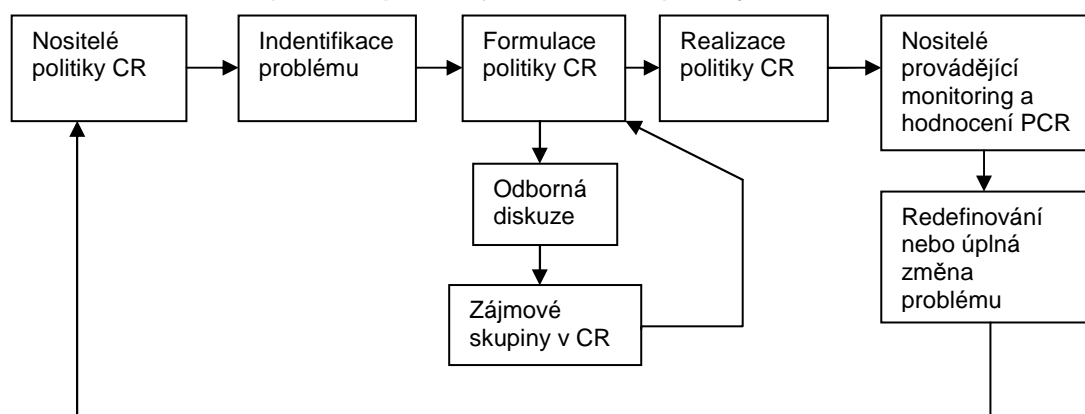
Zdroj: Pásková 2003, vlastní úprava

2.2.2 Institucionální rámec podpory cestovního ruchu

V současné době se CR stává jednou z prioritních oblastí veřejné podpory a vstupuje tedy do mnoha strategických dokumentů na všech řádovostních úrovních a jsou s jeho rozvojem často spojována velká očekávání, která ovšem nemusí být naplněna (Repík 2010). Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, institucionálním rámcem můžeme chápat jak organizace, firmy atp., ale i institucionalizované formy chování (Blažek, Uhlíř 2002), které mají bezpochyby vliv na rozvoj nejen CR, ale regionů vůbec. Následující text se zabývá institucemi v podobě orgánů veřejné správy a představuje jejich postoj a kompetence k rozvoji CR v regionech.

"Turismus je v současnosti všudypřítomným a velmi důležitým odvětvím na to, aby jej veřejné instituce mohly ignorovat ..." (Hughes 1984 cit. v Hall 1994, s. 57).

Obr. č. 1: Znáznornění procesů probíhajících v rámci politiky CR

Zdroj: Page 2007 upravený v Repík 2010

Vzájemný vztah cestovního ruchu a veřejné správy je ovlivněn dvěma hlavními ekonomickými přístupy. Prvním z nich je přístup liberální, který upřednostňuje pozici trhu bez vnějších zásahů a druhý je přístup intervencionistický, který naopak zdůrazňuje regulaci ekonomických aktivit ze strany státu, jako eliminaci možného selhání trhu (Galvasová a kol. 2008). Současný vztah cestovního ruchu a veřejné správy by se dal s lehkou nadsázkou přirovnat ke vztahu žák a učitel. Aktivita v cestovním ruchu jsou vykonávány především soukromým sektorem, který uplatňuje pouze svoje vlastní zájmy – tedy co největší zisk bez ohledu na dopady svého konání na obyvatele či životní prostředí. Rolí veřejné správy je jakási pozice učitele/vychovatele, který má za úkol „vytyčit žádoucí směry rozvoje odvětví a koordinovat činnost jednotlivých aktérů tak, aby byl užitek z jejich realizovaných

aktivit co největší“ (Galvasová a kol. 2008, s. 187). Page (2007 cit. v Repík 2010) vidí základní úlohu veřejného sektoru v ČR v nastolení co nejideálnějších podmínek pro jeho další rozvoj. Míjí tím především politickou stabilitu, bezpečnost, legislativní prostředí a zajištění statků nezbytných pro ČR (např. infrastruktura). Hall (2006 cit. in Repík 2010) vidí nutnost zásahu veřejného sektoru ve vyrovnavání informační asymetrie mezi stranou nabídky a poptávky (významné postavení marketingu ČR). Obrázek č. 1 přináší schéma vyjadřující ideální procesy, které by měly probíhat v rámci politiky ČR.

Z pozice veřejné správy v ČR je ČR vnímán jako součást regionální politiky jejímž ústředním orgánem je Ministerstvo pro místní rozvoj (dále MMR). MMR a Česká centrála cestovního ruchu (Czechtourism; organizace na podporu ČR zřizovaná státem) vykonávají činnosti podpůrného a koordinačního charakteru. MMR dále dohlíží na zpracování, naplňování a hodnocení Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR. Je nutné podotknout, že kvůli průřezovému a multiplikačnímu efektu ČR spolupracuje MMR i s dalšími ministerstvy a orgány státní správy a jimi zřízenými organizacemi (např. Ministerstvo životního prostředí).

Role státu v rozvoji ČR je vytváření právního rámce a propagace Česka na národní a mezinárodní úrovni. Samotný rozvoj ČR je pak v rukách samospráv (především obcí) a jejich vzájemné spolupráce. Obce tak mohou velmi výrazně ovlivnit rozvoj ČR na svém území. Vzhledem ke komplexitě ČR je velmi významným prvkem spolupráce, a to jak mezi obcemi, tak mezi obcemi a dalšími subjekty. Podpora posilování partnerství soukromého a veřejného sektoru a podpora vzniku profesních spolků, sdružení a organizací jsou jedním z cílů destinačního managementu (Pásková, Zelenka 2002; Holešinská 2010a; Dvořáčková 2010).

Z pohledu legislativy je v území možné vytvářet „svazky obcí“ tzn. seskupení, která se zaměřují na rozvoj určitých společných záměrů, tedy i záměrů v oblasti ČR. Nevýhodou je, že členy těchto svazků mohou být pouze obce (nikoliv subjekty soukromého sektoru), což brání realizaci profesionálního destinačního managementu (Dvořáčková 2010). Zapojení podnikatelských subjektů či subjektů neziskové sféry je možné prostřednictvím tzv. „místních akčních skupin“ (MAS), jejichž hlavním smyslem je rozvinout vnitřní rozvojový potenciál území. MAS mohou mimo jiné čerpat finanční zdroje z evropského Programu rozvoje venkova. Další možnou spoluprací představuje zapojení obcí a dalších subjektů v rámci přeshraniční spolupráce (euroregiony) (Galvasová a kol. 2008).

Rozvojové nástroje užívané veřejnou správou a mající využití též pro rozvoj CR jsou následující (Wokoun, Mates 2006 cit. v Galvasová a kol. 2008):

Nástroje nefinanční: administrativní (legislativa), institucionální (instituce, strategické plánování), nástroje věcné a nefinanční (propagace, poradenství)

Nástroje finanční: neinvestiční a investiční pobídky (dotace, úvěry), daňová a rozpočtová zvýhodnění (dotace)

Nejčastěji užívaným finančním nástrojem na podporu rozvojových aktivit v regionech jsou dotace. Dotace jsou prostředky z veřejného rozpočtu, které jsou poskytovány nenávratně a neexistuje za ně „protiplnění“. Dotace jsou převážně poskytovány ze státního rozpočtu, z rozpočtu Evropské unie a z rozpočtů krajů a obcí (Galvasová a kol. 2008).

Podpora cestovního ruchu ze zdrojů Evropské unie

První kroky směřující k systémové veřejné podpoře cestovního ruchu v Česku můžeme datovat až od roku 1995. Jedním z prvních dokumentů deklarujících veřejnou podporu CR je Koncepce politiky cestovního ruchu ČR na období 2002-2006 a následně její aktualizovaná podoba na roky 2004-2007 (Vystoupil, Šauer 2010). Začlenění České republiky do Evropské unie znamenalo získání přístupu k nástrojům regionální a strukturální politiky Evropské unie. Cílem této politiky je podpora vyváženého rozvoje regionů, snižování nezaměstnanosti, rozvoj lidských zdrojů, snižování regionálních disparit, ochrana životního prostředí a zabezpečení rovných příležitostí pro muže i ženy (Vilamová 2004). Cestovní ruch a kultura patří k sektorům, které jsou podporovány ze strukturálních fondů EU (dále jen SF EU). Kulturní dědictví a jeho návaznost na CR je pro EU klíčovým prvkem pro vlastní identitu regionu. CR se tak stává možným zdrojem financí a pracovních příležitostí. CR též pomáhá snižovat izolaci dané oblasti a podporuje rozvoj (Vilamová 2004).

Podpora CR ze SF EU ve zkráceném programovacím období 2004-2006 byla čerpána v souladu s cíli Národního rozvojového plánu (NRP) 2004-2006, který jako jednu ze šesti prioritních os definoval rozvoj cestovního ruchu. Na základě NRP 2004-2006 byl formulován další programový dokument, tzv. Rámec podpory společenství (RPS), který předkládá celkovou strategii o výši a zaměření podpory ze strukturálních fondů. Podle RPS pro ČR na roky 2004-2006 byl cílem prioritní osy Rozvoj cestovního ruchu zvýšit podíl CR na hospodářském růstu Česka. V souladu s RPS byla většina finančních

prostředků směřujících k plnění tohoto cíle čerpána ze Společného regionálního operačního programu (dále SROP).

Cílem SROP bylo dosažení trvalého hospodářského růstu a růstu kvality života obyvatel regionů pomocí rozvoje nových ekonomických aktivit s důrazem na tvorbu pracovních míst, zlepšení kvality infrastruktury a životního prostředí a s důrazem na všeobecný rozvoj lidských zdrojů a prohlubování sociální integrace (Vilamová 2004). SROP byl programem, který podporoval aktivity jejichž realizace spadala do působnosti krajů a obcí na rozdíl od ostatní operačních programů, které zajišťovaly realizaci opatření, jež byla převážně v působnosti státu. Výjimku uvnitř SROP představovala Priorita 4 soustřeďující se na podporu rozvoje CR, jejímž prostřednictvím byly podporovány aktivity jak místního tak i nadregionálního charakteru (Eurovision 2007a; Vilamová 2004). Tato skutečnost opět poukazuje na komplexnost problematiky cestovního ruchu. Podpora aktivit v cestovním ruchu financovaným prostřednictvím SROP měla být směřována tam, kde pro tyto aktivity existoval významný potenciál, a kde bylo možné těmito aktivitami zvýšit zaměstnanecké a příjmové příležitosti místních obyvatel.

Cílem Priority 4 – Rozvoj cestovního ruchu bylo zvýšit podíl CR na hospodářské prosperitě regionu a vytvářet nové pracovní příležitosti. Je nutné podotknout, že projekty jež byly podporované prostřednictvím této priority měly zapadat do širšího rámce rozvoje CR určeného pro daný region (Vilamová 2004). Podpora z evropských zdrojů byla v programovacím období 2004-2006 čerpána z Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF). Finanční příspěvky z ERDF mohly a mohou být poskytnuty mimo jiné na „rozvoj cestovního ruchu a investic do kultury, včetně ochrany kulturního a přírodního dědictví, s podmínkou, že budou vytvořena trvalá pracovní místa“ (Wokoun cit. v Kol. autorů 2008, s. 131).

Díličními cíli Priority 4 byly podle Vilamové (2004):

- zlepšení kvality služeb cestovního ruchu
- zajištění služeb pro podnikatele v CR a posílení spolupráce v rámci odvětví
- prosazení Česka jako součásti evropské turistické a lázeňské destinace
- vytváření nových atraktivit, produktů a podniků v CR v regionech
- zvýšení životní úrovně místního obyvatelstva

Priorita 4 byla nadále členěna na 2 opatření a 4 podopatření. Opatření byla cílena za prvé na rozvoj služeb CR a za druhé na podporu rozvoje infrastruktury pro CR. Obě

tato opatření byla dále členěna podle řádovosti jejich územního dopadu na místní/regionální a nadregionální. Podrobný přehled a charakteristiky jednotlivých podopatření znázorňuje tabulka č. 3.

Celkové veřejné výdaje na Prioritu 4 tvořily 144,1 mil. Euro (cca 4,6 mld. Kč) a představovaly 24 % veškerých veřejných prostředků proinvestovaných v rámci SROP v letech 2004-2006 (Fondy EU 2010). Význam této priority pro ekonomický a sociální rozvoj regionů podtrhl příspěvek z ERDF, který v program. období 2004-2006 představoval 108,1 mil. euro (cca 3,2 mld. Kč) (Vilamová 2004; Fondy EU 2010).

Tab. č. 3: Charakteristika podopatření 4. priority SROP

Podopatření	Koneční uživatelé	Typy podporovaných projektů
Podpora nadreg. služeb CR	státem zřízené organizace nestátní neziskové organizace kraje svazky obcí	tvorba národních standardů kvality služeb CR jednotné značení aktivit CR účast na výstavách a veletrzích organizace výstav a veletrhů CR marketingové studie tvorba propagačních materiálů
Podpora reg. a místních služeb CR	kraje obce, svazky obcí organizace zřizované kraji či obcemi malí a střední podnikatelé nestátní neziskové organizace	poradenství pro malé a střední podniky v CR vytváření partnerství v oblasti CR na regionální úrovni marketingové studie regionální propagační materiály propagační a informační kampaně konání seminářů a sympozií na regionální úrovni tvorba produktů cestovního ruchu v regionech
Rozvoj nadreg. infrastruktury pro CR	státem zřízené organizace nestátní neziskové organizace obce, svazky obcí kraje organizace zřizované kraji či obcemi podnikající právnické osoby	výstavba a obnova lázeňské infrastruktury výstavba a obnova kongresových center výbudování celostátního informačního a rezervačního systému turistické stezky, cyklostezky, cyklotrasy, informační centra, parkoviště informační značení v CHKO a NP rekonstrukce a obnova památek celostátního významu výstavba a obnova sportovní-rekreačních center národního a mezinárodního významu výstavba a obnova infrastruktury pro mezinárodní filmové, divadelní a hudební festivaly
Podpora místní infrastruktury CR	obce, svazky obcí kraje nestátní neziskové organizace organizace zřízené obcemi, kraji, státem drobní podnikatelé malé a střední podniky	rekonstrukce kulturních, technických a průmyslových památek regionálního významu rozvoj místních informačních systémů rozvoj a obnova turistických stezek, cyklostezek, cyklotras, hiposteze a naučných stezek vybavení a zařízení středisek pro sport a rekreaci vybavení a zařízení turistických středisek výstavba a obnova ubytovacích a stravovacích kapacit

Zdroj: Fondy Evropské unie (2010), vlastní zpracování

3 Metodika

3.1 Datová základna

Data, která byla použita k vypracování práce pocházela z několika různých zdrojů. Stěžejními se staly informace poskytnuté MMR. Potřebná data se týkala projektů, které byly realizovány v programovacím období 2004-2006 (čerpání prostředků probíhalo až do roku 2008) v rámci SROP, konkrétně priority 4 zabývající se podporou rozvoje ČR (Priorita 4 - Rozvoj cestovního ruchu). Jednalo se o veřejně přístupné informace (z webových stránek Fondy Evropské unie), ale i o interní data MMR. Pro získání veškerých potřebných informací bylo nutné propojení obou databází. Dalším významným zdrojem informací o projektech byly webové stránky Regionálního informačního servisu (RIS). Odtud byly čerpány detailní popisy jednotlivých projektů (umístění - město, venkov; vliv na životní prostředí; podrobně rozpracované zdroje financování; územní dopady projektů atp.). Takto získané informace byly použity především v kapitole 5.

Mezi zdroje dat je nutné zařadit i ČSÚ (ČSÚ 2010). Odtud byla použita data o počtu obyvatel v jednotlivých obcích a okresech (jednalo se o počet obyvatel v letech 2004 až 2006) a dále informace o hromadných ubytovacích zařízeních (počet lůžek v jednotlivých okresech), které byly vztaženy k roku 2004. Informace o vymezení jednotlivých mikroregionů v okrese Jeseník pocházely opět z RIS konkrétně ze stránek Centra pro regionální rozvoj ČR. Pro vymezení turistických oblastí byly použity informace CzechTourismu (Czechtourism 2011), konkrétně se jednalo o vymezení turistických oblastí z roku 2010. Informace o turistickém potenciálu (Bína 2010a) a jeho využití (Bína 2010b) jednotlivých ORP Česka, které zpracoval Bína, pochází ze stránek Ústavu územního rozvoje konkrétně ze sekce věnované cestovnímu ruchu (ÚÚR 2010). Nakonec není možné opomenout internetové stránky týkající se Regionálního značení služeb (Regionální značky... 2010), které byly použity při hodnocení vývoje CR v Jeseníkách (kapitola 5).

3.2 Metodický postup

Po načtení potřebné literatury (viz kapitola 2) bylo přikročeno k praktické části práce. Ta se skládá ze dvou hlavních částí. První se snaží analyzovat získané informace o projektech, druhá pak sleduje dopady projektů realizovaných na území okresu Jeseník a především na území obce Ostružná. Pro přehlednost proto bude metodika uceleně popisovat postupy, které byly použity v jednotlivých kapitolách a podkapitolách. V úvodu je nutné zmínit že ve všech analýzách a hodnoceních jak na úrovni okresů, tak i mezi turistickými oblastmi, byla vynechána Praha, která nemohla čerpat z operačních programů Cíle 1 finanční prostředky (tento cíl je jen pro regiony jejichž HDP na obyvatele je pod 75 % průměru EU; Fondy EU 2010). Informace o počtu obyvatel v analýzách za jednotlivé územní celky byla vypočtena jako průměrná hodnota počtu obyvatel v letech 2004-2006. Jedinou výjimkou byl výpočet Defertovy funkce. Zde byla použita data o počtu obyvatel pouze z roku 2004.

Souhrnné charakteristiky projektů

Kapitola (4.1) se soustředila na základní popisné charakteristiky souboru, který obsahoval všechny zrealizovaných projekty. V souboru se nacházelo celkem 698 projektů. Jejich charakteristika byla provedena prostřednictvím průměru, minima, maxima, mediánu, směrodatné odchylky a variačního koeficientu. Dále zde byla sledována skladba dle zdroje finančních prostředků použitých na realizaci projektů a také skladba dle podopatření v jakých byly realizovány. Zdroje finančních prostředků byly agregovány do 3 skupin:

- *příspěvek EU* - představoval částku, která byla poskytnuta z ERDF
- *veřejné výdaje* - tvořily součet finančních prostředků ze státního rozpočtu, z rozpočtu krajů a obcí
- *soukromé spolufinancování* - složeno z položky soukromého financování a z rozdílu mezi způsobilými výdaji a celkovými náklady projektů

Způsob hodnocení regionální diferenciace projektů

Pro zpracování kapitoly 4.2 byla nutná agregace dat o jednotlivých realizovaných projektech do vyšších územních celků. Z důvodu lepší porovnatelnosti jednotek a dostupnosti datových zdrojů byla regionální diferenciace hodnocena na úrovni okresů. Při agregaci dat došlo k potížím především s projekty, které byly nadregionálního charakteru a postihovaly území několika okresů, kraje či celého

Česka. Z tohoto důvodu bylo při hodnocení regionální diferenciace vyřazeno celkem 70 projektů, jejichž náklady činily dohromady cca 750 mil. Kč. Základní charakteristika agregovaných dat do 76 okresů byla provedena opět prostřednictvím průměru, minima, maxima, mediánu, směrodatné odchylky a variačního koeficientu. Nutno podotknout, že směrodatná odchylka je častým ukazatel meziregionální variability a je používána i Evropským statistickým úřadem. Z důvodu nevhodnosti této metody pro porovnávání různých ukazatelů s výrazně odlišnými průměry, je ale v regionálních analýzách častěji používán variační koeficient, který není závislý na nominálních hodnotách ukazatelů (Zavřel 2010). Pro zpřesnění informací byly v práci použity oba ukazatele (směrodatná odchylka i variační koeficient).

K zhodnocení regionální diferenciace mezi okresy byly použity následující ukazatele:

- celkové náklady projektů vztahované k počtu obyvatel (v Kč/obyv.)
- celkové náklady připadající na jeden projekt (v Kč/projekt)
- míra spolufinancování z EU, veřejných a soukromých zdrojů vztahovaná k počtu obyvatel (v Kč/obyv.)

Rozdělení projektů dle žadatele

V rámci kapitoly 4.3 bylo hodnoceno původních 698 projektů. Projekty byly rozděleny do skupin převážně dle právní formy žadatele, které byly zjištěny pomocí Administrativního registru ekonomických subjektů Ministerstva financí ČR (ARES 2010). Právních forem je evidováno celkem 56. Pro účely diplomové práce byl tento počet zredukován na 9 skupin: kraje, obce, svazky obcí, právnické osoby, fyzické osoby, sdružení, obecně prospěšné společnosti, příspěvkové organizace a ostatní. K seskupení došlo především u skupin právnické osoby (do této kategorie byly zahrnuty akciové společnosti (a.s.) a společnosti s ručením omezením (s.r.o.)) a fyzické osoby (seskupení právních forem s kódem 101 - 108; ARES 2010). Skupina ostatní pak zahrnuje žadatele z řad církevních organizací, veřejně výzkumných institucí, nadací a nadačních fondů a komor.

Defertova funkce a její závislost na výši alokovaných prostředků

Pro kapitolu 4.4 byl stěžejní výpočet turisticko-rekreační (Defertovy) funkce, která představuje podíl lůžek v dané oblasti/destinaci a počet obyvatel zde žijících a může být jedním z indikátorů měření potenciálu CR v určitém území (Antošová 2008). Standardně je tato hodnota uváděna za menší územní celky (ORP, obce atp.).

Důvodem výpočtu Defertovy funkce za území jednotlivých okresů Česka byla snaha zjistit, jestli realizace projektů zaměřených na rozvoj infrastruktury souvisí s výší turistické funkce těchto území (seskupení projektů na úroveň okresů vysvětleno na str. 33). Otázkou tedy bylo, zda byly tyto projekty směřovány záměrně do okresů s již využitým potenciálem cestovního ruchu (jejich turistická funkce nabývá vyšších hodnot) nebo do okresů, kde dosud není CR tolik rozvinut (hodnoty funkce jsou nižší). K porovnání závislosti těchto dvou ukazatelů byl použit Spearmanův koeficient korelace pořadí, který je rezistentní vůči odlehlým hodnotám a je možné ho použít i v případě, kdy nelze předpokládat normální rozdělení proměnných (Hendl 2004, Zavřel 2010).

Vymezení metropolitních areálů

Vymezení metropolitních areálů provedl Hampl (2005) pomocí agregace 69 obvodů ORP (Zavřel 2010). Pro účely srovnání výsledků regionální diferenciacce (která byla provedena na úrovni okresů) s vymezením metropolitních areálů (MA), bylo nutné vymezit MA dle okresů (kapitola 4.5). Na základě několika článků, které za účelem dosažitelnosti dat ztotožnily vymezení metropolitních areálů a jejich zázemí s okresy (Čermák, Hampl, Müller 2009; Hampl 2007) bylo v této práci vymezeno 11 metropolitních areálů následujícími okresy: Praha s okresy Praha-východ a Praha-západ; České Budějovice; Plzeň sloučená s okresy Plzeň-sever a Plzeň-jih; Karlovy Vary a Sokolov; sloučením okresů Ústí nad Labem, Chomutov, Most a Teplice; Jablonec nad Nisou a Liberec; Hradec Králové a Pardubice; Brno a Brno-venkov; Olomouc; Zlín; Ostrava sloučená s okresy Frýdek Místek a Karviná.

Vymezení turistických oblastí

V roce 2010 představila agentura CzechTourism nové vymezení turistických regionů a oblastí Česka. Jedná se o nepříliš zdařilou inovaci turistického členění z roku 1999. Perlín a Vágner (2010) upozorňují na fakt, že tyto celky kopírují krajské administrativní hranice (týká se tur. regionů) a nerespektují přirozené a marketingově zavedené turistické oblasti. Dále Perlín s Vágnerem (2010) poukazují na fakt, že vymezení bylo vytvořeno bez použití odborných vědeckých metod jako je regionalizace či geografická analýza oblastí. Tedy vymezení turistických oblastí a regionů neodráží geografickou realitu území. I přes zmíněnou kritiku bylo vymezení turistických oblastí použito pro tuto práci (kapitola 4.6). Výše investic alokovaná do jednotlivých oblastí byla z důvodu jejich velikostní nevyváženosti relativizována přepočtem na plochu a na počet obyvatel

žijících v dané oblasti. V souvislosti s územím, které bylo vybráno pro bližší analýzu (tedy okres Jeseník), je nutné podotknout, že hranice okresu Jeseník kopírují vymezenou turistickou oblast Jeseníky-západ.

Výzkum v okrese Jeseník

Na základě zhodnocení regionální diferenciace výše finančních prostředků směřujících do rozvoje CR v Česku byl okres Jeseník stanoven jako okres s největší množstvím alokovaných investic. Z tohoto důvodu byl proveden bližší průzkum a zhodnocení projektů zde realizovaných. Byly sledovány minulé i současné koncepce rozvoje CR v Olomouckém kraji. Dále byla snaha o zhodnocení a nástin fungování mikroregionů na území okresu Jeseník.

Pro zhodnocení potenciálu CR na území okresu Jeseník byla použita Bínova (2010a) Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice a též Bínova (2010b) Využití potenciálu cestovního ruchu v České republice. Potenciál CR je sledován na území obvodů ORP Česka. Metodika tohoto hodnocení spočívá ve vymezení atraktivit CR (např. památky, aquaparky, vinařství, ...), které jsou hodnoceny na základě významnosti a ploch a linií CR ovlivňujících (typ krajiny, dopravní dostupnost, chráněná území, ...), které jsou hodnoceny podílem ploch na celkové rozloze ORP. Konečné zhodnocení je pak provedeno přiřazením bodových hodnot skladebným prvkům potenciálu CR (jednotlivým atraktivitám a plochám či liniím). Využití potenciálu je pak hodnoceno především srovnáním vybraných aktivit (1 - pěší turisticky značené trasy, 2 - značené cyklotrasy, 3 - rozhledny, 4 - kulturní zařízení, 5 - sportovně rekreační zařízení, 6 - lyžařské vleky a lyžaři využívané lanovky, 7 - turistická infocentra, 8 - ekonomické subjekty pohostinství a veřejného stravování, 9 - ubytovací zařízení), které ovlivňují CR a rekreaci v jednotlivých ORP s částí potenciálu CR na kterou nejvíc navazují. Srovnání Bína (2010b) provedl následovně: aktivity 1, 2, 7, 8 a 9 byly srovnány s celkovým potenciálem CR; aktivity 3, 5 a 6 byly srovnány s krajinně rekreačním potenciálem v území; aktivita 4 byla srovnána s potenciálem územně zakotvených aktivit CR v daném ORP (koncipováno podobně jako potenciál objektů CR z Aktualizace potenciálu CR v ČR (Bína 2010a)).

V rámci okresu Jeseník byla pro sledování dopadů jednotlivých projektů vybrána obec Ostružná. V této obci byl realizován největší počet projektů mezi obcemi okresu a jednalo o cenově různorodé projekty. Součástí výzkumu bylo zmapování jednotlivých projektů a snaha získat informace o tom, jak tyto projekty vypadají v současnosti. Za

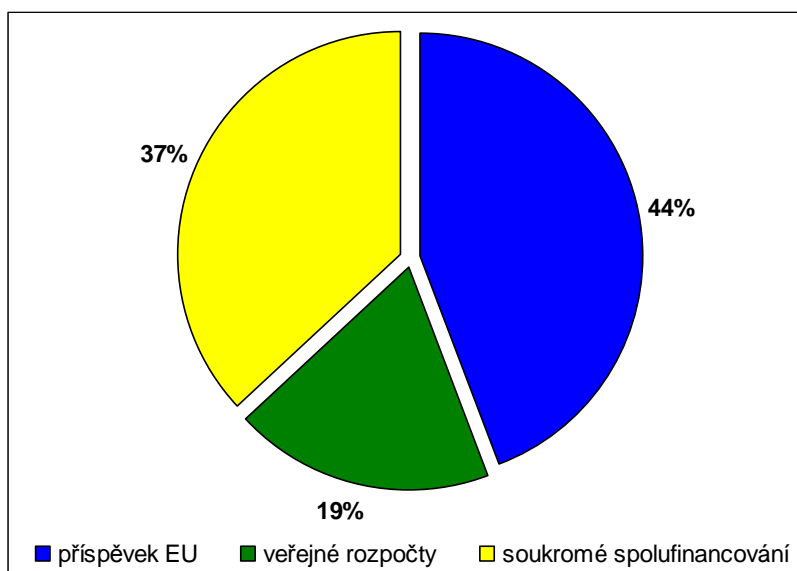
tímto účelem bylo na konci března 2011 provedeno šetření, do kterého byli zapojeni žadatelé jednotlivých projektů a především představitelé obce Ostružná. Žadatelé (nebo alespoň provozovatelé) byli kontaktováni buď osobně v obci Ostružná nebo telefonicky. Jednalo se především o stručné rozhovory, ve kterých jsem se snažila zjistit současný stav realizovaných projektů a zda splnily očekávání žadatelů. Podařilo se též uskutečnit setkání s místostarostou obce Ostružná, se kterým byl proveden řízený rozhovor zacílený především na strategii obce v rámci rozvoje CR a způsob spolupráce mezi jednotlivými živnostníky či provozovateli a obcí. Mezi otázkami nechyběly ani ty, které se snažily získat informace o zaměstnanosti v obci a její souvislosti s CR (zda je zaměstnáváno především místní obyvatelstvo, problematika sezónních pracovních míst atp.). Dále byla zjišťováno, jaký přínos měly realizované projekty pro rozvoj CR, ale i obec jako takovou. Diskutována byla i očekávání spjatá s projekty a zda došlo k jejich naplnění či nikoliv. Výsledkem celého šetření bylo kromě doplnění popisu jednotlivých realizovaných projektů i reflexe žadatelů (popřípadě provozovatelů) a v některých případech i obce. Výsledky tohoto šetření jsou náplní především podkapitoly 5.4. Během šetření byla pořízena fotodokumentace vztažená k jednotlivým projektům (ta je k nahlédnutí v části s přílohami).

Pro dokreslení jednotlivých projektů okresu Jeseník (kromě šetření v obci Ostružná) bylo nutné kontaktovat některé žadatele. Největší pozornost byla soustředěna na projekt výstavby Multifunkčního centra pro cestovní ruch a lázeňství ve městě Jeseník, především proto, že se jednalo o jeden z nejnákladnějších projektů realizovaných v rámci 4. priority SROP - Rozvoj cestovního ruchu. Byla provedena návštěva tohoto objektu, k vyjádření bylo kontaktováno samotné město Jeseník. Zároveň se podařilo zajistit rozhovor s pracovníkem turistického infocentra, které je v budově centra situované (výsledek v podkapitole 5.3). Dále byla zkontaktována obec Vidnava jako provozovatel turistické ubytovny (str. 68) a provozovatel ski areálu v Lázních Lipová (str. 67).

4. Analýza zrealizovaných projektů na podporu cestovního ruchu v rámci SROP v letech 2004-2006 v Česku

Se začleněním do Evropské unie získalo Česko možnost čerpat finanční zdroje ze strukturálních fondů EU. Podpora CR z veřejných rozpočtů byla v programovacím období 2004-2006 realizována z největší části v rámci 4. priority SROP – Rozvoj cestovního ruchu (blíže viz s. 29). V rámci této priority bylo realizováno celkem 698 projektů v celkových finančních nákladech bezmála 7 mld. Kč. Evropská unie se na těchto projektech podílela ze 44 %, tedy zhruba 3 mld. Kč (viz graf. č. 1). Součástí této kapitoly je souhrnná analýza těchto projektů (podkapitola 4.1), sledování výše finančních prostředků v závislosti na žadateli o finanční podporu (podkapitola 4.2) a v neposlední řadě pokus o vytvoření regionálního vzorce alokovaných finančních prostředků na podporu CR (podkapitola 4.3). Alokace finančních prostředků je dále sledována i v závislosti na vymezení metropolitních areálů (podkapitola 4.4). Podkapitola 4.5 řeší souvislost mezi alokací finančních prostředků určených rozvoji CR a infrastrukturní připraveností jednotlivých okresů na tento způsob rozvoje. Poslední část této kapitoly je věnována rozložení investic mezi jednotlivé turistické oblasti Česka (podkapitola 4.6).

Graf č. 1: Zdroje finančních prostředků proinvestovaných v rámci 4. priority SROP v Česku (2004-2006)

Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

4.1 Souhrnné charakteristiky projektů na podporu rozvoje cestovního ruchu

Jak již bylo zmíněno na začátku, bylo ze SROP podpořeno celkem 698 projektů směřujících na podporu rozvoje CR na našem území. Směrodatná odchylka celkových finančních nákladů vynaložených na tyto projekty činí 27 mil. Kč (s variačním koef. 2,71), z čehož vyplývá značná rozrůzněnost finanční náročnosti jednotlivých projektů (tab. č. 4).

Tab. č. 4: Projekty na podporu rozvoje CR realizovaných v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006 seskupené dle priorit a podopatření

	Rozvoj služeb CR			Rozvoj infrastruktury CR			Celkem
	Nadregionální (4.1.1)	Místní (4.1.2)	Celkem za opatření	Nadregionální (4.2.1)	Místní (4.2.2)	Celkem za opatření	
Počet projektů	12	443	455	18	225	243	698
Celkem částka (tis. Kč)	351 962	808 501	1 160 462	2 807 714	3 002 020	5 809 734	6 970 196
Příspěvek EU (tis. Kč)	254 960	474 886	729 846	1 196 993	1 143 206	2 340 200	3 070 046
Průměr (tis. Kč)	29 330	1 825	2 550	155 984	13 342	23 908	9 986
Max. (tis. Kč)	238 574	15 529	238 574	216 343	60 286	216 343	238 574
Min. (tis. Kč)	716	200	200	109 693	2 003	2 003	200
Medián (tis. Kč)	8 910	1 395	1 428	156 316	9 985	10 658	2 251
Směrodatná odchylka (tis. Kč)	63 666	1 737	11 370	28 079	10 784	39 517	27 045
Variační koeficient	2,17	0,95	4,46	0,18	0,81	1,65	2,71

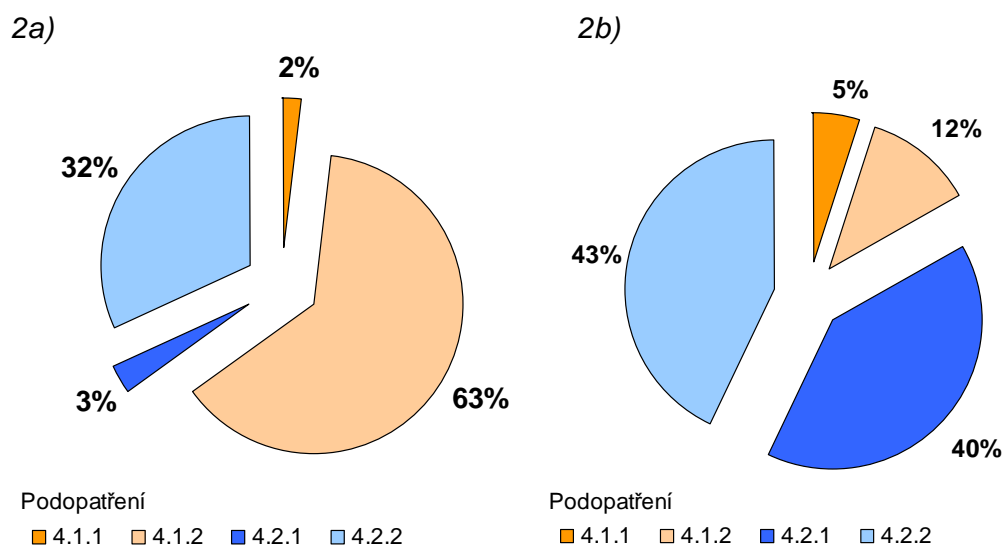
Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

Na úvod je dobré zmínit, že pouze 19 projektů překročilo hranici celkové rozpočtu 100 mil. Kč. U zbylých 679 projektů nepřesáhly jejich celkové náklady 60 mil. Kč. Rozpočty deseti nejnákladnějších projektů překračovaly hranici 150 mil. a byly tak vyšší než čtvrtina nákladů všech projektů realizovaných v rámci 4. priority SROP (tab. č. 4). Devět z deseti (výjimku tvoří projekt č. 1 z tab. č. 5) projektů bylo realizováno v rámci podopatření Rozvoj nadregionální infrastruktury pro CR, tedy mělo se jednat o projekty národního významu.

Celkově můžeme říci, že projekty určené k rozvoji infrastruktury ať na místní/regionální či nadregionální úrovni patřily mezi nejnákladnější (vystiženo v grafu č. 2b). 243 projektů s celkovými náklady 5,8 mld. Kč představovalo 83 % veškerých finančních nákladů směřovaných k rozvoji CR (blíže tab. č. 4). Průměrná cena projektů určených

pro rozvoj infrastruktury se pohybovala kolem 24 mil. Kč. Větší podíl mezi počtem zrealizovaných projektů zauímají ty, které se zaměřují na rozvoj služeb CR (opatření 4.1). Celkem šlo o 455 projektů s celkovými náklady 1,16 mld. Kč. Jedná se v porovnání s infrastrukturními projekty o projekty nepříliš finančně náročné (blíže graf. č. 2a a 2b). Výjimku tvoří např. již výše zmíněný projekt CzechTourismu zaměřující se na zvýšení návštěvnosti regionů Česka zahraničními turisty (tab. č. 5), jehož celkový rozpočet byl bezmála 239 mil. Kč. Náklady projektů tohoto opatření (4.1) se v průměru pohybovaly kolem 2,5 mil. Kč (se směrodatnou odchylkou 11,4 mil. Kč). Jak je dále patrné z tabulky č. 4 mezi projekty převažovaly ty, jejichž význam byl místní či regionální. Celkem bylo na lokální úrovni realizováno 668 projektů. Projekty nadregionálního až národního významu nedosahovaly ani 5 % z celkového počtu 698 projektů, ale částka nutná k jejich realizaci představovala 45 % veškerých nákladů (3,16 mld. Kč). Proto není překvapující, že projekty nadregionálního charakteru tvořily také celou „desítku“ finančně nejnákladnějších projektů (tab. č. 5).

Graf č. 2: Skladba počtu projektů realizovaných v Česku v rámci 4. priority SROP dle podopatření (a); Skladba rozpočtových nákladů projektů realizovaných v Česku v rámci 4. priority SROP dle podopatření (b)

Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

Pozn.: 4.1.1 Podpora nadreg. služeb CR, 4.1.2 Podpora reg. a místních služeb CR, 4.2.1 Podpora nadreg. infra. CR, 4.2.2 Podpora reg. a místní infra. CR

Rozložení zdrojů finančních prostředků mezi analyzovanými 698 projekty je následující (graf. č. 1). Největší podíl, tedy celkově 44 % finančních nákladů bylo hrazeno ze zdrojů EU. Z veřejných rozpočtů, do kterých byly započteny finanční prostředky plynoucí ze státního rozpočtu a z rozpočtů krajů a obcí, bylo financováno 19 %

celkových finančních nákladů. Zbytek tedy 37 % byl hrazen ze soukromých zdrojů. I mezi „desítkou“ nejnákladnějších projektů (tab. č. 5) nalezneme ty, na jejichž realizaci se zřetelně podílela EU. Za všechny jmenujme alespoň 3 u nichž spolufinancování ze zdrojů Společenství dosáhlo až na 3/4 jejich celkových nákladů. Jedná se o projekty zvýšení návštěvnosti turistických regionů Česka zahraničními turisty, rozvoj lázeňské infrastruktury v Třeboni a nakonec vybudování centra NP České Švýcarsko.

Tab. č. 5: Prvních 10 finančně nejnákladnějších projektů realizovaných v rámci 4. priority SROP v Česku (2004-2006)

Pořadí	Název projektu	Žadatel	Okres	Obec	EU (%)	Rozpočet projektu celkem (v mil.Kč)
1.	Zvýšení návštěvnosti turistických regionů České republiky zahraničními turisty	CzechTourism	–	–	75	238,6
2.	Multifunkční centrum pro cestovní ruch a lázeňství	Město Jeseník	Jeseník	Jeseník	69	202,8
3.	Zámek Loučeň - Nová turistická destinace	Loučeň, a.s.	Nymburk	Loučeň	26	186,9
4.	Kongresový hotel Primavera Park	EXIMPO PLZEŇ, spol. s.r.o.	Plzeň-město	Plzeň	30	175,2
5.	Městské golfové hřiště Brno Jinačovice	GOLF BRNO a.s.	Brno-venkov	Kuřim	29	175,1
6.	Třeboň - rozvoj lázeňské infrastruktury	Město Třeboň	Jindřichův Hradec	Třeboň	75	164,8
7.	Centrum Národního parku České Švýcarsko I	Město Krásná Lípa	Děčín	Krásná Lípa	75	162,9
8.	Rozšíření sportovní a ubytovací turistické infrastruktury v areálu „Sportovní ostrov Ludvíka Daňka“ v Blansku	Město Blansko	Blansko	Blansko	26	160,2
9.	Obnova a využití zámku Zbiroh	GASTRO - ŽOFÍN s.r.o.	Rokycany	Zbiroh	34	157,9
10.	Výstavba kongresového centra v Roztokách	Trigema s.r.o.	Praha-západ	Roztoky	18	154,7
celkem						1 779,3

Zdroj: data MMR, vlastní zpracování

4.2 Projekty na podporu cestovního ruchu dle žadatele

Dalším cílem při hodnocení realizovaných projektů bylo zjistit, kdo byl žadatelem úspěšně realizovaných projektů, jak podle počtu, tak i podle výše vyzískané částky. Z grafu č. 3 můžeme vyčíst, že nejvíce žadatelů bylo z řad obcí (211 projektů). Připočteme-li i podíl svazků obcí dosáhneme hodnoty 41 %. Investice, které obce věnovaly rozvoji CR dosahují 1,8 mld. Kč (26 % z celkových investic). Průměrná cena těchto projektů se pohybovala kolem 8,6 mil. Kč avšak s variačním koeficientem rovným 3,07 (tab. č. 6), což značí velmi vysokou rozrůzněnost nákladnosti jednotlivých projektů. Pokud ze zmíněného souboru vyloučíme „maximalistické“ projekty, které přesahovaly 100 mil. Kč (např. projekt multifunkčního centra pro cestovní ruch a lázeňství města Jeseník) klesne nám variační koef. na 1,67. I tak tedy zůstává variabilita mezi těmito projekty poměrně vysoká. Na druhém místě mezi žadateli se s celkovým počtem 180 zrealizovaných projektů (26 %) umístily právnické osoby (a.s., s.r.o.). Náklady na realizaci jejich projektů se vyšplhaly téměř k 3 mld. Kč a jedná se tedy o nejvyšší objem investic mezi všemi zmiňovanými formami žadatelů (podíl 42 %, viz graf. č. 4). Průměrné náklady na jeden projekt činily přibližně 16 mil. Kč. Nedražší projektem byl v této kategorii projekt revitalizace souboru kulturních památek v areálu zámku Loučeň pro využití v CR a kongresové turistiky (187 mil. Kč).

Tab. č. 6: Projekty na podporu rozvoje CR dle právních forem žadatele v Česku (2004-2006)

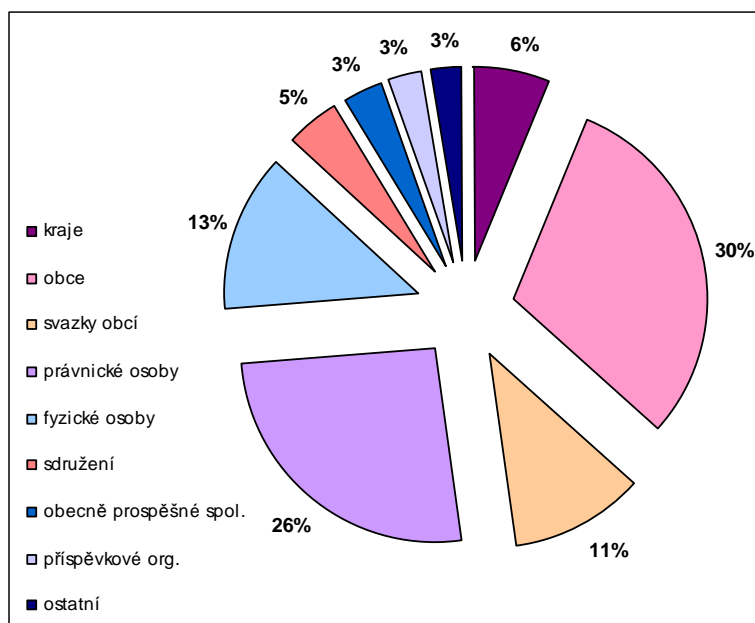
	Žadatel								
	Kraje	Obce	Svazky obcí	Právnické osoby	Fyzické osoby	Sdružení	Obecně prosp. spol.	Příspěv. org.	Ostatní
Celkem částka (tis.Kč)	225 107	1 819 281	474 221	2 946 506	737 471	184 015	99 302	329 866	154 731
Průměr (tis.Kč)	5 002	8 622	6 159	16 369	7 930	5 750	4 138	18 326	8 596
Max. (tis.Kč)	30 803	202 845	216 343	186 921	45 185	60 286	39 501	238 574	31 220
Min. (tis.Kč)	728	217	205	341	242	200	225	260	845
Medián (tis.Kč)	2 380	1 700	1 125	4 043	3 884	2 501	2 012	2 200	3 234
Směrod. odch. (tis.Kč)	5 710	26 467	27 790	35 102	8 744	11 087	7 991	54 093	9 782
Var.koef.	1,14	3,07	4,51	2,14	1,10	1,93	1,93	2,95	1,14

Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

Pozn.: Položka „ostatní“ zahrnuje projekty jejichž žadateli byly církevní organizace, veřejně výzkumné instituce, nadace/nadační fondy a komory.

Projekty, jejichž žadateli byly svazky obcí, dosahovaly celkových nákladů téměř 0,5 mld. Kč (tab. č. 6). Počet projektů byl 77, ale s variačním koef. 4,51. Cena většiny projektů nedosahovala ani hodnoty 20 mil. Kč. Výjimku však tvořily dva projekty a to projekt lázeňské infrastruktury v Jihomoravském kraji (216 mil. Kč) a projekt zaměřující se na rozvoj aktivní turistiky na Orlicko-Třebovsku (122 mil. Kč). Oba tyto projekty měly zajišťovat rozvoj CR nadregionálního dopadu. Projekty jejichž podíl na celkovém počtu i nákladech přesáhly 10% hranici jsou ty, jejichž žadateli byly fyzické osoby. Finanční náročnost těchto projektů se v průměru pohybovala kolem 8 mil. Kč s variačním koef. 1,1 (tedy nejnižší rozptýleností nákladů ze všech zmiňovaných žadatelů). Za zmínku stojí nejnákladnější projekt, který byl v této skupině zrealizován a tím je rekonstrukce rekreačního střediska Vyhlídka v obci Pozlovice (okres Zlín). Náklady na tento projekt přesahovaly 45 mil. Kč.

Graf č. 3: Právní forma žadatele a jejich podíl na celkovém počtu projektů financovaných v rámci 4. priority SROP v Česku (2004-2006)

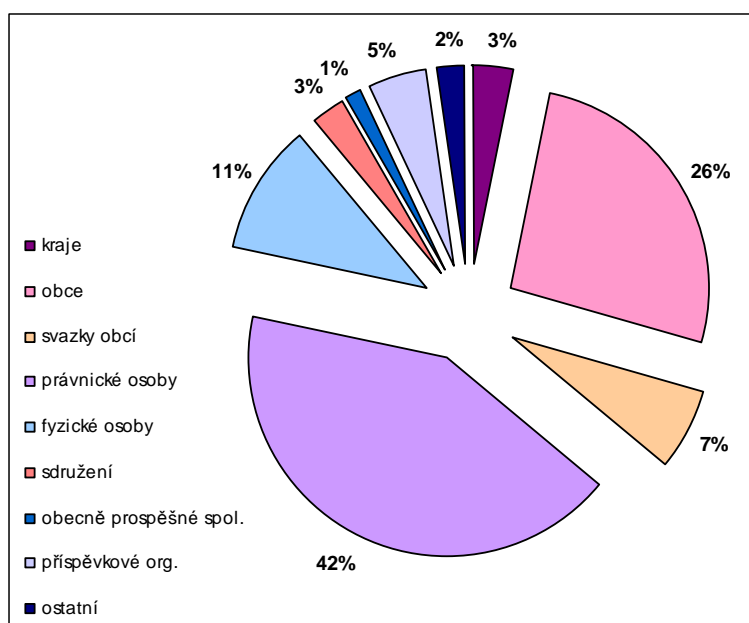
Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

Pozn.: Položka „ostatní“ zahrnuje projekty jejichž žadateli byly církevní organizace, veřejně výzkumné instituce, nadace/nadační fondy a komory.

Posledním zmiňovaným žadatelem jsou kraje. Počet zrealizovaných žádostí projektů byl 45 (podíl na celkovém počtu projektů pouze 6 %) s celkovými náklady 225 mil. Kč (podíl 3 % z celkových nákladů). Pouze 5 projektů bylo nákladnějších než 10 mil. Kč. Nejvíce projektů zrealizoval Středočeský kraj (8) a jejich celkové náklady činily 38 mil. Kč. Nejnákladnější projekty však byly realizovány na základě žádostí

Moravskoslezského kraje. Celkové náklady těchto projektů dosahovaly výše téměř 77 mil. Kč. Těmi finančně nejnáročnějšími se staly na území tohoto kraje rekonstrukce a obnova Muzea ve Frenštátě pod Radhoštěm (30,8 mil. Kč) a rekonstrukce a oprava kostela sv. Josefa ve Fulneku (19 mil. Kč). Naopak kraje, které na základě jejich žádosti nezrealizovaly ani jediný projekt jsou (s výjimkou Prahy) Plzeňský a Liberecký kraj.

Graf č. 4: Právní forma žadatele a jejich podíl na celkovém rozpočtu projektů financovaných ze 4. priority SROP v Česku (2004-2006)

Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

Pozn.: Položka „ostatní“ zahrnuje projekty jejichž žadateli byly církevní organizace, veřejně výzkumné instituce, nadace/nadační fondy a komory.

4.3 Regionální vzorec alokovaných finančních prostředků na podporu rozvoje cestovního ruchu

Rovnoměrné rozložení finančních prostředků podporujících CR lze jen stěží předpokládat. Na území Česka se potýkáme nejenom s rozdílnými fyzickogeografickými podmínkami (Vystoupil a kol. 2007), které tvoří jeden z významných předpokladů pro rozvoj CR, ale především s nerovnoměrným rozmístěním socio-ekonomických aktivit (např. Hampl 2007). Důsledkem pak může být rozdílná aktivita aktérů zainteresovaných do rozvoje nejen CR, ale i regionů jako celků. Snahou této podkapitoly je proto zjistit, jaké je regionální uspořádání investic směřujících na podporu CR. Hodnocení bylo provedeno na úrovni okresů (76 okresů; bez Hl. města Prahy) a celkem bylo analyzováno 628 projektů (bližší vysvětlení v kapitole 3).

Tab. č. 7: Charakteristika finančních prostředků agregovaných v okresech Česka (bez Hl. města Prahy) v letech 2004-2006

Počet okresů	76	Max. (tis.Kč)	398 016
Počet projektů	628	Min. (tis.Kč)	0
Celkem alokovaná částka (tis.Kč)	6 192 482	Medián (tis.Kč)	49 055
Příspěvek EU (tis.Kč)	2 565 012	Směr. odch. (tis.Kč)	81 158
Průměr (tis.Kč)	81 480	Variační koeficient	0,99

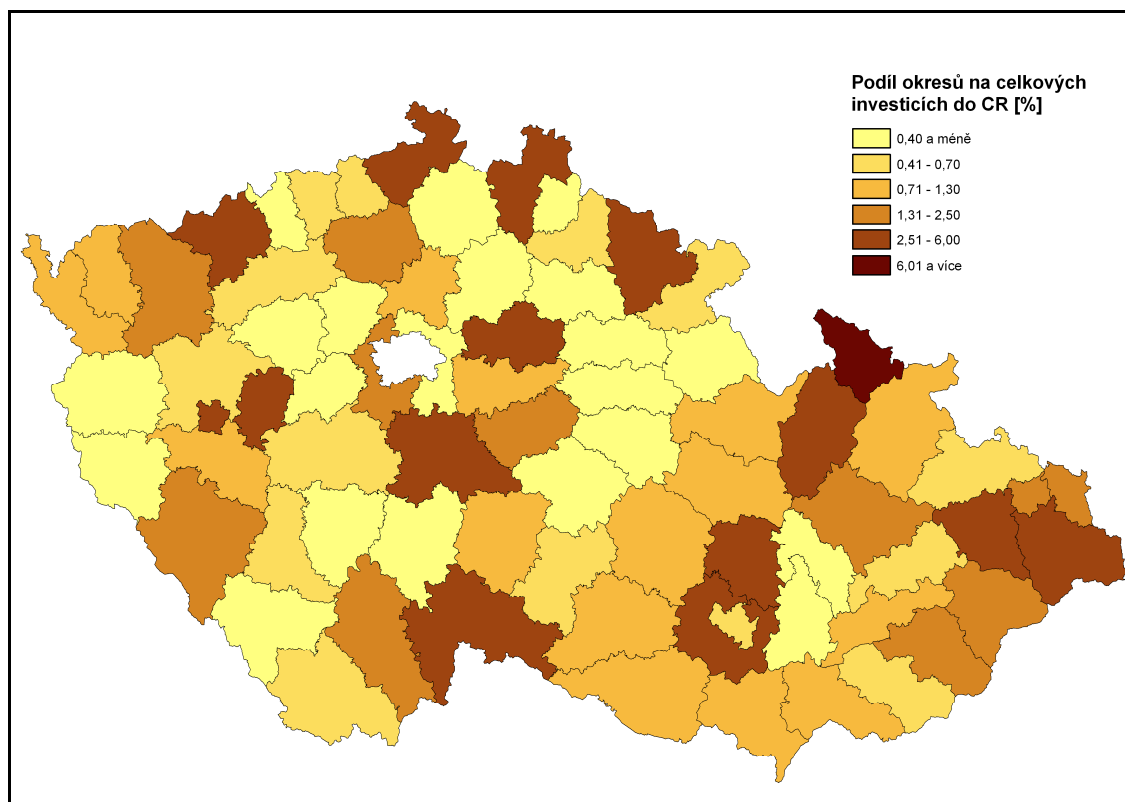
Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

Hned v úvodu je nutné zmínit, že pouze v jediném okrese nebyl zrealizován jediný projekt podporující CR v rámci SROP, a to v okrese Mladá Boleslav. Průměrná částka finančních prostředků podporujících rozvoj CR připadající na jeden okres byla téměř 81,5 mil. Kč. S hodnotou variační koeficientu 0,99 (relativně vysoká variabilita), ale nemůžeme průměru přikládat větší význam, jelikož se nemusí jednat o typickou výši finančních prostředků alokovaných do jednotlivých okresů. Další charakteristiky finančních prostředků vynaložených na rozvoj CR a agregovaných do okresů jsou k dispozici v tab. č. 7.

Prvotním cílem této části práce bylo zhodnotit, jaký je podíl jednotlivých okresů na celkové výši alokovaných investic. Jak je patrné z obrázku č. 2 nejvyšší finanční objem prostředků připadl okresu Jeseník, který získal až 6,6 % z celkových investic rozložených do 76 okresů. V tomto případě se jednalo o zrealizování 16 projektů o celkových nákladech 398 mil. Kč. V rámci Česka můžeme identifikovat pomyslnou

oblast vyšší míry investic zahrnující Slezsko, Moravu (výjimku v této oblasti tvoří okresy Prostějov a Vyškov), jižní část kraje Vysočina a končící okresem České Budějovice. Výrazný pás představují i okresy východní až jihovýchodní části Středočeského kraje (Nymburk, Kolín, Kutná Hora, Benešov) a Karlovarský kraj s Chomutovem. Enklávy vyšších měr investic představují okresy Plzeň-město, Rokycany, Děčín, Liberec a Trutnov. Tyto okresy získaly mezi 2,5 až 6 % všech alokovaných finančních prostředků. V konečném srovnání tedy můžeme tvrdit, že investice směřujících na podporu CR v Česku byly rovnoměrněji redistribuovány mezi okresy Moravy a Slezska než v okresech Čech.

Obr. č. 2: Podíl okresů Česka (bez Prahy) na celkových investicích alokovaných v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006

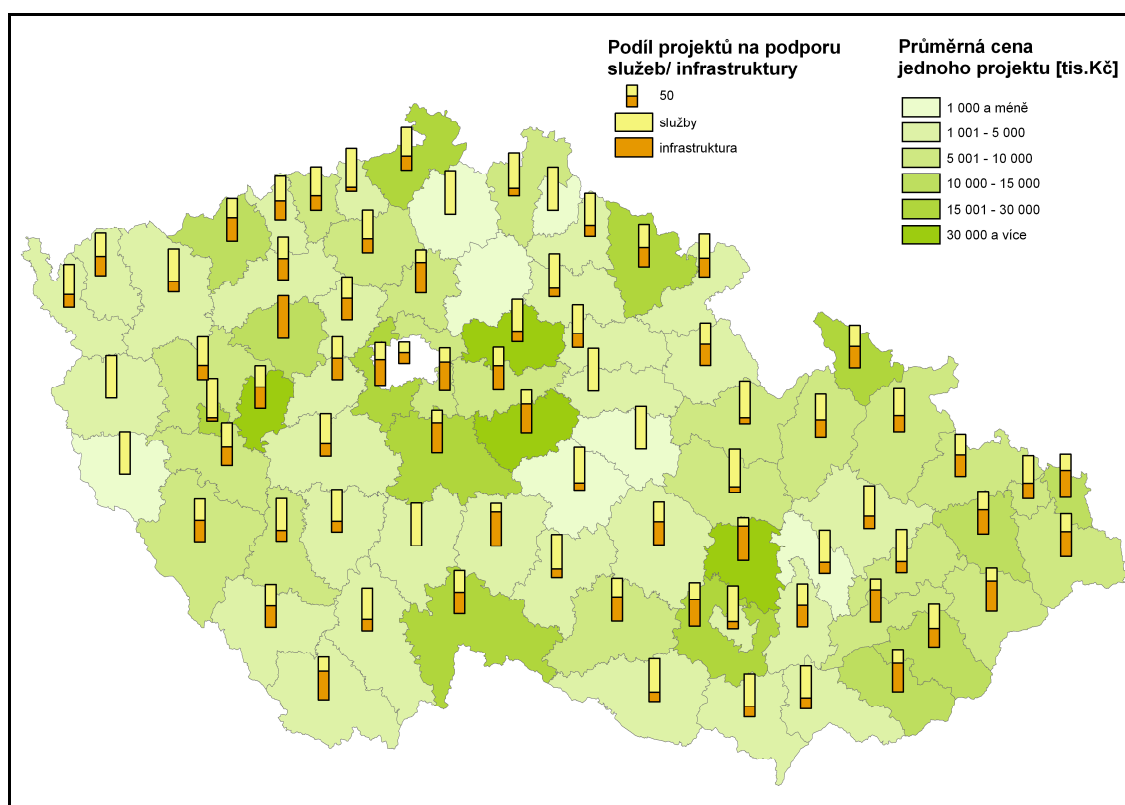

Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

Dalším součástí výzkumu bylo zjistit, jaká průměrná výše investic byla v jednotlivých okresech a o jaký typ investic se jednalo. Zda šlo o finanční prostředky určené k rozvoji infrastruktury či služeb CR. Z obrázku č. 3 vyplývá, že průměrně nejdražší projekty byly realizovány v okresech Nymburk, Kutná Hora, Rokycany a Blansko. Jejich průměrné náklady přesahovaly 30 mil. Kč. Jak již bylo zmíněno výše, projekty věnované rozvoji infrastruktury CR jsou nákladnější než ty, které jsou orientovány na podporu služeb a proto průměrný rozpočet projektů v okrese nekoreluje s poměrem služby

vs. infrastruktura. Mezi zmíněnými okresy tedy nacházíme jak ty, které většinu prostředků věnovaly rozvoji služeb tak i ty, které peníze vkládaly do budování infrastruktury pro CR. Mezi okresy s nejvyšším podílem projektů věnovaných rozvoji infrastruktury patří okresy Rakovník, Blansko, Pelhřimov, Kroměříž, Benešov, Mělník a Vsetín. U všech zmiňovaných okresů překračoval podíl projektů věnovaných rozvoji infrastruktury 70 %. Ani jediný projekt z tohoto opatření (4.2) nebyl realizován v okresech Tachov, Domažlice, Tábor, Chrudim, Pardubice, Česká Lípa a Jablonec nad Nisou. Konkrétně v Jablonci nad Nisou bylo zrealizováno celkem 12 projektů podporujících službu CR. Maximálně bylo v absolutních číslech realizováno 19 projektů v rámci tohoto opatření a to v okresech Liberec a Karlovy Vary.

Obr. č. 3: Výše investic alokovaných v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006 v okresech Česka (bez Prahy) v závislosti na typu opatření

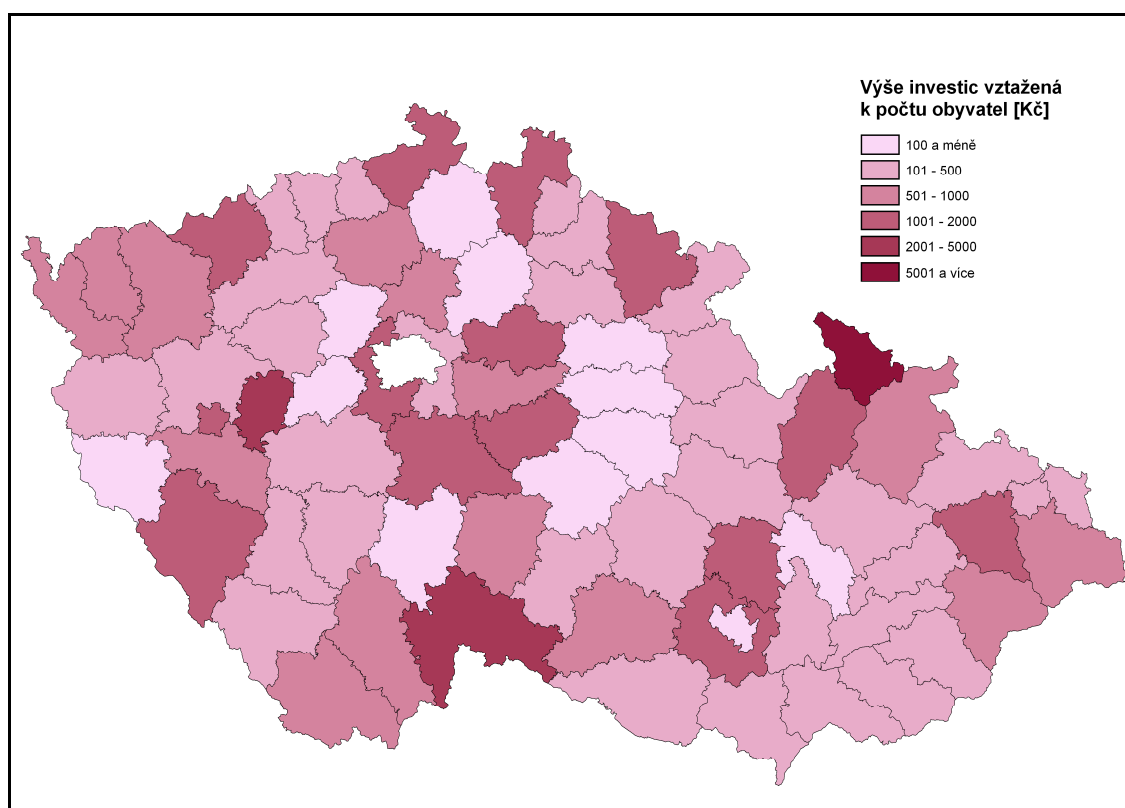

Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

Dalším sledovaným ukazatelem snažícím se popsat a zhodnotit alokaci finančních prostředků mezi okresy Česka byla výše investic přepočtená na počet obyvatel. Vizualizace této proměnné potvrdila již dříve (obr. č. 2) stanovené oblasti vyšší míry investic směřovaných do podpory rozvoje CR. Z obrázku č. 4 výrazně oproti ostatním okresům opět vystupuje okres Jeseník. Daleko za ním se pak nachází okresy

Rokycany a Jindřichův Hradec. Relativně zvýšené množství investic znovu pozorujeme v okresech Chomutov, Děčín, Trutnov, v zázemí Brna, v jižní a východní části Středočeského kraje, v oblasti Jeseníků a Moravskoslezských Beskyd atd. Na opačném konci hodnocení se nachází okresy lemující východní hranici Středočeského kraje a to Hradec Králové, Pardubice, Chrudim a Havlíčkův Brod, které tento ukazatel pomohl lépe identifikovat. Úplně nejnižší počet investic na obyvatele byl vyjma Mladé Boleslavi v okrese Domažlice (zde byl realizován jeden projekt z podopatření 4.1.2 s celkovými náklady cca 604 tis. Kč).

Obr. č. 4: Výše investic alokovaných do okresů Česka (bez Prahy) v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006 vztažená k počtu obyvatel

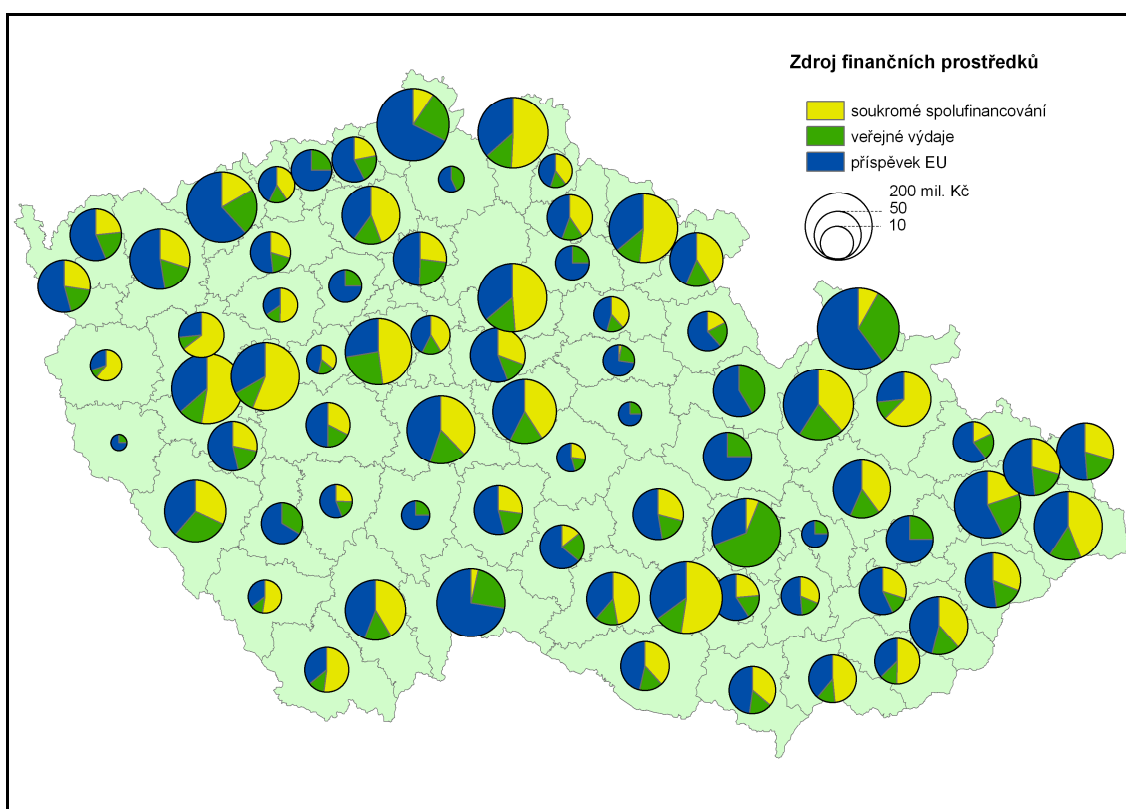
Zdroj: MMR, vlastní výpočty a zpracování

Zapojení regionálních aktérů do rozvoje CR je možné v našem případě částečně charakterizovat podílem financování jednotlivých skupin na celkových nákladech vynaložených na realizaci projektů v okresech. Zda tyto prostředky byly převážně čerpány z evropských zdrojů, veřejných rozpočtů či jakou měrou se na realizaci projektu podíleli samotní žadatelé či soukromý sektor. Na obrázku č. 5 můžeme sledovat z jakých zdrojů byly čerpány finanční prostředky na realizaci projektů v jednotlivých okresech. Pouze ve 12 okresech došlo k více jak 50% zapojení soukromých finančních zdrojů. Jedná se o okresy Plzeň-sever, Bruntál, Tachov,

Rokycany, Plzeň-město, Prachatice, Brno-venkov, Český Krumlov, Trutnov, Liberec a Rakovník. Jak již bylo zmíněno v kapitole 4.1, EU se podílela na spolufinancování projektů podporující CR celkem ze 44 %. Absolutně nejvíce finančních prostředků ze zdrojů EU vyzískal okres Jeseník a to cca 214 mil. Kč (zhruba 60 % nákladů všech projektů realizovaných v okrese Jeseník). Nejvyšší podíl veřejných výdajů na financování projektů byl zjištěn v okrese Blansko (63 %, celkem zde bylo zrealizováno 5 projektů). U ostatních okresů nedosahoval tento podíl ani 45 %.

V porovnání s kapitolou 4.1 (graf č. 1) je možné říci, že způsob financování projektů na rozvoj CR měl i na úrovni okresů převážně podobný charakter. Na realizaci jednotlivých projektů se ve většině případů opět největší měrou podílely finanční prostředky ze zdrojů EU, druhé místo představovaly prostředky ze soukromých zdrojů a nejnižší měrou byly z finančního hlediska zapojeny veřejné rozpočty.

Obr. č. 5: Zdroje finančních prostředků podporujících rozvoj CR v rámci 4. priority SROP v letech 2004-2006 v okresech Česka (bez Prahy)

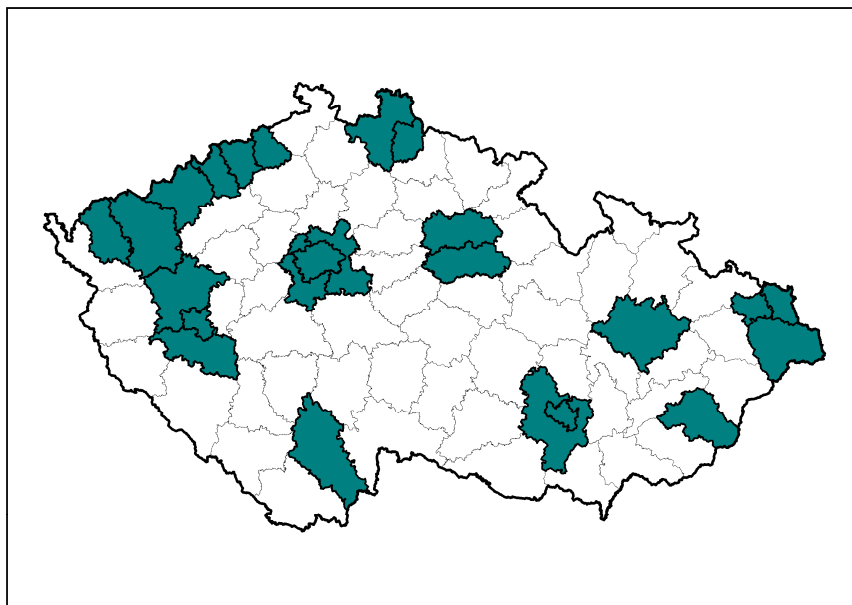

Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

4.4 Alokace finančních prostředků určených rozvoji cestovního ruchu v závislosti na rozmístění metropolitních areálů

Na základě výsledků z předchozích kapitol se můžeme domnívat, že alokace investic směřujících do rozvoje CR nebyla závislá na fyzickogeografických podmínkách, poloze či vybavenosti, ale především na aktivitě místních obyvatel a jejich schopnosti využívat zdroje EU. Ověření tohoto tvrzení bylo provedeno na základě předpokladu, že v metropolitních areálech je možné předpokládat vyšší aktivitu aktérů regionálního rozvoje (Hampl 2005; Zavřel 2010), tedy v souvislosti s námi sledovanou problematikou vyšší podíl investic v okresech vymezených jako metropolitní areály. Zároveň můžeme předpokládat, že v bohatších metropolitních areálech bude vyšší podíl investovaných částek z veřejných a soukromých zdrojů, které by měly převažovat nad finančními prostředky poskytnutými ze zdrojů EU.

Obr. č. 6: Vymezení metropolitních areálů dle okresů Česka k roku 2009

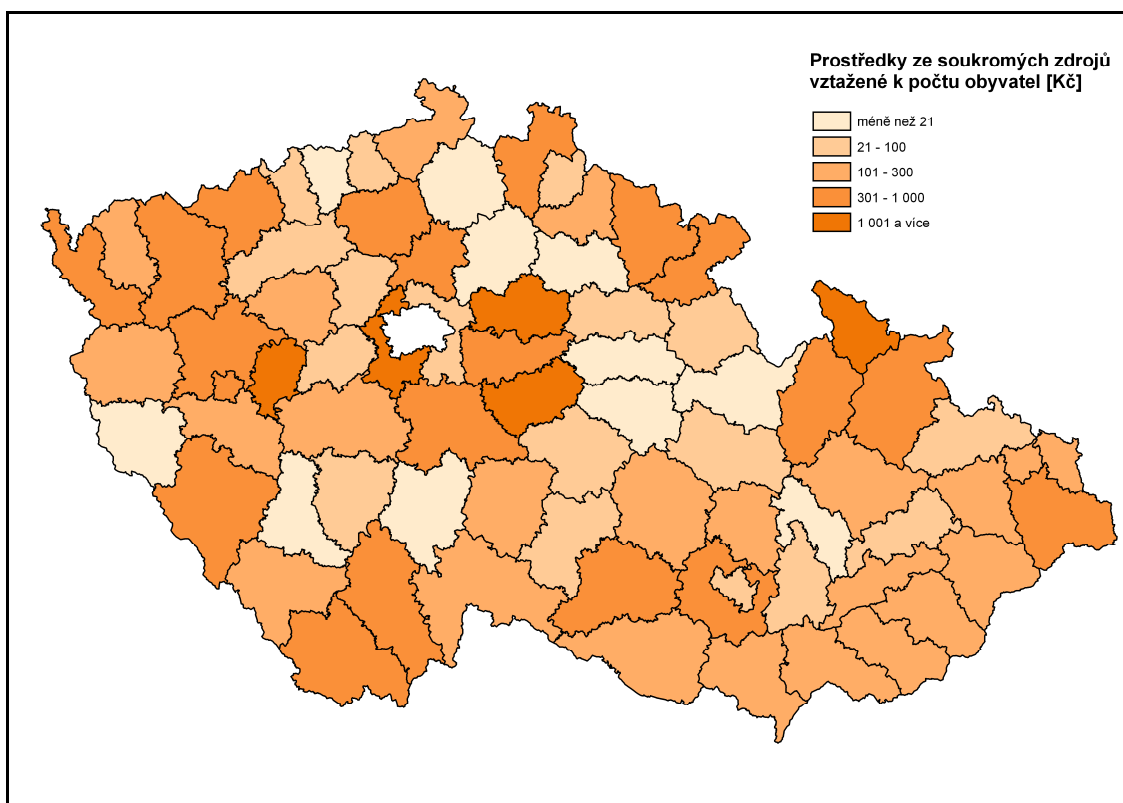
Zdroj: Čermák, Hampl, Müller (2009), Hampl (2005), vlastní úprava

Pro účely výzkumu byly metropolitní areály vymezeny pomocí 24 okresů (viz obrázek č. 6), které zaujímají 24 % rozlohy území Česka a žije zde 48 % obyvatelstva Česka (bližší vysvětlení v kapitole 3), v nichž byla sledována absolutní výše poskytnutých finančních prostředků ze soukromých a veřejných zdrojů a ze zdrojů EU. Na základě výzkumu bylo zjištěno, že do metropolitních areálů bylo alokováno 2,2 mld. Kč (tedy 36 % všech alokovaných finančních prostředků) určených k rozvoji CR. Z této částky tvoří 48 % finance ze soukromých zdrojů, 38 % finance z rozpočtu EU a pouhých 14 %

finance pocházející z veřejných rozpočtů. Nejvyšší podíl soukromých výdajů byl zaznamenán v okresech Plzeň-sever (76 %), Praha-západ (61 %) a Plzeň-město (59 %) (dokresleno v obr. č. 7). Pouze v 9 z 23 metropolitních okresech přesahoval podíl soukromých finančních prostředků 50 %.

V rámci investic do CR v celém Česku připadlo na metropolitní areály 42 % veškerých soukromých finančních prostředků (téměř 1,1 mld. Kč), 33 % veškerých financí pocházejících ze zdrojů EU (850 mil. Kč) a 29 % všech financí poskytnutých z veřejných rozpočtů (315 mil. Kč). Na základě tohoto zjištění můžeme říci, že v metropolitních areálech byla zaznamenána zvýšená aktivita aktérů v soukromém spolufinancování projektů, neboť v těchto územích, jež zaujímají téměř čtvrtinu rozlohy Česka, bylo alokováno přes 40 % prostředků pocházejících ze soukromých zdrojů. Předpoklad vyššího podílu finančních prostředků z veřejných rozpočtů se neprojevil ani při srovnání okresů metropolitních areálů, tak ani mezi celkovými investicemi alokovanými na území Česka. Rozložení prostředků ze soukromých zdrojů přepočtené na počet obyvatel je zmapováno na obr. č. 7.

Obr. č. 7: Výše investic ze soukromých zdrojů alokovaných do okresů Česka (bez Prahy) v rámci 4. priority SROP vztážená k počtu obyvatel

Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

V závěru této podkapitoly je nutné polemizovat nad souvislostí mezi vymezením metropolitních areálů (tedy jader socioekonomických aktivit) a aktivitou v CR, která je v těchto územích očekávána. Ne každý metropolitní region je atraktivní z hlediska CR a z druhé strany i kdyby atraktivní byl, CR pro něj nemusí být ekonomicky významným odvětvím (blíže kapitola č. 2.2.1). Je proto na místě uvažovat o významu vztahu jádro-periferie z hlediska CR. Periferní oblasti ačkoliv nebývají atraktivní pro aktivity soukromých investorů, nachází se zde v řadě případů přírodní či kulturněhistorický potenciál pro rozvoj CR (Rudová 2010). Pokud tento potenciál je vhodně využit, může se z pohledu socioekonomických aktivit periferní oblast stát jádrem z hlediska aktivit CR (koncentrace aktivit CR, vytváření a šíření inovací v CR). Můžeme zde uvést příklad Šumavy, která z hlediska socioekonomických aktivit může být považována za periferní území (nemalý vliv na tom má poválečné dění) (Chromý, Skála 2010), ale z hlediska aktivit v CR se řadí mezi naše nejvýznamnější turistické destinace (Bičík, Perlín 2010), tedy stala se jádrem z hlediska CR. Samozřejmě je nutné zdůraznit, že Šumava má na naše poměry obrovský potenciál pro rozvoj CR (40 let nedotčené území, sousedství s vyspělým Bavorskem), který v jiných oblastech Česka lze hledat jen stěží (Bína 2010a). Přesto je nutné mít na paměti, že CR oproti ostatním ekonomickým odvětvím má jiné lokalizační předpoklady, díky kterým mohou ekonomicky zaostalé oblasti najít jeden z dalších možných směrů svého rozvoje. Zároveň je nutné přihlédnout k faktu, že rozvoj CR není sám o sobě samospasitelný, jelikož preference návštěvníků se v čase mění a proto dnes atraktivní oblasti mohou být za několik let na okraji zájmu turistů. Ostatně tato hrozba je u každé jednostranně orientované ekonomiky (Rudová 2010).

4.5 Alokace finančních prostředků dle předpokladů rozvoje cestovního ruchu

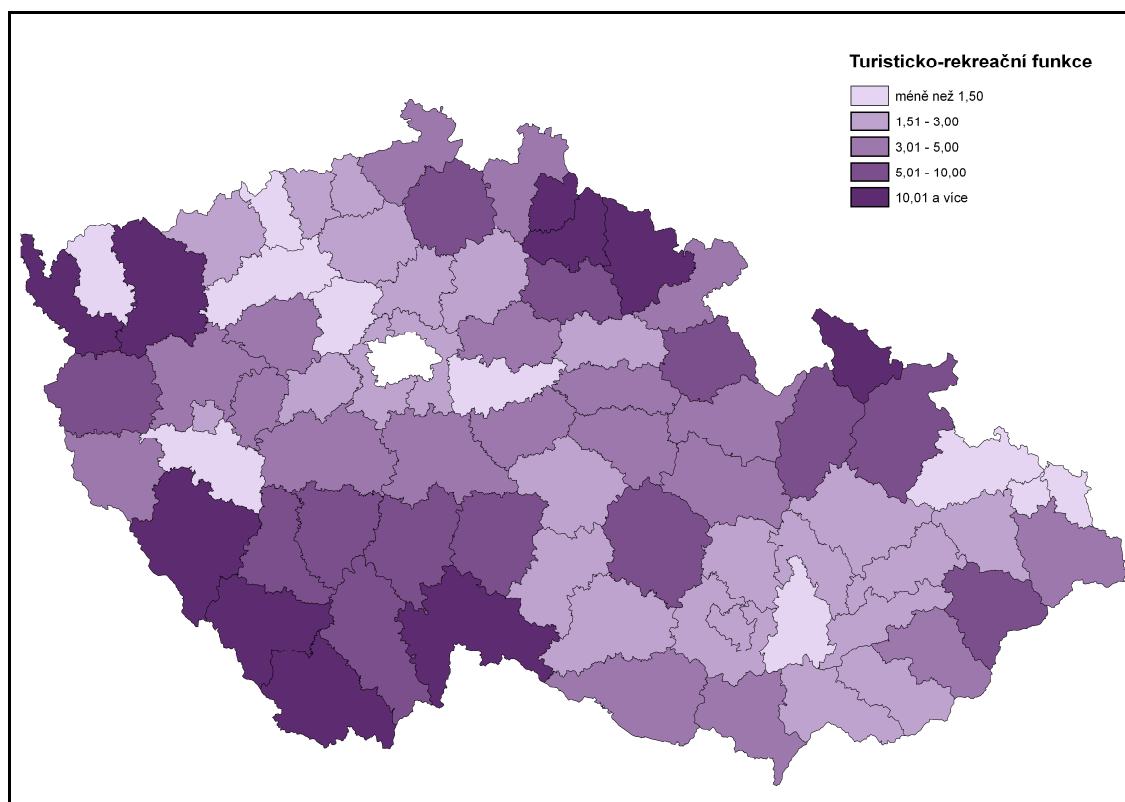
Jedním z užívaných indikátorů potenciálu CR v určitém území je tzv. Defertova funkce, která je vyjádřena podílem počtu lůžek a počtu obyvatel v daném území/destinaci (Antoušková 2008). Vlastní výzkum potvrzuje Šauerovo (2009) zjištění, že prostředky směřující do podpory infrastruktury cestovního ruchu v letech 2004-2006 byly převážně orientovány na výstavbu či obnovu ubytovacích zařízení (42 % ze všech prostředků určených rozvoji infrastruktury). Mezi léty 2004-2008 byla ubytovací kapacita v okresech Česka (s výjimkou Prahy) navýšena o 19 722 lůžek. Můžeme se jen domnívat na kolik závisel tento nárůst na čerpání prostředků z fondů EU, respektive ze SROP. Je nutné také připomenout, že v letech 2007 a 2008 docházelo k prolínání dvou programovacích období. Bylo dokončováno čerpání finančních prostředků v rámci SROP, ale již bylo možné žádat a realizovat nové projekty např. z jednotlivých Regionálních operačních programů (ROP). Otázkou zůstává zda finanční prostředky orientované na rozvoj infrastruktury v letech 2004-2006/2008 směřovaly do území majících potenciál pro rozvoj CR či nikoliv. Na obrázku č. 6 můžeme pozorovat hodnoty Defertovy funkce (výpočet na základě dat z roku 2004) v okresech Česka (pro naše účely opět s výjimkou Prahy). Z obrázku jasně vystupují nejvýznamnější oblasti CR jako je Šumava a oblast Jižních Čech, Krkonoše, Jeseníky a je patrná i oblast západočeských lázní.

Defertova funkce nám sděluje informaci o turistické funkci území, tedy lépe řečeno kolik potenciálních turistů připadá na jednoho obyvatele sledovaného území, a můžeme na jejím základě uvažovat o významnosti CR v těchto oblastech. Příkladem může být Praha, která ačkoliv je nejvýznamnější turistickou destinací Česka, není pro ni CR nejvýraznějším ekonomickým odvětvím a výše Defertovy funkce zde v roce 2004 dosahovala „pouze“ hodnoty 5,9. V porovnání s obrázkem č. 8 je patrné, že velmi významné turistické destinace Česka, jako Šumava, Krkonoše atp. dosahují hodnoty Defertovy funkce přes 10. Význam CR (podíl potenciálních turistů na rezidentech) v těchto destinacích je tedy výrazně vyšší než v Praze.

Stěžejním úkolem této kapitoly bylo zjistit, zda výše investic směřujících do rozvoje CR závisí na potenciálu (vyjádřeným Defertovo funkcí) tohoto území (v našem případě okresu). Byla tedy zjišťována statistická závislost mezi hodnotou Defertovy funkce a výší finančních prostředků směřovaných do rozvoje infrastruktury CR (opatření 4.2). Tedy zda alokace těchto finančních prostředků byla směřována mezi regiony/okresy, u nichž je zaznamenán nižší podíl potenciálních turistů na rezidentech. Koeficient

korelace v tomto případě dosahoval hodnoty 0,16. Můžeme tedy v tomto případě mluvit o slabé statistické závislosti mezi těmito dvěma veličinami (slabá závislost 0,1-0,3; střední závislost 0,3 – 0,7; silná závislost 0,7 – 1; Hendl 2004). Statistická závislost těchto dvou veličin nebyla na úrovni okresů prokázána. Z výsledku hodnocení je patrné, že alokace finančních prostředků směřujících do rozvoje infrastruktury pro CR (tedy převážně do rozšiřování či budování nových ubytovacích kapacit, jak ve své práci zmiňuje Šauer (2009)) nezávisela na významnosti CR v jednotlivých okresech Česka.

Obr. č. 8: Turisticko-rekreační (Defertova) funkce v okresech Česka (bez Prahy) v roce 2004

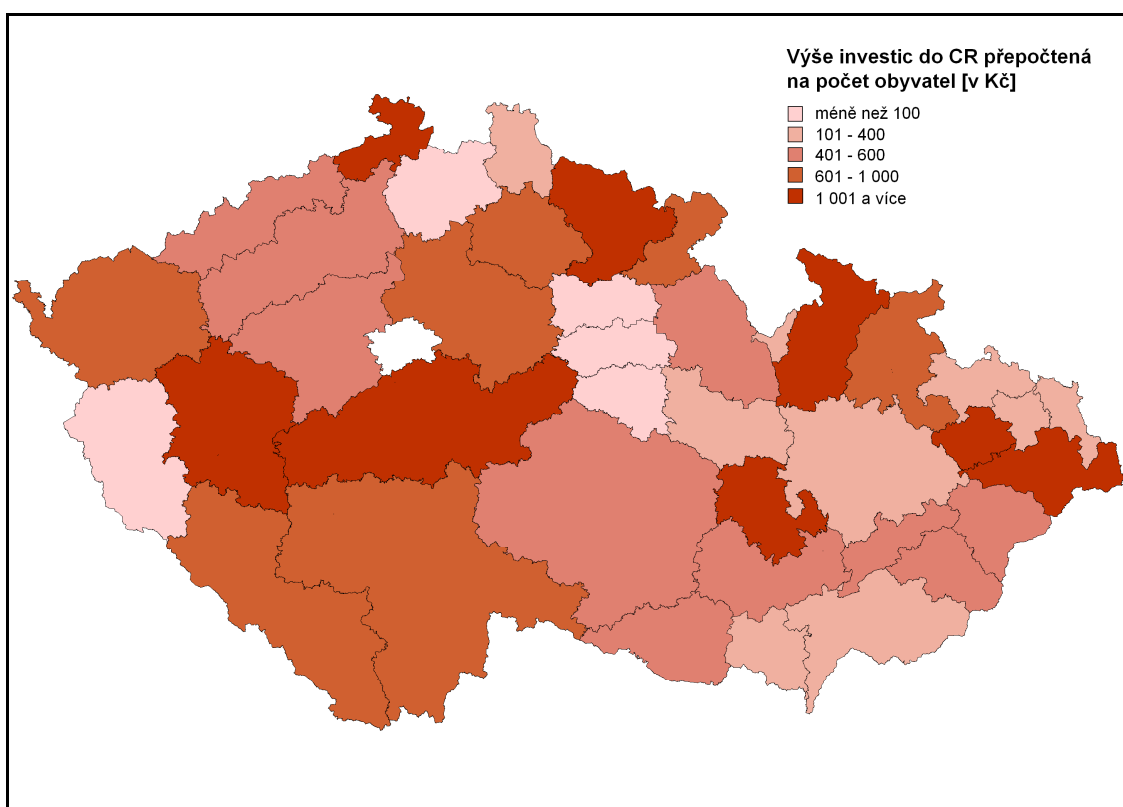

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty a zpracování

4.6 Alokace finančních prostředků určených rozvoji CR v závislosti na vymezení turistických oblastí

V podkapitole č. 4.4 byla hodnocena závislost mezi Defertovo funkcí a výší finančních prostředků zaměřených na rozvoj infrastruktury CR. Součástí dalšího zájmu se stalo sledování alokace finančních prostředků určených podpoře CR do jednotlivých oblastí CR. Tyto oblasti by měly sloužit k marketingovým aktivitám zaměřeným na podporu domácího CR (Perlín, Vágner 2010). Další výzkumnou otázkou se tedy stává snaha zjistit, jak vypadalo rozložení finančních prostředků mezi vzájemně konkurujícími a přitom vnitřně kooperujícími oblastmi CR. Území Česka je dle nové metodiky (blíže kapitola č. 3) rozčleněno na 40 turistických oblastí (jejich rozložení v příloze č. 1). Jedná se o velmi velikostně i charakterově rozdílné celky, avšak i přes tyto rozdílnosti byla snaha o jejich porovnání.

Obr. č. 9: Výše investic do CR alokovaných ze SROP v letech 2004-2006 do turistických oblastí Česka (bez Prahy) vztahované k počtu obyvatel

Zdroj: data MMR, CzechTourism, vlastní výpočty a zpracování

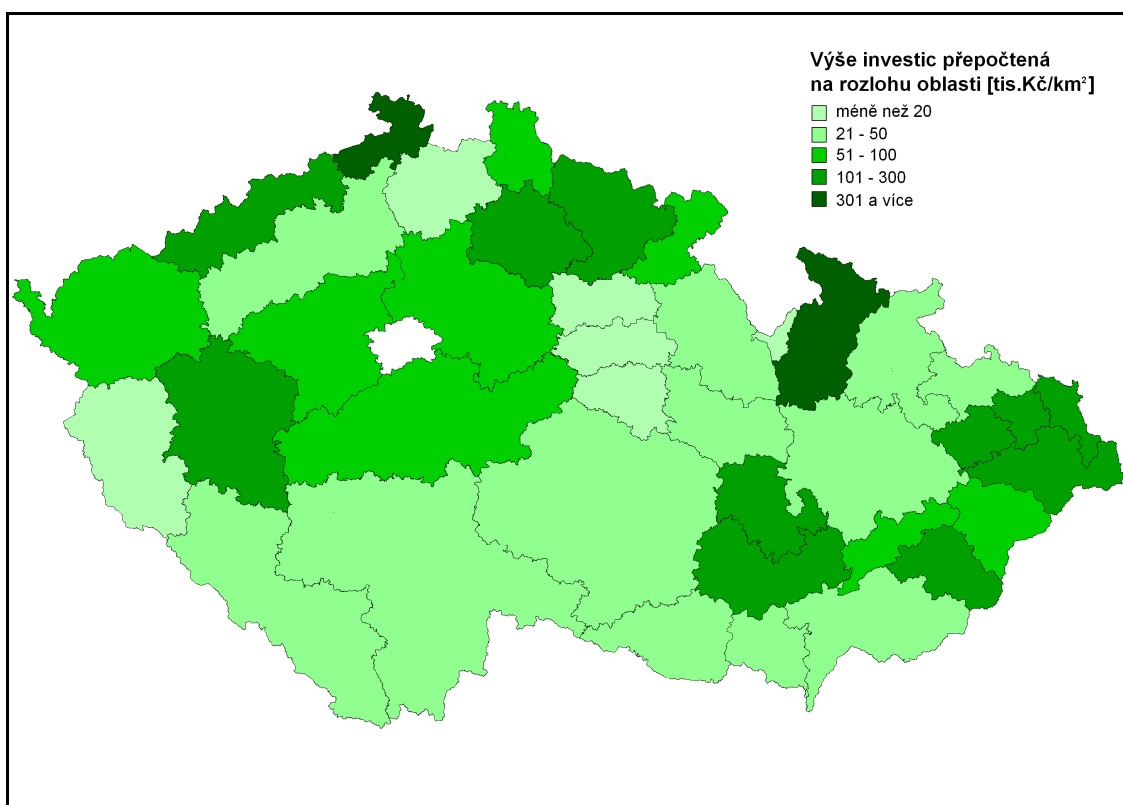
Prvním ukazatel porovnávající tyto oblasti se stala stejně jako v předešlých částech práce výše alokovaných investic přepočtená na počet obyvatel. Prostorové uspořádání je patrné na obr. č. 9, ze kterého je možné vyčíst oblasti s nejvyšším podílem alokovaných částek. Na prvním místě se bezkonkurenčně umístila oblast Jeseníky-západ, kde na jednoho obyvatele připadly zhruba 4 080 Kč z přerozdělených financí zaměřených na rozvoj CR. Za ní se pak umístily oblasti České Švýcarsko (1 910 Kč/obyv.), Moravský kras a okolí (1 550 Kč/obyv.) a Plzeňsko (1 360 Kč/obyv.). Nad hranici 1 000 Kč/obyv. se dostalo celkem 8 oblastí. Naopak nejméně financí bylo alokováno do oblastí Chrudimsko-Hlinecko, Pardubicko, Českolipsko, Český les a Hradecko. V těchto oblastech hodnota alokovaných financí nepřesáhla 100 Kč na obyvatele. V oblasti Chrudimsko-Hlinecko pak dosáhla absolutního minima a to pouhých 26 Kč/obyv., tedy 150krát méně než v oblasti Jeseník-západ. Můžeme tedy sledovat značnou rozrůzněnost tohoto ukazatele mezi jednotlivými oblastmi. Pokud bychom měli polemizovat příčiny této variability je možné polemizovat nad aktivitami a atraktivitami CR, které jsou v jednotlivých oblastech provozovány.

Dalším použitým indikátorem se stala výše investic přepočtená na rozlohu dané oblasti. Prostorové rozložení tohoto indikátoru je znázorněno na obr. č. 10. Můžeme si zde všimnout opět významně vystupující oblasti Jeseník-západ, kde na rozvoj CR připadlo téměř 330 tis. Kč/km² a dále také oblasti České Švýcarsko (319 tis. Kč/km²). Dále z obrázku jasně vystupují oblasti Krušných hor a Podkrušnohoří, Plzeňska, Českého ráje, Krkonoš a Podkrkonoší, Brna a okolí, Moravského krasu a jeho okolí, Zlínska a Luhačovicka a v nespolední řadě oblasti Beskyd-Valašska, Těšínského Slezska, Ostravska a Poodří-Moravského Kravařska. Ve vyjmenovaných oblastech přesáhla výše alokovaných investic 100 tis. Kč/km². Opět nalézáme propastný rozdíl mezi nejvíce a nejméně podpořenými oblastmi, avšak užitím tohoto indikátoru je možné lépe identifikovat místa zvýšené koncentrace finančních prostředků určených rozvoji CR.

Co se týče struktury použitých finančních prostředků (EU, veřejné rozpočty, soukromé spolufinancování) je rozložení následující. Nejvyšší podíl finančních prostředků použitých ze zdrojů EU byl zjištěn v oblastech Chrudimsko-Hlinecko (75% podíl EU na celkových nákladech v oblasti), Pardubicko (73 %) a Králický Sněžník (73 %). Největší zainteresování veřejných financí v nákladech na projekty určené rozvoji CR bylo zaznamenáno v oblasti Moravský kraj a okolí, kde se veřejný sektor podílel až 61 % na zrealizovaných projektech. Posledním finančním zdrojem jsou soukromé prostředky. Ty byly nejvíce uplatněny v oblasti Jeseníky-východ a tvořily zde 51 % veškerých

použitých finančních nákladů. Naopak nulová aktivita soukromého spolufinancování byla zjištěna v oblastech Českomoravské pomezí a Chrudimsko-Hlinecko. Příčinu nízkého podílu soukromého sektoru na realizaci projektů je možné hledat v několika faktorech. Můžeme se domnívat, že z hlediska příjmů obcí z činnosti soukromého sektoru se jedná o chudší oblasti, u kterých nemůžeme očekávat větší finanční spolupráci. Například ve městě Chrudim dosahovaly příjmy z podnikatelských aktivit 4 570 Kč na jednoho EA obyvatele (pro srovnání v obci Ostružná připadlo na jednoho EA 7 000 Kč). Dále je možné usuzovat, že v těchto oblastech není orientace na oblast CR významnou, tedy i stávající podnikatelská činnost se ubírá jinými směry než činnostmi spjatými s CR.

Obr. č. 10: Výše investic do CR alokovaných ze SROP v letech 2004-2006 do turistických oblastí Česka (bez Prahy) vztažené k rozloze

Zdroj: data MMR, CzechTourism, vlastní výpočty a zpracování

Při detailnějším pohledu na oblasti s nízkými investicemi je možné spekulovat o nízké aktivitě místních aktérů při snahách o rozvoj CR v daném území. Při srovnání s Bínovým (2010b) využitím potenciálu CR je možné sledovat, že obce realizující projekty na podporu CR v letech 2004-2006 a zároveň náležející do oblastí, ve kterých byla zaznamenána nižší míra investic, mají problémy s využitím potenciálu k rozvoji CR, které jim území nabízí. Naopak vyšší koncentraci finančních prostředků je možné

sledovat v oblastech, ve kterých se vyskytují funkční společnosti mající zájem o rozvoj CR v dané oblasti. Např. relativně výrazný podíl investic byl zaznamenán v oblasti České Švýcarsko, na jejímž území působí obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, kterou jako jednu z mála na našem území můžeme považovat za fungující destinační společnost (principy destinačního managementu uvedeny v kapitole č. 2.2.1). Finanční prostředky ze SROP byly v této oblasti využity například na propagační a informační kampaň. Na území oblasti Jeseníků je naopak možné sledovat činnost Sdružení cestovního ruchu Jeseníky (blíže kapitola 5.1), pokud zavítáme do oblasti Beskyd tak činnost regionální agentury CR Beskydy-Valašsko. Samozřejmě jedná se pouze o polemiku a pro objasnění zjištěných disparit mezi jednotlivými oblastmi by bylo nutné daleko hlubší šetření, postihující skutečnou činnost a výsledky organizací pro rozvoj CR v daném území (např. Holešinská 2010a). Je totiž možné, že může nastat situace, kdy některé organizace zaštiťující se rozvojem CR v regionu, nevykazují potřebnou spolupráci a aktivitu při řízení CR v regionu, či (v tom nejhorším případě) sledují zájmy jen několika členů bez ohledu na názor ostatních aktérů v území (Kratochvíl 2007). Na našem území se setkáváme se sdruženími obcí, která ve svých strategických plánech mají zahrnutý rozvoj CR, ale aktivita pro tento rozvoj je nulová. Na druhou stranu je nutné si připustit, že CR ačkoliv je trendem v rozvojových dokumentech na různých řádovostních úrovních (Repík 2010), potřebuje pro svou realizaci a rozvoj určitý potenciál, který není vlastní každému území.

5 Případová studie – okres Jeseník

5.1 Okres Jeseník a jeho zařazení v rámci cestovního ruchu

Okres Jeseník je z hlediska CR zařazován do turistické oblasti Jeseníky-západ, která je dále začleněna do turistického regionu Střední Morava a Jeseníky (CzechTourism 2010). Průměrná turisticko-rekreační funkce (Defertova) dosahuje v tomto regionu hodnoty 30,3 lůžek/100 obyv. a průměrné turisticko-rekreační zatížení území je 16 lůžek/km². Podíl potenciálních rekreačních ploch na celkové rozloze regionu je 35,6 % (Vystoupil 2007). V samotném okrese Jeseník činí vypočtená hodnota Defertovy funkce 14,5 lůžek/100 obyv., turisticko-rekreační zatížení pak dosahuje hodnoty 8,5 lůžek/km². Nalezneme zde horská střediska národního (Ostružná) i nadregionálního významu (Bělá pod Pradědem), ale také lázeňská střediska Jeseník a Lipová-lázně (obě nadregionálního významu; jedná se o klimatické lázně) (Vystoupil a kol. 2007). V okrese Jeseník se nachází celkem 115 ubytovacích zařízení (tedy cca 40 % z celého kraje) a tímto počtem se hned za okresem Šumperk dostává na druhé místo v kraji. Dle Bíny (2010a) je celkový potenciál CR v tomto území hodnocen jako „velmi rozsáhlý“ a s počtem 1665 bodů (blíže kapitola 3) stojí na prvním místě v kraji. V celkovém hodnocení využití potenciálu pro rozvoj CR zůstal Jeseník na posledních příčkách hodnocení. Jedná se tedy o oblast s vysokým potenciálem pro rozvoj CR, avšak s velmi nízkou aktivitou tento potenciál využít. Nejvyšší činnost ve využití potenciálu daného území je zaznamenána v aktivitách spojených s CR jako je „ubytování“, „lyžařské vleky a lyžaři využívané lanovky“ a atraktivitě „rozhledny“ (Bína 2010b). Ostatní aktivity CR slabě využívají svého potenciálu (metodika hodnocení upřesněna v kapitole 3).

Pro bližší dokreslení situace v okrese Jeseník přidávám několik informací o turistických atraktivitách v daném území. Velká část okresu je tvořena horskou krajinou a lesy zde zaujímají téměř 60 % výměry okresu. Na území Jeseníku se nachází celkem 20 chráněných území z toho (CHKO Jeseníky, 3 národní přírodní rezervace (např. známý Rejvíz), 7 přírodních rezervací, 4 národní přírodní památky a 5 přírodních památek) (Ústřední seznam...2011). Mezi další zajímavosti okresu patří mimo jiné jeskyně Na Špičáku (nejstarší písemně doložená jeskyně ve střední Evropě), samotné lázeňské město Jeseník (založené V. Priessnitzem, propagátorem vodoléčby) a starobylé hornické město Zlaté Hory se skanzenem. Poblíž Zlatých Hor, na Biskupské kupě se nachází nejstarší rozhledna v Jeseníkách, vystavěná v roce 1898

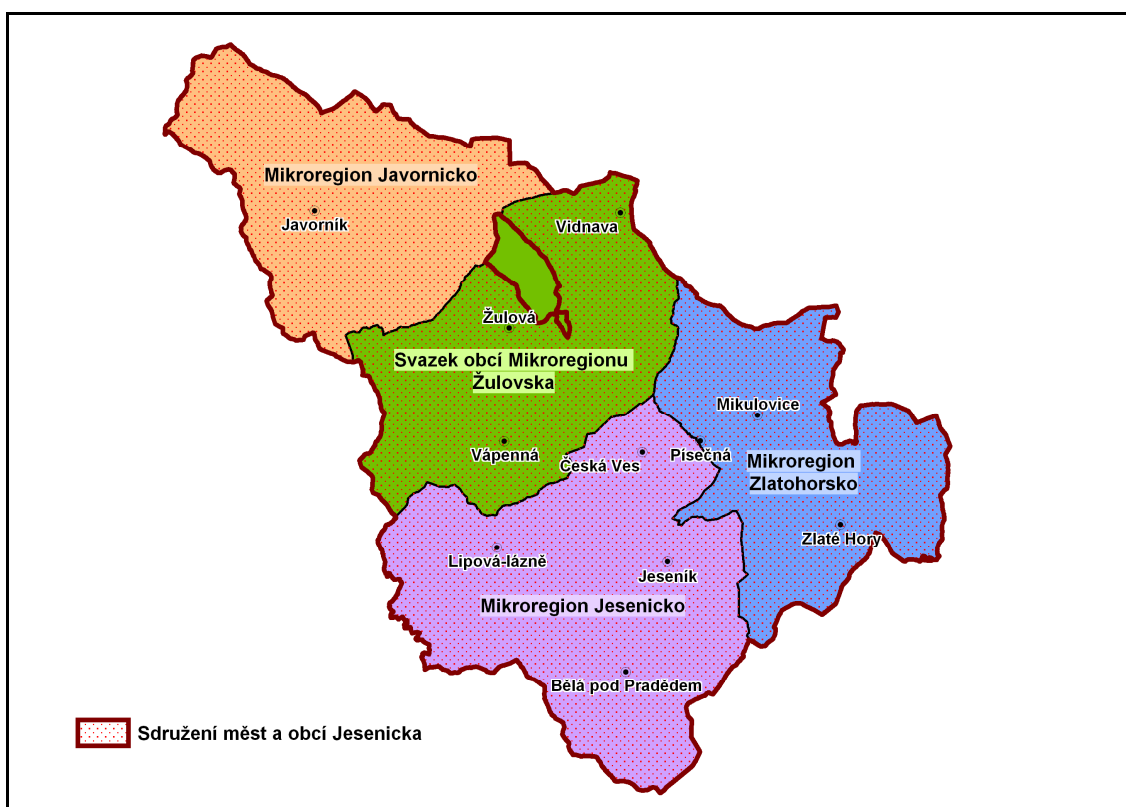
a dále také poutní místo Panny Marie Pomocné s klášteřem. V okolí lázeňského města Jeseník je zajímavým místem Rozhledna Zlatý Chlum a také jeskyně na Pomezí (zimoviště mnoha druhů netopýrů) (Jeseníky...2011).

Na území okresu Jeseník v současné době funguje 5 celků pro územní spolupráci (viz obr. č. 11). Prvním je Sdružení měst a obcí Jesenicka, které spojuje všechny obce v okrese Jeseník s výjimkou obce Kobylá nad Vidnávkou. Toto uskupení vzniklo v roce 2001 za účelem ochrany a prosazování společných zájmů obcí Jesenické oblasti, koordinací vzniku činnosti dobrovolných svazků obcí v konkrétních oblastech (infrastruktura, CR, ...). Dále pak Mikroregion Jesenicka (vznik 2002), Mikroregion Javornicko (vznik 2001), Mikroregion Zlatohorsko (vznik 2001) a v neposlední řadě Svazek obcí mikroregionu Žulovska (vznik 2003) (CRR 2010). V souvislosti se spoluprací na území Jeseníku stojí za zmínku Jesenická místní akční skupina (JEMAS) (další z možných forem spolupráce v území – str. 28), která sdružuje 2 státní organizace, 4 obce, 9 podnikatelských subjektů a 4 nestátní neziskové organizace a reprezentuje území okresu Jeseník. Mezi rozvojové osy JEMAS patří také CR s cíli zvýšení počtu návštěvníků regionu, vytvoření systému podpory reg. produktů a zkvalitnění služeb a revitalizace měst a obcí, včetně vybudování infrastruktury pro volnočasové aktivity (JEMAS 2011).

Okres Jeseník je od roku 1999 (v té době pouze Sdružení CR Šumpersko - Jeseníky) součástí „Sdružení cestovního ruchu Jeseníky“ (spolu s okresy Šumperk, Jeseník a Bruntál) (Tietzová 2008). Toto zájmové sdružení usiluje o dobré jméno a rozvoj kvality služeb CR v oblasti Jeseníků a dále se také snaží o zvyšování schopnosti přijímat domácí a zahraniční turisty na odpovídající mezinárodní úrovni (Jeseníky... 2011). Mezi aktivity tohoto sdružení patří tvorba produktů CR, budování rezervačního systému a rozšiřování aplikací turistického portálu Olomouckého kraje, podpora rozvoje skibusů a cyklobusů atp. V únoru 2011 mělo toto Sdružení 56 členů, z toho 17 obcí a 4 lázně. Zbytek tvořila ubytovací, kulturní a vzdělávací zařízení a ostatní organizace, které mají zájem o rozvoj CR v tomto území jako např. občanská sdružení či firmy. Velkou měrou zde převažuje soukromý sektor (Jeseníky... 2011, Tietzová 2008). Klíčovým problémem rozvoje CR v tomto území je nedostatečná koordinace aktivit v CR a chybějící propojení podnikatelské a veřejné sféry, tedy absence destinačního managementu (blíže kap. 2.2). Touto problematikou se zabývá Komise pro rozvoj CR, která je součástí Rady Olomouckého kraje a zabývá se koordinací CR (Krajské úřady odpovídají za marketingové aktivity jednotlivých destinací). Na území Olomouckého kraje působí dvě sdružení CR a to již zmíněné „Sdružení CR Jeseníky“

a dále také „Sdružení CR - Střední Morava“. Obě tato území skrývají vysoký avšak v zásadě odlišný potenciál CR. V případě Jeseníku jde o převahu atraktivity přírodního prostředí, u Střední Moravy jde spíše o atraktivity kulturního charakteru. Jak je tedy patrné obě území vyžadují jiný způsob destinačního řízení. Sdružení Jeseníky a Střední Morava spolupracují nejen s krajskými orgány, ale především sami mezi sebou. Bohužel se prozatím nepodařilo realizovat společné destinační řízení, která by zaštiťovalo a koordinovalo chod obou zmíněných „Sdružení“. Návrh možného systému řízení CR v Olomouckém kraji je uveden v příloze č. 2. V souvislosti s marketingovými aktivitami na území Olomouckého kraje je možné zmínit zajímavý projekt tzv. „Olomouc region card“. Tato turistická karta opravňuje svého držitele k návštěvě 195 nejruznějších zajímavých míst Olomouce, Střední Moravy a Jeseníků buď „zadarmo“ (zakoupení karty) nebo za zvýhodněnou cenu. Tuto kartu je možné zakoupit ve variantě na 2 či 5 dní (2 dny – 180 Kč/dospělý, 5 dnů – 360 Kč/dospělý).

Obr. č. 11: Celky pro územní spolupráci v okrese Jeseník (v roce 2010)

Zdroj: data RISY, vlastní zpracování

V okrese Jeseník nalezneme i několik produktů, které jsou zapojeny do tzv. regionální značení produktů a služeb. Na území Jeseníků bylo již certifikováno 18 produktů značkou „Jeseníky - originální produkt[®]“, 5 z nich pochází z obcí v okrese Jeseník. Jedná se o tyto certifikované produkty: Textilní výrobky ručně barvené přírodními

barvivy vyráběné v obci Česká Ves, Tkané koberce z dílny zdravotně postižených v Jeseníku, Sýry a Mléko Zemědělského družstva Jeseník a na závěr Oplatky vyráběné v Bílé Vodě a balené do obalů s regionální tematikou (Regionální značky... 2010).

5.2 Realizované projekty – základní shrnutí

V okrese Jeseník bylo v programovacím období 2004 – 2006 investováno do rozvoje CR ze SROP celkem 398 mil. Kč. Tato částka byla rozdělena mezi 16 projektů, z nichž 8 bylo zacíleno na rozvoj služeb CR (opatření 4.1) a 8 na rozvoj infrastruktury (opatření 4.2). Celkovou výší finančních prostředků směřujících do rozvoje CR je okres Jeseník na prvním místě mezi ostatními okresy Česka. V počtu zrealizovaných projektů pak zaujímá 6. příčku. Jak je vidět v tabulce č. 8 největší podíl finančních prostředků zaujímají projekty zaměřující se na rozvoj nadregionální infrastruktury. Tyto dva projekty se podílí 80 % na celkových investicích alokovaných do okresu Jeseník. Především projekt Multifunkčního centra pro CR a lázeňství potřeboval na svoji realizaci téměř 141 mil. Kč a řadí se tak mezi nejnákladnější projekty realizované v rámci rozvoje CR SROP v Česku (blíže kap. 5.3.1). Na základě této tabulky můžeme opět potvrdit zjištění, že projekty z priority Rozvoj služeb CR jsou (i bez zmíněného nejnákladnějšího projektu) méně finančně náročné, než projekty věnované rozvoji infrastruktury.

Tab. č. 8: Projekty zrealizované v okrese Jeseník z finančních prostředků 4. priority SROP v letech 2004-2006 dle podopatření

Priorita	Podopatření	Počet projektů	Celková částka (v tis. Kč)	Příspěvek EU (v tis. Kč)	Podíl EU (v %)
Rozvoj služeb CR	nadreg. (4.1.1)	1	3 204	2 163	68
	místní (4.1.2)	7	7 105	3 132	44
	celkem	8	10 309	5 295	51
Rozvoj infrastruktury pro CR	nadreg. (4.2.1)	2	320 289	189 983	59
	místní (4.2.2)	6	57 417	19 103	33
	celkem	8	387 706	209 086	54
Celkem		16	398 016	214 381	54

Zdroj: data MMR, vlastní výpočty a zpracování

Rozložení investic mezi jednotlivé obce okresu Jeseník je následující. Finanční prostředky byly v okrese Jeseník alokovány do 7 obcí. Jednalo se o obce Česká Ves, Jeseník, Lipová-lázně, Ostružná, Skorošice, Vidnava a Zlaté Hory. Největší počet

projektů byl zrealizován v obci Ostružná (celkem 7), která je prezentována jako největší středisko CR na Jesenicku (Ostružná 2011) a je jí věnována i jedna z dalších podkapitol.

Mezi žadateli se v okrese Jeseník objevily obce (4 projekty), svazky obcí (2 projekty), sdružení (2 projekty), fyzické (4 projekty) a právnické osoby (4 projekty). I po odečtení nejnákladnějšího projektu realizovaného v okrese Jeseník (Multifunkční centrum pro CR a lázeňství) zůstávají obce na prvním místě v částkách vynaložených na realizaci projektů. Celkem obce Jeseníku investovaly 335 mil. Kč, což představuje 84 % finančních nákladů projektů realizovaných na území okresu. Druhý největší podíl na celkových nákladech mají žadatelé z řad právnických osob u nichž se jednalo o 38 mil. Kč (10 %). Pokud budeme projekty realizované v okrese Jeseník hodnotit podle toho z jakých zdrojů byly poskytnuty finanční prostředky, je výsledek následující. Absolutně i podílem nejvíce finančních prostředků poskytla EU. Jednalo se celkem o 213 mil. Kč a tyto prostředky představovaly 54 % investic alokovaných do okresu Jeseník (nejvíce z těchto prostředků vyzískalo město Jeseník, celkem 144 mil. Kč). 28 % se na financování projektů podílely prostředky z veřejných zdrojů a pouhých 17 % pocházelo ze soukromého spolufinancování. V porovnání se strukturou investic v rámci celého Česka (str. 38) můžeme konstatovat, že v okrese Jeseník byl zaznamenán poměrně nízký podíl soukromého spolufinancování a to i po odstranění nákladného projektu Multifunkčního centra. Nejvíce prostředků ze soukromých zdrojů bylo investováno v obci Ostružná a šlo o více než 30 mil. Kč (55 % z celkových investic v obci Ostružná). Nulové spolufinancování ze soukromých zdrojů bylo zaznamenáno v obcích Skorošice a Vidnava. V obou obcích byl zrealizován pouze jediný projekt.

5.3 Charakteristika jednotlivých projektů dle obcí jejich realizace

Součástí této podkapitoly je snaha přiblížit projekty zrealizované na území okresu Jeseník. Projekty jsou rozčleněny podle místa (obce) jejich realizace. Celkem se jedná o 9 projektů (obci Ostružná je věnována zvláštní podkapitola). Finanční nákladnost jednotlivých projektů byla velmi rozrůzněná. Setkáváme se zde s projekty, jejichž náklady přesáhly 100 mil. Kč, ale také s takovými, jejichž celkové náklady nebyly vyšší než 1 mil. Kč. Použité informace pochází kromě zmíněných interních zdrojů MMR i z portálu Regionální informační servis (RIS), kde byly získány detailní popisy realizovaných projektů. Některé projekty byly doplněny o informace z vlastního šetření provedeného na území okresu Jeseník.

Obec Česká Ves

Projekt: *Propagace hotelu „ZLATÝ CHLUM“*
Podopatření: 4.1.2 Rozvoj služeb pro CR (místní úroveň)
Žadatel: Zlatý Chlum a.s.
Celkové náklady: 934,7 tis. Kč / z toho EU: 254,7 tis. Kč
Období realizace: 25.8.2006 – 31.5.2007

„ZLATÝ CHLUM“ je tří hvězdičkový hotel nacházející se v obci Česká Ves. Po rekonstrukci nabízí ubytování ve 22 pokojích s celkovou ubytovací kapacitou 51 lůžek. Cílem projektu propagace hotelu bylo zlepšit marketing CR a zkvalitnit informační obsluhu pomocí rozšířené nabídky informačních a prezentačních materiálů ubytovacího zařízení. Součástí byla aktualizace a doplnění webových stránek, zavedení rezervačního systému, sestavení a vydání propagačních leták a brožur, billboardová kampaň, rozhlasová a propagační kampaň a další propagační předměty.

Město Jeseník

Projekt: *Mezinárodní konference Jeseník - cestovní ruch a lázeňství, Dny Vincence Priessnitze*
Podopatření: 4.1.1 Rozvoj služeb pro CR (národní úroveň)
Žadatel: Společnost Vincence Priessnitze
Celkové náklady: 3 204,6 tis. Kč / z toho EU: 2 163,1 tis. Kč
Období realizace: 1.5.2005 – 31.12.2007

Projekt navrhoval realizaci mezinárodní konference o lázeňství, která měla navázat na dlouholetou tradici „Jesenického semináře“, jež představoval zjednodušenou formu vědeckého sympozia na téma alternativní formy ve lázeňské medicíně. Cílovým posláním projektu bylo zkvalitnit společné služby v cestovním ruchu, zkvalitnit

marketing a management lázeňství. Dále přispět k rozvoji cestovního ruchu v dané lokalitě a také v celé ČR především v oblasti lázeňství (RIS). Konference jejímž nosným tématem byl rozvoj CR v Jeseníkách se konala 13. – 16.12. 2007. účelem této konference bylo zviditelnit odkaz Vincence Priessnitze jako prostředek pro komunikaci v CR. Kromě odborných přednášek byla konference doplněna doprovodnými akcemi. Jednou z takových akcí byla výstavní prezentace mikroregionů a obcí Olomouckého a Moravskoslezského kraje. Praktickou součástí konference bylo poskytování rad a informací podnikatelům a ostatním pracovníkům v CR ve formě workshopů (Tiskové zprávy MMR 2007).

Projekt: *Produktový balíček Jeseník a okolí*

Podopatření: 4.1.2 Rozvoj služeb pro CR (místní úroveň)

Žadatel: Město Jeseník

Celkové náklady: 682,6 tis. Kč / z toho EU: 511,9 tis. Kč

Období realizace: 10.5.2005 – 27.5.2006

Cílem projektu byla účinnější propagace CR v oblasti Jeseníku a okolí pomocí tématicky uspořádaných propagačních materiálů (DVD, brožury, mapy a skládačky v různých jazykových provedeních). Propagační materiály měly sloužit k upoutání pozornosti potencionálních návštěvníků Jesenicka zejména na veletrzích CR, v informačních centrech a k rozeslání partnerským obcím a regionům za účelem prezentace možností vyžití v rámci CR v Jeseníku a okolí. Na základě propagace byly očekávány pozitivní výsledky v nárůstu návštěvnosti, zvýšení příjmů a snížení vysoké nezaměstnanosti na Jesenicku (RIS). Během šetření se podařilo nahlédnout do několika posledních zbylých propagačních materiálů, které byly určeny pro infocentra. Nárůst návštěvnosti regionu či snížení nezaměstnanosti v závislosti s distribucí těchto materiálů se v průběhu šetření nepodařilo objasnit.

Projekt: *Propagace Mikroregionu Jesenicko s cyklo a běžeckými stezkami*

Podopatření: 4.1.2 Rozvoj služeb pro cestovní ruch (místní úroveň)

Žadatel: Mikroregion Jesenicko

Celkové náklady: 410,3 tis. Kč / z toho EU: 258,6 tis. Kč

Období realizace: 6.12.2005 – 30.11.2006

V rámci tohoto projektu byla zpracována vyhledávací studie za účelem dopracování mapky s cyklostezkami a běžeckými trasami v celém území Mikroregionu Jesenicko. Mikroregion Jesenicko sestává z obcí Bělá pod Pradědem, Česká Ves, Jeseník, Lipová Lázně a Ostružná. V rámci projektu měly být vytvořeny webové stránky Mikroregionu Jesenicko a propagační materiály reprezentující turistické zajímavosti a volnočasové

aktivity v mikroregionu, dále označení nové cyklotrasy, přívěšky s žetony, klipy na permanentky pro lyžaře a propisky s logem mikroregionu. Webové stránky mikroregionu (Mikroregion Jesenicko 2011) jsou v současnosti funkční a aktualizované a je na nich možné nalézt ukázky propagačních materiálů zhotovených v rámci projektu. Záměr tohoto projektu byl tedy splněn.

Projekt: *Multifunkční centrum pro cestovní ruch a lázeňství*

Podopatření: 4.1.1 Podpora národní infrastruktury CR

Žadatel: Město Jeseník

Celkové náklady: 202 844,6 tis. Kč / z toho EU: 140 883 tis. Kč

Období realizace: 29.7.2004 – 30.6.2007

Cílem projektu bylo vybudování chybějícího komplexního centra zaměřeného na kongresovou turistiku, volnočasové aktivity, doprovodné služby a základ lázeňské kolonády pro návštěvníky a lázeňské hosty, která byla nezbytná pro další rozvoj lázeňství v regionu a poskytování komplexních služeb návštěvníkům a lázeňským hostům (RIS). Multifunkční a podnikatelské centrum pro CR a lázeňství bylo situováno do centra města Jeseník, na Masarykovo náměstí. Výstavba tohoto centra byla rozdělena do dvou etap. První etapou byla výstavba nového podnikatelského centra s obchodními pasážemi v proluce bývalého hotelu Slovan. Druhou část pak tvořila rekonstrukce objektu hotelu Slovan, který ve městě fungoval do roku 1990. Město Jeseník se na realizaci tohoto projektu podílelo částkou 18,8 mil Kč. Na základě řízeného rozhovoru (kapitola 3.2) byly zjištěny následující skutečnosti. V současnosti je vlastníkem Multifunkčního centra město Jeseník a oba objekty pronajímá dalším firmám (foto v příloze č. 3). Hotel Slovan (tedy nyní Hotel Slovan Comfort ****) má druhého podnajíemce, poprvé byl tento objekt pronajat Lázním Priessnitz, ale provoz hotelu byl pro ně příliš nákladným a proto poslední rok má hotel v pronájmu firma J. R. J, spol. s.r.o. Objekt nově vystavěného podnikatelského centra má v pronájmu firma Alkron, která zde provozuje obchodní centrum (OC). Do konce roku 2007 (slavnostní otevření se konalo 1. 5. 2007) se podařilo obsadit všechny plochy určené k pronájmu, bohužel v současnosti je plně obsazeno pouze přízemí celého centra (přízemí představuje průchozí pasáž). Trend odchodu podnikatelů z OC je zaznamenán zhruba od roku 2009. Nájem v těchto prostorách není předražený (1200-2000 Kč/m² za rok s DPH), ale výrazně se zvyšuje kvůli nákladným službám zajišťujícím provoz centra (klimatizace, úklid společných prostor, výzdoba, atp.). Za služby je v celém objektu ke každému m² připočteno 70 Kč (bez DPH) na měsíc. Živnostníci se tak dostávají do situace, kdy za služby platí téměř shodnou částku jako za nájem. Jako další problém spatřuje majitel v tom, že v OC se nenachází obchod s potravinami, který by mohl

přilákat pravidelné návštěvníky. Po vlastních marketingových aktivitách majitel předává snahu o naplnění prodejních ploch realitním kancelářím. V objektu obchodního centra je umístěno i informační centrum, které má od ledna 2011 nového majitele. Majitel má v plánu přípravu nových propagačních materiálů a zajímavá je i myšlenka vydávání kulturního zpravodaje o dění na obou stranách hranice. Zpravodaj by měl být vydáván v české i polské verzi. Zároveň si majitel uvědomuje, jak významný potenciální trh se skrývá na polské straně, a proto se snaží návštěvníkům z Polska vyjít co nejvíce vstříc. Samozřejmě většina plánů je zatím pouze ve fázi příprav. Za zmínku též stojí i to, že v infocentru je možné zakoupit produkty certifikované regionem Jeseníky (blíže podkapitola 5.1).

Obec Lipová-lázně

Projekt: *Jsme Vám blíž*
Podopatření: 4.1.2 Rozvoj služeb pro CR (místní úroveň)
Žadatel: Miloš Hladký (SKI CENTRUM Miroslav s.r.o.)
Celkové náklady: 704,6 tis. Kč / z toho EU: 210 tis. Kč
Období realizace: 1.12.2006 – 31.5.2007

Projekt byl zacílený na zvýšení informovanosti veřejnosti o nabízených službách v areálu Miroslav. Součástí projektu byla snaha o zvýšení účinnosti a kvality regionálního marketingu, který měl zapůsobit na zvýšení přitažlivosti celého kraje (turistického regionu). Areál ski centra Miroslav je situován v CHKO Jeseníky. Délka sjezdových tratí přesahuje 3 000 m a součástí areálu je snowboardový park. Areál SKI CENTRUM Miroslav je společností s ručením omezeným se sídlem v Brně. Po rozhovoru s provozovatelem (řízené rozhovory kap. 3. 2) bylo zjištěno, že návštěvnost areálu se snižuje. Propagace (billboardy, propagace na webu atp.), která byla uskutečněna v rámci projektu nepřinesla takový efekt jaký byl očekáván. Hlavní důvodem byly špatné sněhové podmínky během zimy 2007/2008. V letošní zimě, ačkoliv byly ideální sněhové podmínky, klesla návštěvnost oproti loňskému roku o zhruba o 40 %. Problém vidí provozovatel jednak v upadajícím zájmu o lyžování v této oblasti, ale také v poslední době nově vzniklých lyžařských areálech, mezi něž se již malá klientela ještě rozprostře. Současným problémem je nedostatečná využitelnost (respektive ztrátovost) areálu v letních měsících. Na letošní sezonu majitel plánuje připravit různé hudební a kulturní akce, které by měly do areálu přilákat nové návštěvníky.

Město Skorošice

Projekt: *Propagace mikroregionu Žulovsko*
Podopatření: 4.1.2 Rozvoj služeb pro CR (místní úroveň)
Žadatel: Svazek obcí Mikroregionu Žulovska
Celkové náklady: 1 365,5 tis. Kč / z toho EU: 1 024,2 tis. Kč
Období realizace: 1.9.2006 – 31.12.2006

Projekt propagace mikroregionu navrhoval realizaci informačního systému v podobě venkovních prosklených a osvětlených map oblasti, směrovek k turistickým cílům. Mělo být vytvořeno logo regionu, prezentační vícejazyčné CD pro potřeby obchodních a partnerských styků, pohlednice, mapy, letáčky a další propagační materiály. Zároveň mělo dojít k aktualizaci stránek mikroregionu (RIS). Všechny formy propagace měly být realizovány dle cílů závěrů odborně zpracované marketingové a komunikační studie, která byla též součástí projektu. Webové stránky mikroregionu jsou aktuální a poskytují mnoho užitečných informací pro návštěvníky (programy akcí v regionu, možnosti aktivit v zimě/v létě, za deště/za sněhu atp.) (Mikroregion Žulovsko 2011, blíže příloha 4).

Obec Vidnava

Projekt: *Turistická ubytovna Vidnava*
Podopatření: 4.2.2 Podpora místní infrastruktury CR
Žadatel: Obec Vidnava
Celkové náklady: 3 961,5 tis. Kč / z toho EU: 2 971,1 tis. Kč
Období realizace: 30.7.2004 – 15.1.2006

Náplní projektu byla přestavba nebytových prostor empírového měšťanského domu evidovaného v seznamu nemovitých kulturních památek na turistickou ubytovnu. Turistická ubytovna v současné době nabízí 30 lůžek v 8 pokojích (z toho 3 jsou apartmánové) a jeho provozována a spravována obcí Vidnava. Největší návštěvnost je zaznamenána v letních měsících (tedy od června do září), po zbytek roku je pak obsazenost tohoto zařízení kolem 30 %. Ačkoliv se obec Vidnava nachází téměř na hranicích s Polskem, klientela ubytovny je především česká. Ubytovna nabízí ubytování od 180 do 300 Kč (cena se liší dle typu pokoje (apartmán/pokoj) a sezony). O správu celého objektu se stará po celý rok jeden zaměstnanec, který zde pracuje na plný úvazek.

Město Zlaté Hory

Projekt: *Sportovně rekreační lyžařský areál Příčná ve Zlatých Horách*

Podopatření: 4.2.1 Podpora národní infrastruktury CR

Žadatel: Město Zlaté Hory

Celkové náklady: 127 444,8 tis. Kč / z toho EU: 49 100 tis. Kč

Období realizace: 1.5.2005 – 30.4.2007

Cílem projektu byla výstavba sportovně rekreačního lyžařského areálu Příčná ve Zlatých Horách. Realizací projektu měl vzniknout lyžařský areál včetně doprovodných zařízení měly být vytvořeny nové ubytovací kapacity a zároveň mělo dojít ke zřízení turistického a informačního centra, které mělo být napojeno na celostátní informační systém CR (stávající informační centrum je situováno v centru města Zlaté Hory a nikoliv v lyžařském areálu). Projekt také počítal s rekonstrukcí komunikace, která by umožnila přístup ke kulturní památce hradu Edelštejn i zdravotně postiženým. Tato kulturní památka měl být opatřena turistickým značením, informačními cedulemi a měla být přijata zvláštní ochranná opatření proti povětrnostním vlivům (RIS). Informace o realizovaných projektech (Zlaté Hory 2011) zmiňují pouze výstavbu ski areálu, nikoliv zřízení informačního centra či zpřístupnění hradu Edelštejn. První etapa výstavby lyžařského areálu byla realizovaná v letech 2006-2007. Účelem bylo zatraktivnit oblast Zlatých hor v zimní sezóně. Vlastníkem tohoto lyžařského areálu je město Zlaté Hory, provozovatelem je pak firma Lyžařský areál Zlaté Hory – Příčná, s.r.o., jejímž jediným podílníkem je město Zlaté Hory. Součástí areálu je sjezdová trať, 4-sedačková lanová dráha, obslužné objekty a další vybavení nutné k provozu areálu. Druhá etapa výstavby je připravována a zahrnuje výstavbu dalších sjezdových tratí s lanovou dráhou vedoucí na vrchol Příčné hory (Ski Zlaté Hory).

5.4 Obec Ostružná a projekty realizované na jejím území

Horská obec Ostružná (střední nadm. výška 694 m n. m.) je považována, jak již bylo zmíněno výše, za největší středisko CR na Jesenicku. Obec se skládá ze třech částí a to část obce Ostružná, Petříkov a Ramzová. V zimní sezóně patří mezi největší lákadla Skiareál Ostružná. Obec je i výchozím místem běžeckých tratí směrem na Paprsek, Králický Sněžník, Šerák, Kepník a Červenohorské sedlo. Ostružnou obývá 183 obyvatel, z toho pouze 74 ekonomicky aktivních. Obec není členem zmiňovaného Sdružení CR Jeseník (ani se zapojením do tohoto sdružení v nejbližší době nepočítá), je však součástí Mikroregionu Jesenicko a Sdružení měst a obcí Jesenicka.

V obci Ostružná se objevily jak projekty nákladnější (před 20 mil. Kč), tak i projekty které nepřesáhly hranici 1 mil. Kč. V rámci podopatření 4.1.2 (rozvoj místních služeb pro CR) bylo v této obci uskutečněny 2 projekty s celkovými náklady cca 3 mil. Kč. 2 projekty byly realizovány v rámci podopatření 4.2.2 (rozvoj místní infrastruktury CR). Náklady na realizaci všech projektů dosáhly téměř 57 mil. Kč. Všechny tyto projekty byly financovány z rozpočtu krajů, soukromých zdrojů a z příspěvku EU, který činil 17 mil. Kč (tedy necelou třetinu nákladů). Z veřejných zdrojů byly projekty realizované v obci Ostružná finančně podpořeny pouze prostředky z rozpočtu Olomouckého kraje.

Rozhovor s představiteli obce přinesl zajímavé poznatky. Sama obec přiznává, že je její snahou zatraktivnit prostřední pro návštěvníky, ale bohužel její finanční možnosti nejsou tak velké (rozpočet obce na rok 2011 je zhruba 11 mil. Kč) a proto si cení většiny aktivit, které provozují místní živnostníci. Samozřejmě se vyskytnou i projekty, které obec odmítá podpořit. Jedním z nich je nápad jednoho z podnikatelů a majitelů sportovního areálu týkající se vybudování větrné elektrárny se zabudovanou rozhlednou. Ačkoliv na území katastru obce se již jeden větrný park rozkládá, umístění této samostatné vrtule by výrazně narušilo ráz krajiny. Problémem, který je spjat s rozvojem aktivit v obci je, že do katastru obce z jedné strany zasahuje CHKO Jeseníky a z druhé masiv Rychlebských hor. Rychlebské hory (přesněji Rychlebské hory - Sokolský hřbet) jsou prozatím označeny pouze jako Evropsky významná lokalita (v návrhu územního plánu z roku 2006 je počítáno s přírodním parkem Rychlebské hory). Jak obec připouští výraznější problémy s místními podnikateli nemá. Samozřejmě najdou se i tací, kteří neplatí některé povinné poplatky (např. za odvoz odpadu) či nepřiznávají vše podle reality (především se jedná o poplatek obci za každé obsazené lůžko), ale výraznější problém zaznamenán nebyl. Zároveň připouští fakt, že hlavně větší firmy díky svým kontaktům, získávají snadněji informace

o možnostech čerpání finančních prostředků z různých zdrojů. Kontakty však využívají i pro snadnější získávání různých povolení. Na území obce Ostružná došlo k výstavbě apartmánového domu a rozhoduje se o vybudování dalšího (přímo v centru obce). Obec však toto úsilí odmítá podpořit. Apartmánové domy přinášejí do obecního rozpočtu zanedbatelné finanční prostředky a na druhou stranu jsou spjaté se zvýšeným zatížením technické infrastruktury obce (touto problematikou se zabývá např. Kadlecová 2009). Dále obec Ostružná zaznamenává, že podnikatelé působící na jejím území si v posledních letech převádějí trvalá bydliště právě do Ostružné. Důvodem je dle obce snadnější přístup získávání dotací.

Pokud přistoupíme blížeji k tématu CR na území obce Ostružná je situace následující. V obci Ostružná se v roce 2008 nacházelo 28 hromadných ubytovacích zařízení (ČSÚ) a kolem 150 objektů individuální rekreace. Významné zimní rekreační středisko v současné době upadá a do popředí se dostává letní sezóna. Toto zjištění potvrzuje nejen obec, ale i dotazovaní živnostníci. Společně se přiklánějí k názoru, že větší návštěvnost během zimní sezony je patrná v období kolem Silvestra a poté v době jarních prázdnin především moravských regionů. Naopak příliv návštěvníků v letní sezoně je patrný zhruba od konce dubna do října (samozřejmě záleží na počasí). Lidé kteří v zimě využívali běžeckých stop se vrací v létě na kolech. Sjezdové lyžování je v této oblasti na ústupu (i přes snahu vylepšit zázemí sjezdovek) a tento trend je nejvýznamněji patrný v oblasti Petříkova. Veškeré zmiňované změny korespondují se současnými trendy v CR (rostoucí popularita aktivní, více individualizované a ekologicky šetrné dovolené – ETC 2006).

Vzájemná spolupráce mezi podnikateli není zaznamenána, mezi některými se objevuje i vzájemná nevráživost. Pokud nejsou schopni komunikovat mezi sebou, pak stěží mohou spolupracovat s obcí. Významnější podnikatelé nejsou místní, dle slov obce se jedná především o lidi, kteří tuto oblast hojně navštěvovali za dob minulého režimu (objekty druhého bydlení či hromadná a nyní se zde rozhodli podnikat. CR není tak významným zaměstnavatelem jak by mohlo být očekáváno. Výjimku tvoří pouze majitelé menších penzionů, kteří si touto činností mohou vydělat na živobytí (ti představují 43 % ekonomicky aktivních v obci (Havrlant 2008). V ostatních případech se jedná o sezónní pracovní příležitosti, na které se místní nemohou při zabezpečení svých rodin spolehnout. Největším zaměstnavatelem na území obce je lanová dráha na Šerák, která je v provozu téměř po celý rok a zaměstnává zhruba 30 lidí (počet sezónních a stálých pracovních sil se nepodařilo během šetření ověřit). Ve

shrnutí tedy CR v této obci vytváří sezónní místa, která jsou často špatně placená a dochází k (v některých zařízeních k extrémní) fluktuaci zaměstnanců.

Na několika následujících stránkách je představeno 7 projektů realizovaných na území obce Ostružná. Do základního popisu projektů je zahrnuta reflexe nejen žadatelů (popřípadě provozovatelů), ale v některých případech i obce.

Projekt: *Založení cestovní incomingové agentury KASTE*

Podopatření: 4.1.2 Rozvoj služeb pro CR (místní úroveň)

Žadatel: KASTE – Ing. František Kaštyl

Celkové náklady: 1 090,3 tis. Kč / z toho EU: 308,7 tis. Kč

Období realizace: 1.10.2006 – 30.6.2007

Projekt založení Cestovní incomingové agentury (dále CIA) představoval nový regionální produkt CR, který měl pomoci přivést nové turisty do Jesenického regionu. Zvláštní zaměřením této agentury měla být orientace na polskou klientelu. Realizace této akce měla vyústit ve vznik cestovní kanceláře KASTE, která měla začít nabízet produktové balíčky v CR. Výsledkem šetření bylo, že aktivity CIA jsou spjaty pouze s propagací sportovního areálu KASTE, který je situován v části obce Petříkov. Nejde tedy o snahy přivést turisty do Jesenického regionu (jak bylo uvedeno v žádosti), ale o snahu přivést turisty do vlastního rekreačního střediska. Spolupráce s ostatními podnikateli v oblasti nebyla zaznamenána. V sportovním areálu KASTE se nachází kromě ubytování a vleků i dalších možnosti využití (např. dále popisovaná bobová dráha), tedy jedná se o samostatně fungující areál. V letošním roce je připravená i marketingová kampaň, která má za úkol přilákat polské turisty. V současnosti Poláci navštěvují areál KASTE jen zřídka (významnou klientelu představují především návštěvníci z Moravy). Vzhled internetových stránek určených pro polskou klientelu je uveden v příloze 5. Tyto stránky graficky velmi zaostávají za vzhledem stránek v češtině, nehledě na to, že polsky je uveden pouze nadpis a několik stručných informací, zbytek pak je již uveden česky.

Projekt: *SKILAND Ostružná - kam vyrazit*

Podopatření: 4.1.2 Rozvoj služeb pro CR (místní úroveň)

Žadatel: PROFI, spol. s r.o.

Celkové náklady: 1 917,1 tis. Kč / z toho EU: 563,9 tis. Kč

Období realizace: 2.10.2006 – 25.5.2007

Tento projekt byl navrhován z důvodu malé obsazenosti a návštěvnosti oblasti Ostružná – Petříkov – Ramzovské sedlo mimo zimní sezonu. Cílem projektu se stalo

vytvoření sestavení propagačního schématu oblasti, jehož součástí bylo především zprostředkování informací o atrakcích, službách a zajímavých místech v okolí. Tento cíl měl být realizován vytvořením propagačních materiálů a zpracováním informačních internetových stránek lokality Ostružná – Petříkov – Ramzovské sedlo s nosným tématem „Kam vyrazit“ – pěšky, na kole, autem (příloha 6). Projekt měl být doplněn o marketingovou a propagační akci „Kontakt 500“, jejímž cílem bylo kontaktovat 500 firem a organizací v cílových oblastech projektu. Výstupem „Kontaktu 500“ se měla stát propagace areálu a marketingová studie pro oblast Ostružná - Petříkov - Ramzovské sedlo. Dle zjištění byla tato akce velmi kladně přijata. Jednalo se o turistický balíček, který obsahoval turistickou mapu Ostružné v měřítku 1:75 000 a dále turistického průvodce. Tato brožura informovala návštěvníky o atraktivnostech do 60 km okolí Ostružné, respektive startovací stanicí pro všechny výlety byl právě rekreační areál Skiland. Kromě zmíněné akce „Kontakt 500“ byly materiály zdarma určeny pro návštěvníky restaurace či hotelu. V současné době jsou pro návštěvníka k dispozici pouze turistické mapy. Na webových stránkách areálu se však nachází aplikace, která umožňuje rychlé vyhledávání požadovaných turistických cílů.

Projekt: *Výstavba penzionu v Petříkově*
Podopatření: 4.2.2 Podpora místní infrastruktury CR
Žadatel: Ski klub Lokomotiva Olomouc
Celkové náklady: 4 168,7 tis. Kč / z toho EU: 1 459,1 tis. Kč
Období realizace: 1.4.2006 – 29.7.2007

Projekt realizovaný za účelem získání nové ubytovací kapacity a za účelem vytvoření dalších předpokladů k zajištění vyšší návštěvnosti v dané lokalitě, a tím současně možnosti plného využití stávající turistické a sportovní infrastruktury, zejména v zimním období. Realizace tohoto projektu spočívala v dostavbě již rozpracovaného objektu (RIS). Nově vzniklá ubytovací kapacita je 48 lůžek (12 třílůžkových pokojů). Ubytovaní je řešeno formou buněk stávající ze dvou pokojů, společnou předsíní a sociálním zařízením (Ski penzion Petříkov 2011). Rozhovor se správcem tohoto objektu přinesl zajímavá zjištění. Jak již bylo deklarováno v předešlých částech kapitoly, zimní turistika je v tomto regionu na ústupu a jiné skutečnosti nebyly zaznamenány ani v tomto případě. Rozhodnutí o výstavbě penzionu probíhala po roce 2000, kdy tato oblast byla především v zimních měsících hojně navštěvována turisty. Od doby co byl penzion dokončen však převládá opačný trend, tedy úbytek hostů v zimním období. Nejvíce hostů (tedy plná obsazenost) je zaznamenána pouze v období kolem Silvestra a pak především v období jarních prázdnin. Léto je dle názoru správce velmi slabé. Ke Ski penzionu patřil i vlek, který již v loňském roce přešel pod jiného majitele (konkrétně

firmu KASTE, s jejímž areálem vleč susedí). Je pravděpodobné, že podobný osud postihne i penzion (foto penzionu v příloze č. 7). V loňském roce proběhla i výraznější marketingová kampaň v podobě poutací billboardů a plakátů v MHD v Olomouci, ale dle slov provozovatele, výsledek této kampaně byl téměř nulový.

Projekt: *Výstavba hotelu „Park“ v obci Ostružná*

Podopatření: 4.2.2 Rozvoj místní infrastruktury CR

Žadatel: ABATEC Ostrava, s.r.o.

Celkové náklady: 25 242,7 tis. Kč / z toho EU: 7 142,9 tis. Kč

Období realizace: 3.2.2006 – 29.2.2008

Cílem projektu byla výstavba ubytovacího zařízení odpovídající standardu tříhvězdičkového hotelu (podle mezinárodního členění kategorie „Standart“) s celoročním provozem a kapacitou 48 lůžek (příloha 8). V prostorách hotelu měla být zřízena školicí místnost vybavená audiovizuální technikou za účelem rozvoje incentivního (pobídkového) CR v regionu. Hotel měl být dále vybaven relaxačním centrem s vnitřním bazénem, saunou, soláři, vířivou vanou (ta dodnes nebyla vybudována), fitness centrem a hrací místností (stolní tenis, kulečnick) (RIS). Současná kapacita hotelu je 66 lůžek (12 třílůžkových pokojů, 6 pětilůžkových apartmánů) (Hotel Park 2011). Jako u dalších oslovených ubytovacích zařízení (viz metodika) je i zde patrný úbytek hostů během zimní sezony. Mimo sezónní období by měly vykrývat různá školení a další programy, které by mohly využít zřízené školicí místnosti. Bohužel v tomto ohledu není tento hotel patřičně obsazen. Majitelka veškeré větší marketingové aktivity zastavila a v současnosti největší váhu přikládá prezentaci hotelu na webových stránkách Seznam.cz. Zajímavé bylo zjištění o personálu tohoto hotelu. Majitelka odmítá zaměstnávat místní obyvatele a raději získává novou pracovní sílu v Ostravě (zde je sídlo firmy) a ve Frýdku-Místku. Dle jejích slov nevěří pracovní morálce a kázni místních obyvatel. Dochází zde k velmi časté obměně personálu a v současnosti dochází k dalšímu propouštění z důvodu úspor. Vyjádření obce k výstavbě tohoto hotelu je takové, že ačkoliv je v této oblasti problém s organizacemi na ochranu životního prostředí, pro výstavbu objektu hotelu byla povolení získána skoro až nezvykle rychle. Stejná situace byla zaznamenána i s kolaudací objektu. Majitelka do budoucna přemýšlí o rozšíření nabídek služeb v podobě mini zoo, možností rybaření a dalších podobných aktivit. Setkáváme se zde s problémem, kdy majitelka (tedy firma ABATEC Ostrava) má sídlo v Ostravě, tedy daňový výnos z jejího podnikání nenáleží obci, ve které podniká. Dalším problémem je již zmíněný negativní postoj k místním a nezáměr o bližší spolupráci. Přínos takového podnikání je pro obec minimální a v některých hlediscích může představovat spíše potíže.

Projekt: *Modernizace ski areálu*
Podopatření: 4.2.2 Rozvoj místní infrastruktury CR
Žadatel: SKIING, s.r.o.
Celkové náklady: 9 980 tis. Kč / z toho EU: 2 607,9 tis. Kč
Období realizace: 21.10.2005 – 31.3.2006

Projekt se týkal lyžařského areálu SKI Petříkov. Cílem projektu byl rozvoj doprovodné infrastruktury pro sport a zábavu, která měla zvýšit úroveň poskytovaných služeb v CR. Realizace projektu spočívala ve výstavbě nové sjezdovky s novým dvoumístným lyžařským vlekem o celkové délce 830 m a doplněné o novou technologii pro zasněžování, trafostanici, kompresorovou stanici, odběrným objekt a čerpací šachtou. Součástí aktivit byla instalace nového odbavovacího systému a výstavba bufetu. Modernizací areálu je mimo jiné možné docílit prodloužení zimní lyžařské sezony o více jak jeden měsíc. Realizací projektu mělo vzniknout 8 nových pracovních míst. Jak potvrdil majitel areálu, díky zasněžovací technice se podařilo dosáhnout prodloužení sezony a to především během let, kdy sněhová situace není optimální. Úbytek návštěvníků majitel nepřipouští. Jiné zdroje však uvádí, že za účelem zvýšení návštěvnosti byly sníženy ceny vleků. Přesnou informaci o současném počtu pracovních míst v areálu a jejich charakteru se během šetření nepodařilo zjistit.

Projekt: *Výstavba letní bobové dráhy Kaste Petříkov*
Podopatření: 4.2.2 Podpora místní infrastruktury CR
Žadatel: KASTE – Ing. František Kaštyl
Celkové náklady: 10 180 tis. Kč / z toho EU: 3 563 tis. Kč
Období realizace: 1.2.2006 – 30.6.2006

Projekt byl věnován vybudování bobové dráhy, která měla rozšiřovat nabídku letních aktivit v Jesenickém regionu. Jedná se o 750 m dlouhou bobovou dráhu, jejíž jednotlivé boby jezdí samospádem po speciálně navržené kolejnici. Tato technologie umožní zachovat současný přirozený tvar reliéfu bez výraznějších stavebních zásahů (dráha je v areálu sjezdovky a na zimní sezónu je možné ji složit). Provoz letní bobové dráhy byl předpokládán od 1. 5. do 30. 10. každého roku (RIS). Výsledkem projektu je 800 m dlouhá dráha s 15 zatáčkami, 3 terénními zlomy a 100m převýšením (největší v Česku). Tuto dráhu je možné sjet v dvoumístných bobech max. rychlostí 5 km/h. Bobová dráha je zapojena do projektu Turistické známky. Dráha je v provozu od 1. 7. 2006 (Areál KASTE 2011). Výstavba bobové dráhy je velmi kladně hodnocena. Představuje další atraktivitu pro CR v letních měsících, která je hojně využívána návštěvníky oblasti, ale i školními výlety či školami v přírodě. Jízdné v roce 2010 činilo 60 Kč pro dospělého za jednu jízdu (děti, důchodci, školy - 50 Kč). Zahájení letošní

sezony je plánováno na 21. 4. a ukončení pak na 9. 10. Hlavní sezóna je mezi 28. 5. a 4. 9., v této době je dráha v provozu denně. Ve vedlejší sezoně (jarní i podzimní) je povoz omezen pouze na čtvrtek až neděli. Při zakoupení jízdenky na 5 jízd (250/200 Kč) je možné využít slevy 10 % v několika dalších zařízeních regionu (Adrenalin park Česká Ves, Horské minikáry ramzová a v Relax centru Kolštejn). Pozitivní efekt bobových drah jako letních alternativ pro lyžařská střediska potvrzuje Gelná (2006) a zároveň doplňuje, že trávení volného času v tematických parcích (mezi něž se bobové dráhy a jejich zázemí řadí) je v současnosti jedním z nejvyhledávanějších typů zábavy.

Projekt: *Vybudování Penzionu HALTMAR*
Podopatření: 4.2.2 Podpora místní infrastruktury CR
Žadatel: Leoš Haltmar
Celkové náklady: 3 884 tis. Kč / z toho EU: 1 359,4 tis. Kč
Období realizace: 7.12.2005 – 20.4.2007

Projekt byl věnován především rozšíření ubytovacích kapacit a jejich zkvalitnění, které mělo být zajištěno příslušnou certifikací poskytovaných ubytovacích služeb v souladu s platnou certifikací vydanou MMR (penzion**Economy). Dalším cílem projektu bylo napomoci snížení nezaměstnanosti v regionu vytvořením 4 nových pracovních míst. Ostatní aktivity, navazující na základní cíle projektu a vytvářející doprovodnou infrastrukturu v oblasti CR měly zajistit ve svém důsledném efektu zvýšení atraktivnosti celé oblasti a prodloužení turistické sezóny v této destinaci (RIS). Penzion Haltmar je celodřevěnou stavbou (viz příloha 9), která je situovaná přímo na sjezdovce Ski areálu Ramzová. Ubytovací kapacita je 20 lůžek umístěných v čtyřlůžkových pokojích vybavených sociálním zařízením (Penzion Haltmar 2011). V současnosti jsou v penzionu 3 zaměstnanci (z toho 2 jsou majitelé). Podle vyjádření majitelky byl v letošní sezoně zaznamenán úbytek lyžařů a tedy i zákazníků. Hlavní důvod je spatřován jednak v nedostatku finančních prostředků návštěvníků, a také ve výstavbě nových areálů, které více rozmělnily již tak slabší lyžařskou klientelu. Přesto i nadále zůstává v obsazenosti a zisku penzionu Haltmar silnější zimní sezóna, kdy lidé přijíždí na týdenní pobyty a za téměř dvojnásobnou cenu nežli je tomu v letních měsících. V letních měsících přijíždí návštěvníci na kratší pobyty (3-4 dny). Majitelé penzionu již 10 let (tedy ještě před výstavbou penzionu) provozují horské minikáry, zároveň je nedaleko penzionu nástupní stanice sedačkové lanové dráhy na Šerák (je v provozu po celý rok) a proto je možné tvrdit, že penzion je atraktivní i během letní sezony.

5.5 Shrnutí

V závěru této kapitoly je možné říci, že v okrese Jeseník byly v letech 2004-2006(2008) realizované více i méně úspěšné projekty. Popis jednotlivých projektů nabízí možnost k vytvoření vlastního úsudku o způsobu proinvestování prostředků poskytnutých EU. Jak je patrné, v mnoha případech nejde u zrealizovaných projektů o podporu rozvoje CR v regionu, nýbrž o podporu vlastních podnikatelských aktivit žadatelů. Konkrétně v obci Ostružná chybí kooperace podnikatelských subjektů orientovaných na CR a někdy je možné se setkat se vzájemnou nevraživostí mezi jednotlivými aktéry. Jednou z problematických oblastí regionu se časem může stát jeho v současné době přílišná orientace na CR (zavírání výrobních závodů, posilování aktivit spjatých s CR). Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, přehnaná specializace regionu na jedno ekonomické odvětví není vhodná. Nutno podotknout, že okres Jeseník patří mezi velmi slabé oblasti Česka (vysoká nezaměstnanost a s ní související nízká kupní síla obyvatelstva), jež je způsobeno mnoha faktory (vyjma historický vývoj celé oblasti). Ráda bych zde zmínila názor jednoho z místních aktérů, který největší problém rozvoje CR na území Jeseníků vidí v odtážitosti místních k návštěvníkům z Polska a to i přes společné historické kořeny těchto dvou národností. Poláci však mohou při vyšším úsilí místních představovat velmi rozsáhlý trh pro aktivity spjaté právě s CR a CR tak v tomto případě může být spojovacím prvkem obou částečně odcizených národů. Přílišná orientace na naši klientelu (ať českou, moravskou či slezskou) není v tomto případě na místě. Na základě zjištěných skutečností největší perspektivu rozvoje CR v této oblasti nevidím v budování rozsáhlých rekreačních komplexů, či rozšiřování sportovních areálů, ale především v orientaci na šetrné formy turismu, které budou postaveny na znovuoobnovování společných vztahů mezi místními a Poláky, a dále ve snaze o větší spolupráci mezi místními podnikateli. Vzájemná kooperace jednotlivých aktérů v území (a podnikatelů nevyjímaje) je základním předpokladem pro fungování destinace (viz Teoretické zarámování str. 28).

6 Závěr

Cestovní ruch ve své udržitelné podobě může představovat jeden z nástrojů napomáhající aktivizaci vnitřního potenciálu regionů při snahách o jejich rozvoj. Jedná se především o pomoc při formování regionální identity (tedy spjatosti obyvatel s územím). Jejím rozvoji napomáhají i současné trendy CR, které zdůrazňují význam místní kultury a kladou důraz na větší odpovědnost jedince (obrat k měkkým formám turismu). Jednou z podob tohoto snažení může být například tvorba regionálních značek. Způsob měření skutečných dopadů CR v regionálním rozvoji je komplikovaný, především díky multiplikačnímu efektu tohoto odvětví. Nemalé problémy s sebou přináší i sezónnost. Role veřejného sektoru ve snahách o rozvoj turismu je sporná. Diskutuje se o míře především finanční podpory, která pochází z veřejných zdrojů. V současnosti je snahou orgánů veřejné správy především vytyčení žádoucích směrů rozvoje CR a snaha o koordinaci činnosti jednotlivých aktérů v území.

V rámci 4. priority SROP zaměřené na rozvoj CR bylo na území Česka alokováno téměř 7 miliard Kč, z nichž přes 40 % tvořily prostředky ze zdrojů EU. Veškeré prostředky byly rozčleněny mezi dvě základní linie, a to na linii věnující se podpoře rozvoje infrastruktury CR a dále do skupiny zaměřené rozvoji služeb spjatých s CR. Na základě prvotní analýzy projektů je možné tvrdit, že většina finančních prostředků (více než 80 %) byla uplatněna v projektech podporujících rozvoj infrastruktury. Mezi těmito projekty se velmi často (přibližně 42 % všech infrastrukturních projektů) objevovaly takové, které byly zaměřeny především na budování nových ubytovacích kapacit či rekonstrukci stávajících. Projekty orientované na rozvoj služeb CR početně (nikoliv finanční náročností) převládly nad projekty infrastrukturními. Významnou část mezi nimi zaujímaly projekty věnované marketingovým aktivitám. Je nutné podotknout, že tyto závěry se shodují se zjištěními Šauera (2009). Mezi žadateli zrealizovaných projektů převažovaly obce a jejich svazky, z hlediska výše finančních prostředků se pak na prvním místě umístil soukromý sektor, který proinvestoval 53 % z celkových téměř 7 miliard (obce a jejich svazky pouhých 33 %). Regionální diferenciací projektů na podporu CR iniciovaných v rámci 4. priority SROP je následující. Nejvíce finančních prostředků rozložených mezi okresy Česka získal v absolutním i relativním vyjádření okres Jeseník (z toho důvodu je mu věnována případová studie). Naopak v okrese Mladá Boleslav nebyl realizován jediný projekt v rámci zmiňovaného opatření. Celkově můžeme sledovat vyšší aktivitu ve financování projektů na podporu CR v oblasti Moravy a Slezska (s výjimkou okresů Prostějov a Vyškov). V Čechách pak především v JV okresech Středočeského kraje, v kraji Karlovarském a určité enklávy vyšších

investic představují okresy Plzeň-město a Rokycany, Děčín, Liberec a Trutnov. V závěru můžeme konstatovat, že pro podporu CR v letech 2004-2006 byla typická její územní rozdrobenost.

Část práce byla věnována závislosti jednotlivých typů území na výši přerozdělených finančních prostředků. Nejprve bylo sledováno rozložení finančních prostředků v závislosti na vymezení metropolitních areálů (MA) u nichž byl předpoklad vyšší aktivity soukromého spolufinancování v souvislosti s vyšší aktivitou aktérů regionálního rozvoje. V MA bylo proinvestováno 42 % (tedy něco přes 1 mld. Kč) veškerých finančních prostředků pocházejících ze soukromých zdrojů ačkoliv tyto oblasti zaujímají necelou čtvrtinu rozlohy Česka. Vyšší aktivita veřejného sektoru zaznamenána nebyla. V souvislosti s touto problematikou je nutné si uvědomit, že periferní regiony se za určitých okolností mohou stát jádry aktivit spjatých s CR.

V souvislosti s rozvojem CR byla sledována závislost mezi výší finančních prostředků směřovaných do rozvoje infrastruktury CR a turistickou funkcí (tedy tzv. Defertovo funkcí). Dalo se předpokládat, že finanční prostředky poputují do již turisticky významných okresů, nebo naopak budou alokovány do okresů, které doposud nevykazují větší turistický význam. Ani jeden z předpokladů však nebyl potvrzen. Poslední sledovanou částí analýzy bylo rozložení finančních prostředků podporujících rozvoj CR do turistických oblastí. I zde byla patrná značná diferenciací jejíž příčinou může být (stejně jako v předchozích rozloženích) nízká aktivita aktérů zainteresovaných do rozvoje CR, která může být zapříčiněna špatnou (nebo žádnou) koordinací rozvoje CR, či stupněm významu CR pro rozvoj jednotlivých regionů.

Reflexe výsledků výzkumu v okrese Jeseník a hlavně v obci Ostružná přináší mnoho témat vhodných k diskuzi. Prvním z nich je fakt, že z celkem 16 zrealizovaných projektů v okrese Jeseník bylo 5 věnováno propagaci či rozvoji infrastruktury zimních sportů a to v zásadě sjezdovému lyžování. Po rozhovorech s provozovateli je patrný pokles zájmu o sjezdové lyžování v dotčeném regionu. I během letošní zimy, která byla obdařena ideálními sněhovými podmínkami, docházelo k úbytku návštěvníků (v některých případech došlo i poklesu o 40 %). Vina je přikládána ekonomické krizi, díky níž lidé pozbývají peněz na trávení zimní dovolené na horách. Ale je to ten pravý důvod? Není spíše důvodem odlivu zájemců snížená konkurenceschopnost místních středisek? Dal se tento vývoj očekávat v letech 2004-2008 kdy byly projekty realizovány? Mezi zrealizovanými projekty se objevovaly více či méně úspěšné marketingové aktivity. Do těch, jejichž realizace se zdařila, je možné zahrnout

propracovanou propagaci cyklistických a běžeckých stezek mikroregionu Jesenícko či sestavení a následná distribuce turistického průvodce a mapy, které informovaly o turistických zajímavostech v okolí rekreačního areálu Skiland v obci Ostružná. Naopak mezi nezdařilé projekty bych zařadila výstavbu Multifunkčního centra pro CR a lázeňství v Jeseníku. Projekt je dle mého názoru na poměry města Jeseník předimenzovaný, což s sebou přináší problémy s využíváním těchto prostor. Zároveň pod pojmem Multifunkční centrum pro CR a lázeňství si člověk dokáže představit jiné využití nežli 4* hotel a poloprázdné obchodní centrum. Ve své podstatě humorným projektem bylo založení incomingové agentury, která láká návštěvníky pouze do svého vlastního sportovně-rekreačního areálu. Třešničku na nezdařeném dortu představuje deklarované zaměření na polskou klientelu. Ukázka tohoto zaměření je uvedena v příloze č. 5.

Cestovní ruch představuje nemalý potenciál pro rozvoj regionů. K tomuto tvrzení je však nutné přistupovat racionálně a je třeba si uvědomit, že CR se v našich končinách, ačkoliv kulturně-historický i přírodní potenciál našeho území není zanedbatelný, stěží stane základním pilířem národní a i regionální ekonomiky. Je na místě zdůraznit význam CR především na mikroregionální úrovni, kdy se toto odvětví může stát pomocníkem při zainteresování místních obyvatel na ochraně hodnot území (přírodních i kulturních) a především při posilování spjatosti obyvatel s místními tradicemi a historií. Do rozvoje CR bylo v letech 2004-2006 investováno (v rámci SROP) bezmála 7 mld. Kč. Pomohly tyto peníze skutečně rozvoji CR nebo spíše rozvoji soukromých podnikatelů a správě majetku obcí? Případová studie ukázala, že projekty realizované v okrese Jeseník byly převážně individuálního charakteru. Nedochovalo k širšímu a organizovanému rozvoji, ale peníze směřovaly do různorodých vzájemně nepropojených projektů. Je opravdu nutný tento bezúčelný způsob čerpání veřejných a evropských peněz? Šauer (2009) konstatuje, že bylo jen velmi málo projektů, které měly ucelený a promyšlený charakter. Největší problém vidí ve výběru projektů, kdy převažovala formální kritéria žádostí nad skutečnou podstatou a účelností projektů. Peníze jsou již rozděleny a nyní nezbyvá nic jiného než si vzít ponaučení z předešlých chyb a pokusit se je napravit. Důraz by pak měl být kladen především na kooperaci mezi aktéry v území, na řízení destinací, sledování trendů v cestovním ruchu a hlavně důslednější výběr a následný monitoring projektů.

Seznam použité literatury

- ANTOUŠKOVÁ, M. (2008): Cestovní ruch jako faktor rozvoje regionu. Disertační práce. Katedra ekonomiky, Provozně ekonomická fakulta ČZU, Praha, 188 s.
- BIČÍK, I., PERLÍN, R. (2010): Lokální rozvoj na Šumavě: závěrečná publikace shrnující výsledky projektu Analýza vývoje Národního parku Šumava za období uplynulých 15 let. Správa NP a CHKO Šumava, Vimperk, 187 s.
- BÍNA, J. (2001): Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky. ÚÚR, Praha. [online]. [cit. 2009-03-18]. Dostupné z URL: <www.uur.cz/images/publikace/uur/2002/2002-01/01.pdf>.
- BÍNA, J. (2010a): Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice. ÚÚR, Praha. [online]. [cit. 2011-02-20]. Dostupné z URL: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=3690>>.
- BÍNA, J. (2010b): Využití potenciálu cestovního ruchu v České republice. ÚÚR, Praha. [online]. [cit. 2011-02-20]. Dostupné z URL: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=3962>>.
- BLAŽEK, J., NETRDOVÁ, P. (2009): Can development axes be identified by socio-economic variables? The case of Czechia. *Geografie* 114, č. 4, s. 245-262.
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002): *Teorie regionálního rozvoje*. Karolinum, Praha, 211 s.
- ČERMÁK, Z., HAMPL, M., MÜLLER, J. (2009): Současné tendence vývoje obyvatelstva metropolitních areálů v Česku: Dochází k významnému obratu? *Geografie*, 114, č. 1, s. 37-51.
- DREDGE, D., JENKINS, J. (2003): Destination place identity and regional tourism policy. *Tourism Geographies* 5(4), s. 383-407.
- DVOŘÁČKOVÁ, T. (2010): Destinační management na příkladu mikroregionu Luhačovického zálesí. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 118 s.
- Eurovision (2007a): Region a cestovní ruch. MMR ČR, Praha, 124 s. [online]. [cit. 2010-09-01]. Dostupné z URL: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=7c60700a-7cec-47ea-953f-37bb1ab74250>>.
- Eurovision (2007b): Strategický rozvoj destinace cestovního ruchu. MMR ČR, Praha, 89 s. [online]. [cit. 2010-09-01]. Dostupné z URL: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=31a50e79-d8bb-405e-9a54-6c3af840e5f4>>.

- Eurovision (2007c): Veřejná podpora pro cestovní ruch v podmínkách EU. MMR ČR, Praha, 89 s. [online]. [cit. 2010-09-01]. Dostupné z URL: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=d9f8a0c3-e9fa-423c-a18c-5470661a7d7f>>.
- FIALOVÁ, D. (2009): Hledisko času při výzkumu rekreačního prostoru. *Acta Geographica Universitatis Comenianae*, 52, s. 105-112.
- GALVASOVÁ, I. a kol. (2008): Průmysl cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 264 s.
- GELNÁ, T. (2006): Tematické parky: využití v cestovním ruchu, dopady na rozvoj území. Bakalářská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 77 s.
- GELNÁ, T. (2009): Trávení volného času v zábavních komplexech: dopady na cestovní ruch a regionální rozvoj (na příkladu Německa). Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 132 s.
- GIAOUTZI, M., NIJKAMP, P. (2007): *Tourism and Regional Development: New Pathways*. Ashgate Publishing Limited, Hampshire, 321 s.
- HALL, C. M. (1994): *Tourism and Politics: Policy, Power and Place*. John Wiley and Sons, Chichester, London, 238 s.
- HAMPL, M. (2005): Geografická organizace společnosti v České republice: Transformační procesy a jejich obecný kontext. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 147 s.
- HAMPL, M. (2007): Regionální diferenciace současného socioekonomického vývoje v České republice. *Sociologický časopis*, 43, č. 5, s. 889-910.
- HAVRLANT, J. (2008): Analýza příčin regionální disparit na Jesenicku ve vazbě na cestovní ruch. In: RUMPEL, P., BORUTA, T., NOVÁK, D. W. (2008): Analýza příčin regionálních disparit v modelovém regionu Jesenicko v kontextu teorie regionálního marketingu. Výzkumný projekt MMR. s. 51-69.
- HENDL, J. (2004): Přehled statistických metod zpracování dat. Portál, Praha, 584 s.
- HOLEŠINSKÁ, A. (2010a): Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu. Disertační práce. Katedra regionální ekonomie a správy ESF MU, Brno, 150 s.
- HOLEŠINSKÁ, A. (2010b): 1. Mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu. Sborník příspěvků. Masarykova univerzita, Brno, 275 s.
- HOLMAN, R. (2002): *Ekonomie*, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 710 s.
- CHROMÝ, P. (2003): Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů? In: Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. (eds.): *Geografie na cestách poznání*. UK v Praze, PŘF, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje,

- CHROMÝ, P., SKÁLA, J. (2010): Kulturněgeografické aspekty rozvoje příhraničních periferií: Analýza vybraných složek územní identity obyvatelstva Sušicka. *Geografie*, 115, č. 2, s. 223-246. Praha, s. 163–178.
- Institut obchodu a cestovního ruchu (2006): Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu, MMR ČR, Praha, 93 s. [online]. [cit. 2010-09-01]. Dostupné z URL: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=b87709f6-c7ac-49d5-83e6-55a712ec14e6>>.
- JANČÁK, V., CHROMÝ, P., MARADA, M., HAVLÍČEK, T., VONDRÁČKOVÁ, P. (2010): Sociální kapitál jako faktor rozvoje periferních oblastí: Analýza vybraných složek sociálního kapitálu v typově odlišných periferiích Česka. *Geografie*, 115, č. 2, s. 207-222.
- JOHNSON, R. J. a kol. (2000): *The Dictionary of Human Geography*. Blackwell, Oxford, 958 s.
- KADLECOVÁ, V. (2009): Geografické aspekty problematiky apartmánových rekreačních domů a bytů v Česku. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 92 s.
- Kolektiv autorů (2008): Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 455 s.
- Konsorcium SPROR Plus (2007): Cestovní ruch a udržitelný rozvoj. MMR ČR, Praha, 142 s. [online]. [cit. 2010-09-01]. Dostupné z URL: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=a02c8161-7b22-419d-a7f3-fec53291f68f>>.
- KOTLER, P. (2007): *Moderní marketing*. Grada, Praha, 1048 s.
- KOVAŘÍK, P. (2009): Destinace jako značka. *COT Business*, č. 4, Praha, s. 57.
- KRATOCHVÍL, P. (2007): Organizace cestovního ruchu. *COT Bussines*, č. 1, Praha, s. 49.
- PALATKOVÁ, M. (2006): Marketingová strategie destinace cestovního ruchu: Jak získat více příjmů z cestovního ruchu. Grada, Praha, 341 s.
- PALATKOVÁ, M. (2010): Hodnocení ekonomického vlivu turismu jako východisko pro financování rozvoje turismu v destinaci. In: Holešinská, A (ed): 1. Mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu. Sborník příspěvků. Masarykova univerzita, Brno, s. 111-123.
- PÁSKOVÁ, M. (2001): „Udržitelný rozvoj“ cestovního ruchu. *Geografie*, 106, č. 3., s. 178-195.
- PÁSKOVÁ, M. (2003): Změny geografického prostředí vyvolané rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie. Disertační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 200 s.

- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 448 s.
- PERLÍN, R., VÁGNER, J. (2010): Turistické regiony České republiky. CzechTourism a ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. Informace České geografické společnosti, č. 1, s. 38-41.
- PILEČEK, J. (2010): Koncept sociálního kapitálu: Pokus o přehled teoretických a metodických východisek a aplikačních přístupů jeho studia. Geografie, 115, č. 1, s. 64-77.
- PLONER, J. (2005): Tourism and the Aesthetization of Backwardness – New Symbolic Orders of Regional Identity in Alpine Austria: The case of the Hohe Tauern National Park. Regional Studies International Conference, University of Aalborg, Denmark. [online]. [cit. 2010-09-07]. Dostupné z URL: <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.126.3264&rep=rep1&type=pdf>>.
- RAAGMA, G. (2001): Regional Identity and Social Capital In Regional Economic Development and Planning. [online]. [cit. 2010-09-07]. Dostupné z URL: <<http://ersa.org/ersaconfs/ersa01/papers/full/194.pdf>>.
- REPÍK, O. (2010): Koncepce politiky cestovního ruchu. 1. Mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu. In: Holešinská, A. (ed.): Sborník příspěvků. Masarykova univerzita, Brno, s. 155-164.
- ROMEIS-STRACKE, F. (2003): Abschied von der Spassgesellschaft: Freizeit und Tourism im 21. Jahrhundert. Buero Wilhelm, Amberg, 191 s.
- RUDOVÁ, P. (2010): Kulturněhistorický potenciál rozvoje periferních oblastí v Česku: Případová studie Horažďovicka, Kašperskohorska a Netolicka. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 103 s.
- RUMPEL, P., BORUTA, T., NOVÁK, D. W. (2008): Analýza příčin regionálních disparit v modelovém regionu Jesenicko v kontextu teorie regionálního marketingu. Výzkumný projekt MMR. [online]. [cit. 2011-03-08]. Dostupné z URL: <<http://www.mmr-vyzkum.cz/INFOBANKA/DownloadFile/38303.aspx>>.
- RYAN, CH. (2003): Recreational Tourism: Demand and Impacts. Channel view publications, Clevedon, 358 s.
- SEN, H. (1996): Social accounting matrix (SAM) and its implications for macroeconomic planning. Bradford University, Development Project Planning Centre, Bradford UK, 1996.
- SKÁLA, J. (2007): Regionální identita periferních území na příkladu obvodu obce s rozšířenou působností Sušice. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 119 s.

- ŠAUER, M. (2009): Veřejná podpora cestovního ruchu (příklad SROP 2004-2006). Regionální studia, č. 1, s. 19-27.
- TIETZOVÁ, K. (2008): Problematika organizace a řízení cestovního ruchu v Olomouckém kraji. Diplomová práce. Katedra regionální ekonomie a správy ESF MU, Brno, 65 s.
- VALÁŠKOVÁ, T. (2010): Podpora cestovního ruchu v rámci kohezní politiky Evropské unie. In: Holešinská, A. (ed): 1. Mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu. Sborník příspěvků, s. 251-267.
- VANHOE, N. (2005): The Economics of Tourism Destinations. 1. vydání. Elsevier, Amsterdam, 251 s.
- VÁŠKO, M. (2002): Cestovní ruch a regionální rozvoj. Vydání 1. Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 95 s.
- VENCÁLEK, J. (1998): Protisměry územní identity. Vydavatelství OLZA, Český Těšín, 207 s.
- VILAMOVÁ, Š. (2004): Jak získat finanční zdroje z Evropské unie. Grada, Praha, 196 s.
- VŠH v Praze (2010): Zmírňování regionálních disparit rozvojem cestovního ruchu a vlivy současné hospodářské krize. Sborník vědeckých příspěvků. VŠH v Praze. 83 s.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu v ČR. Masarykova univerzita, Brno, 98 s.
- VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. (2010): Regionální operační programy jako nástroj podpory cestovního ruchu v ČR. Regionální studia, č. 1, Praha, s. 38-50.
- ZAVŘEL, L. (2010): Analýza regionální dimenze dotačních titulů do environmentální sféry v programovém období 2004-2006. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 109 s.
- ZHANG, J. a kol. (2007): Regional Economic Impacts of Tourism: The Case of Denmark. Regional Studies, 41, č. 6, s. 839-854.

Seznam použitých pramenů a zdrojů dat

- Agenda 21 pro průmysl cestovního ruchu (2002) [online]. [cit. 2011-10-15]. Dostupné z URL: <http://www.cot.cz/data/cesky/99_03/3_trendy1.htm>.
- Areál KASTE [online]. [cit. 2011-03-15]. Dostupné z URL: <www.kaste.cz>.
- ARES - Administrativní registr ekonomických subjektů [online]. [cit. 2010-11-15]. Dostupné z URL: <<http://www.info.mfcr.cz/ares/>>.

Centrum pro regionální rozvoj ČR [online]. [cit. 2011-02-18]. Dostupné z URL: <www.crr.cz/cs>.

CzechTourism [online]. [cit. 2011-02-06]. Dostupné z URL: <www.czechtourism.cz>.

Český statistický úřad [online]. [cit. 2010-10-18]. Dostupné z URL: <<http://www.czso.cz>>.

ETC - Tourism Trends for Europe (September 2006). [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z URL: <http://www.etc-corporate.org/resources/uploads/ETC_Tourism_Trends_for_Europe_09-2006_ENG.pdf>

Fondy Evropské unie [online]. [cit. 2010-07-25]. Dostupné z URL: <[http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Operacni-programy/SPOLECNÝ-REGIONÁLNÍ-OPERACNÍ-PROGRAM-\(SROP\)>](http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Operacni-programy/SPOLECNÝ-REGIONÁLNÍ-OPERACNÍ-PROGRAM-(SROP)>)>.

Hotel Park [online]. [cit. 2011-02-20]. Dostupné z URL: <www.hotelparkcz.cz>.

Integrovaný plán rozvoje Jesenicko online]. [cit. 2011-02-21]. Dostupné z URL: <<http://www.ipru-jeseniky.cz/>>.

JEMAS – Jesenická místní akční skupina [online]. [cit. 2011-02-20]. Dostupné z URL: <www.jemas.eu>.

Jeseníky – Horský ráj v létě i v zimě [online]. [cit. 2011-02-21]. Dostupné z URL: <www.jesenikytourism.cz>.

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2002-2007 [online]. [cit. 2010-08-10]. Dostupné z URL: <<http://www.risy.cz/index.php?pid=202&sid=714&mid=927#o1>>.

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013 [online]. [cit. 2010-08-10]. Dostupné z URL: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=9436a891-44cd-426a-88b9-373e4ce4900a>>.

Marketingová studie cestovního ruchu Olomouckého kraje na období 2007/8–2010 (výhled 2010–2013) [online]. [cit. 2011-02-20]. Dostupné z URL: <http://www.kr_olomoucky.cz/OlomouckyKraj/Cestovni+ruch/Marketingová+studie/studie_CZ.htm?lang=CZ>.

Marketingová studie regionální značky „JESENÍKY originální produkt®“ [online]. [cit. 2011-02-21]. Dostupné z URL: <http://is.hvjdesign.eu/dokumenty/mashp/jeseniky_originalni_produkt/mashp_1297612266.pdf>.

Mikroregion Jesenicko [online]. [cit. 2011-02-03]. Dostupné z URL: <www.jesenicko.org>.

Mikroregion Žulovsko [online]. [cit. 2011-02-03]. Dostupné z URL: <www.zulovsko.cz>.

Národní rozvojový plán 2004-2006 [online]. [cit. 2010-08-25]. Dostupné z URL: <<http://www.esfcr.cz/file/3767/>>.

- Olomoucký kraj – Projekt organizace cestovního ruchu (destinačního managementu) Olomouckého kraje (2006) [online]. [2011-02-10]. Dostupné z URL: <http://www.kr-olomoucky.cz/nr/rdonlyres/ee72e956-a2c0-40c7-b063-eb0279425683/0/projekt_organizace_cestovniho_ruchu_destinacniho_managementu_olomouckeho_kraje.doc>.
- Ostružná – oficiální stránky obce [online]. [cit. 2011-02-10]. Dostupné z URL: <www.obecostruzna.cz>.
- Penzion Haltmar – Ramzová [online]. [cit. 2011-03-15]. Dostupné z URL: <www.haltmar.cz>.
- Program rozvoje Olomouckého kraje [cit. 2011-02-20]. Dostupné z URL: <http://www.kr_olomoucky.cz/OlomouckyKraj/Cestovni+ruch/Program+rozvoje+cestovniho+ruchu+OK/program+rozvoje+cestovniho+ruchu_CZ.htm?lang=CZ>.
- Rámcová podpora společenství Česká republika 2004-2006 [online]. [cit. 2010-08-26]. Dostupné z URL: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Upload/Programy-2004-2006/Ramec-podpory-Spolecenstvi-pdf>>.
- Regionální značky – Portál o regionálním značení služeb [online]. [cit. 2010-12-16]. Dostupné z URL: <www.regionalni-znacky.cz>.
- RIS - Regionální informační servis [online]. [cit. 2011-02-15]. Dostupné z URL: <<http://www.risy.cz/cs>>.
- Skiland Ostružná [online]. [cit. 2011-03-10]. Dostupné z URL: <<http://www.skiland.cz/Asp/doc.asp?IDWSM=65&RND=3441204>>.
- Ski penzion Petříkov [online]. [cit. 2011-02-25]. Dostupné z URL: <www.skipenzionpetrikov.cz>.
- Společný regionální operační program České republiky na léta 2004-2006. Programový dokument [online]. [cit. 2010-08-30]. Dostupné z URL: <http://www.evaluace.cz/dokumenty/oper_progr_cr/srop.pdf>.
- Tiskové zprávy MMR - 3. ročník konference Dny Vincenze Priessnitze [online]. [cit. 2010-12-12]. Dostupné z URL: <www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2007/3--rocnik-konference-Dny-Vincenze-Priessnitze>.
- Ústav územního rozvoje [online]. [cit. 2010-12-12]. Dostupné z URL: <<http://www.uur.cz/?id=3722>>.
- Ústřední seznam ochrany přírody [online]. [cit. 2011-02-21]. Dostupné z URL: <drusop.nature.cz>.
- Zásady pro udělování a užívání značky „JESENÍKY originální produkt®“ [online]. [cit. 2011-02-21]. Dostupné z URL: <http://is.hvjdesign.eu/dokumenty/mashp/jeseniky_originalni_produk/mashp_1287122796.pdf>.

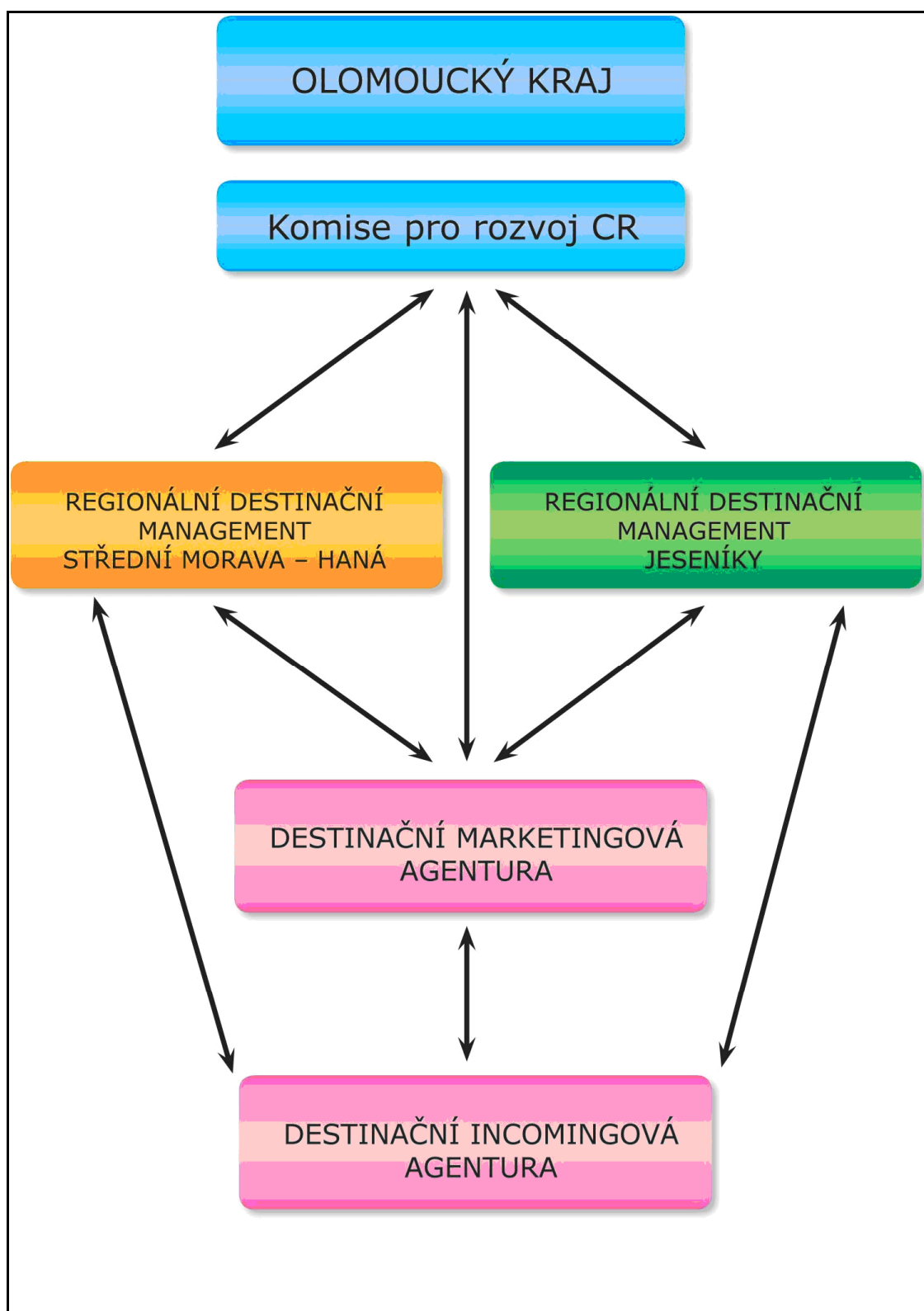
Zlaté Hory [online]. [cit. 2011-03-16]. Dostupné z URL:
<[http://www.zlatehory.cz/poskytnute-dotace-v-letech-2001-az-2008/d-305830/
query=sportovn%C3%A9+rekrea%C4%8Dn%C3%AD+are%C3%A1l+p%C5%99
%C3%AD%C4%8Dn%C3%A1&p1=36143](http://www.zlatehory.cz/poskytnute-dotace-v-letech-2001-az-2008/d-305830/query=sportovn%C3%A9+rekrea%C4%8Dn%C3%AD+are%C3%A1l+p%C5%99%C3%AD%C4%8Dn%C3%A1&p1=36143)>.

Přílohy

1	Praha	21	Chrudimsko-Hlinecko
2	Střední Čechy-západ	22	Králický Sněžník
3	Střední Čechy-jih	23	Českomoravské pomezí
4	Střední Čechy-severovýchod-Polabí	24	Vysočina
5	Jižní Čechy	25	Znojensko a Podyjí
6	Šumava	26	Pálava a Lednicko-Valtický areál
7	Český les	27	Slovácko
8	Plzeňsko	28	Brno a okolí
9	Západočeské lázně	29	Moravský kras a okolí
10	České Středohoří a Žatecko	30	Kroměřížsko
11	Krušné hory a Podkrušnohoří	31	Zlínsko a Luhačovicko
12	České Švýcarsko	32	Valašsko
13	Českolipsko	33	Beskydy-Valašsko
14	Jizerské hory	34	Těšínské Slezsko
15	Český ráj	35	Ostravsko
16	Krkonoše a Podkrkonoší	36	Poodří-Moravské Kravařsko
17	Kladské pomezí	37	Opavské Slezsko
18	Hradecko	38	Střední Morava
19	Orlické hory a Podorlicko	39	Jeseníky-západ
20	Pardubicko	40	Jeseníky-východ

Zdroj: Czechtourism (2010)

Příloha 2: Návrh systému řízení cestovního ruchu v Olomouckém kraji

Zdroj: Olomoucký kraj (2011)

Příloha 3: Objekt Multifunkčního centra pro cestovní ruch a lázeňství v Jeseníku
vystavěný a zrekonstruovaný za přispění zdrojů EU

Zdroj: vlastní foto (březen 2011)

Pozn.: Ve spodní části OC Alkron a jeho přízemí.

Příloha 4: Ukázka webových stránek Mikroregionu Žulovsko vzniklých za využití finančních prostředků EU

Zdroj: Mikroregion Žulovsko (2011)

Příloha 5: Stránky areálu KASTE Ostružná v polské verzi

Kompleks sportowy KASTE Petřikov, Jeseníky

Dla polskich klientów snizka 20% (karnety).

NOVOSC - wspólne karnety na 3 wyciagach zwykłych a 4 trasach zjazdowych, wspólne karnety punktowe s BONERA v Ramzovej (2 wyciagy krzeselkowe, 3 wyciagy zwykłe)

Webkamera

12.4.2011 19:00:16

Počasí a sněhové podmínky přímo ze svahu	
28.3.2011 7:12	Sezona ukončena
Počasí	Zataženo, 0 °C
Výška sněhu/nový Vleky v provozu	25 cm / 0 :m. mokry žádný
Úprava sjezdovek	
Poznámka	Sezona 2010/11 ukončena připravujeme otevření letní bobové dráhy s ... [více]

[\[Aktualizace počasí\]](#)

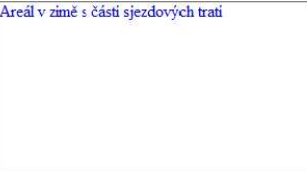
[\[Historie počasí\]](#)

Poskytovatel InfoČesko.cz (www.infocesko.cz).

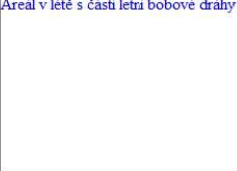
Naše aktuální sněhové podmínky i na mobil: SMS ve tvaru **pocasi petrikov** na 903 55 07. Cena 7 Kč s DPH/SMS. Pro InfoČesko.cz provozuje TOPIC PRESS s.r.o.

Sportovní areál KASTE najdete ve známém středisku zimní i letní rekreace Petřikov u Ostružné v Jeseníkách. V areálu se můžete ubytovat v [penzionu Horská chata KASTE](#) s vynikající polohou přímo u [lyžařských vleků](#) a v létě u [letní bobové dráhy a lukostřelby KASTE](#) ve výšce 802 m n.m. Součástí areálu je i restaurace - moderní [fast-food](#) nabízející možnost stravování v příjemném prostředí. V [Horské chatě](#) je i sauna, společenská místnost s TV+SAT s krbem a barem pro ubytované. Možnost polo- i plné penze, vlastní parkoviště. Areál je zapojen do projektu [Turistické známky](#), v závislosti na aktuální sezoně [akceptujeme slevové karty Olomouc region card, Sphere, Rodinné pasy](#), Klubu pevného zdraví VZP atd. (více u jednotlivých ceníků).

[Areál v zimě s částí sjezdových tratí](#)

[Areál v létě s částí letní bobové dráhy](#)

Areál v zimě s částí sjezdových tratí

Areál v létě s částí letní bobové dráhy

Zdroj: Areál KASTE (2011)

Příloha 6: Webová aplikace projektu Skiland Ostružná - kam vyrazit

Skiland Ostružná

Kam vyrazit

[Česky](#)
[English](#)

[Seznam cílů](#)

[Mapa](#)

Vzdálenost od (km)
Vzdálenost do (km)
Azimut od (°)
Azimut do (°)

☒ Třídít podle vzdálenosti
 ☐ Třídít podle názvu
 ☐ Třídít podle azimutu

[Vyhledej](#)

☒ Sportoviště
 ☒ Občerstvení
 ☒ Obec
 ☒ Příroda
 ☒ Naučná stezka
 ☒ Vyhlídky
 ☒ Skála
 ☒ Pramen
 ☒ Vodopád
 ☒ Koupání
 ☒ Zřícenina
 ☒ Hrad
 ☒ Zámek
 ☒ Muzeum

Ostružná, 0 km, 131°
50° 11' 6.42" N, 17° 3' 5.39" E
 Horská obec Ostružná je největším střediskem cestovního ruchu na Jeseníku. Byla založena v roce 1561 a její jméno vzniklo zkomolením německého překladu slova „Sparrenhau“, což znamená rubání klád, přičemž „Sporn“ znamená ostruha. K obci patří místní části Ramzová a Peřínov, lyžařská a sportovní střediska. V obci samotné je řada penzionů, lyžařských areálů a výchozích turistických cest do okolí. V obci se nachází barokní kostel sv. Tří králů z r. 1794. Nad obcí je postaveno 6 větrných elektráren.

Lipa Fénix, 0,1 km, 282°
50° 11' 7.32" N, 17° 3' 1.1" E
 Lipa s krásným názvem Fénix v centru areálu Skiland je velmi starý strom, který již prošel celým vývojovým cyklem, zestárí a v roce 1997 samovolně téměř odumřel. Z hlediska fyziologické vitality se jedná o tzv. „fénix“, což je velmi přehávaný termín užívaný anglickými arboristy pro velmi staré stromy, které již prošly celým vývojovým cyklem až do stadia rozpadu a následně regenerují. Po překonání krizového období lipa tvoří malebně živoušopné torzo s vysokou estetickou, krajinnou a historickou hodnotou.

Větrná elektrárna, 0,5 km, 221°
50° 10' 54.14" N, 17° 2' 47.55" E
 Celkem 6 tubusů dánských větrných elektráren o celkovém výkonu 3000 kW, výšce 40 m, listu vrtule dlouhé 20 m a široké více jak 2,5 m spolu se správní budovou a kapličkou tvoří dnes již neodmyslitelnou dominantu a zároveň technickou atrakci obce Ostružná, u které se stále znovu zastavují pěší i motorizovaní návštěvníci hor. Byly postaveny v roce 1994 a jsou zatím největší větrnou farmou v ČR.

Skiareál Ostružná, 0,7 km, 305°
50° 11' 20.67" N, 17° 2' 33.85" E
 Má na severních svazích 6 upravených sjezdovek s délkou více než 2 km. Přijdou si zde na své zdatní lyžaři, začátečníci, snowboardisté, ale hlavně rodiny s dětmi. V areálu je dětský vleč, lyžařská škola a školička, snowpark, servis, občerstvení, večerní lyžování. Parkování zdarma v areálu, odvoz lyží od vlaku a autobusu rovněž zdarma. Pro běžkaře je zde 3 km dlouhý tréninkový okruh. V létě o víkendech grilování ježtát pro skupiny. U horní chaty Jonáška se nachází památný strom „Lipa u vleku“.

Lipa u vleku, 0,9 km, 303°
50° 11' 20.52" N, 17° 2' 31.65" E
 Památný strom vyhlášený v roce 1982 roste u horní chaty Jonáška ve Skiareálu Ostružná. Strom je dobře viditelný ze silnice, je označen tabulí se státním znakem. Jedná se o druh lípy velkolisté s výškou 26 m a obvodem kmene 408 cm. Odhadované stáří je asi 250 let. V roce 2004 byl na stromě proveden zdravotní a stabilizační řez a vazba koruny. Ošetření bylo dotováno z Programu péče o krajinu MŽP. Po provedeném ošetření je lipa provozně zabezpečena a její stav lze hodnotit jako uspokojivý.

Skiland Ostružná

Rekreační areál Skiland Ostružná
 Objednávky ubytování:
 tel: 577 107 345
 mobil: 777 254 542
 recepce: 583 230 068
 e-mail: skiland@skiland.cz
 www.skiland.cz

Zdroj: Skiland Ostružná (2011)

Příloha 7: Objekt Skipenzionu Petříkov dostavěný v roce 2007 za přispění EU

Zdroj: vlastní foto (březen 2011)

Příloha 8: Objekt hotelu Park v obci Ostružná dostavěného v roce 2008 za přispění EU

Zdroj: vlastní foto (březen 2011)

Příloha 9: Penzion Haltmar v Ramzové vystavěný v roce 2007 za přispění EU

Zdroj: vlastní foto (březen 2001)